

Sosyal Bilimler
Enstitüsü

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İKTİSAT ANABİLİM DALI

İNOVASYON VE GİRİŞİMCİLİK EKONOMİSİ BİLİM DALI

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA PERSPEKTİFİNDEN YEŞİL FİNANS

Yüksek Lisans Tezi

BEGÜM BAŞOĞLU

İSTANBUL, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İNOVASYON VE GİRİŞİMCİLİK EKONOMİSİ BİLİM DALI

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA PERSPEKTİFİNDEN
YEŞİL FİNANS**

Yüksek Lisans Tezi

BEGÜM BAŞOĞLU

Tez Savunma Jürisi

- Tez Danışmanı : Prof. Dr. Esra YÜKSEL ACI
- Üye : Doç. Dr. Yaşar Serhat YAŞGÜL
- Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hilal KUVVETLİ YAVAŞ

İSTANBUL, 2024

ÖZET

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA PERSPEKTİFİNDEN YEŞİL FİNANS

Bu araştırma, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finansın evrimini ve finans sektöründeki sürdürülebilirlik uygulamalarının temel zorluklarını incelemeyi amaçlamıştır. Sürdürülebilir kalkınma, çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları içeren bir bütünsellikte ele alındığında, finans sektörünün bu kapsamda oynadığı rolü anlamak, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak adına kritik öneme sahiptir. Araştırmanın ilk bölümünde, sürdürülebilir kalkınmanın temel prensipleri ve bu prensiplerin finans sektörüne yansımaları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Yeşil finansın çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarına odaklanarak, finansal kararlar üzerindeki etkileri incelenmiş ve sürdürülebilir kalkınmanın finansal dünyadaki önemine vurgu yapılmıştır. İkinci bölümde, yeşil finansın tanımı ve temel unsurları üzerine odaklanılmıştır. Finansal araçlar ve stratejiler aracılığıyla çevresel sürdürülebilirliği desteklemeyi amaçlayan yeşil finans, bu bölümde kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir. Yeşil finansın evrimi, finans sektörünü dönüştürme süreci ve sürdürülebilir projelere yönelik yatırımlar bu bağlamda detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümü, yeşil finansın toplumsal ve ekonomik etkilerine odaklanmıştır. Yeşil finansın sadece çevresel sürdürülebilirlikle sınırlı kalmayıp aynı zamanda toplumun refahını ve ekonomik kalkınmayı nasıl etkilediği incelenmiş ve bu etkilerin geniş bir perspektiften değerlendirilmesi sağlanmıştır. Son bölümde, araştırmanın ana bulguları özetlenmiş ve sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finansın önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler sunulmuş, bu alandaki bilgi boşluklarının doldurulmasına katkı sağlanmıştır.

ABSTRACT

GREEN FINANCE FROM A SUSTAINABLE DEVELOPMENT PERSPECTIVE

This research aimed to examine the evolution of green finance from a sustainable development perspective and the main challenges of sustainability practices in the financial sector. When sustainable development is considered holistically, including environmental, social, and economic dimensions, understanding the role played by the financial sector in this context is critical to achieving sustainability goals. In the first part of the research, the basic principles of sustainable development and the reflections of these principles on the financial sector are discussed in detail. By focusing on green finance's environmental, social, and economic dimensions, its effects on financial decisions were examined and the importance of sustainable development in the financial world was emphasized. The second part focuses on the definition and basic elements of green finance. Green finance, which aims to support environmental sustainability through financial instruments and strategies, has been comprehensively analyzed in this chapter. The evolution of green finance, transforming the financial sector, and investments in sustainable projects are discussed in detail in this context. The third part of the research focused on the social and economic impacts of green finance. It has been examined how green finance is not only limited to environmental sustainability but also affects the welfare of society and economic development, and these effects have been evaluated from a broad perspective. In the last section, the main findings of the research are summarized and the importance of green finance from a sustainable development perspective is emphasized. Additionally, suggestions for future research were provided to fill the knowledge gaps in this field.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1
1. ARAŞTIRMANIN TANITIMI	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Tanımlar	3
1.5. Literatür Taraması	4
2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN TEMEL PRENSİPLERİ VE FİNANSAL YANSIMALARI.....	7
2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı	8
2.1.1. Çevresel Boyut	10
2.1.2. Sosyal Boyut.....	13
2.1.3. Ekonomik Boyut.....	15
2.2. Sürdürülebilir Kalkınma.....	17
2.2.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihçesi	20
2.3. Sürdürülebilir Kalkınma ve Yeşil Finans İlişkisi	26
2.3.1. Çevresel Etkiler	33
2.3.2. Finans Sektöründe Sosyal Etkiler	33
2.3.3. Ekonomik Etkiler.....	36
3. YEŞİL FİNANSIN TANIMI VE UNSURLARI	45
3.1. Yeşil Finansın Kapsamı	47
3.2. Yeşil Finansal Araçlar	48
3.2.1. Yeşil Tahviller	50
3.2.2. Yeşil Bonolar	51
3.2.3. Yeşil Hisse Senetleri.....	53

3.2.4. Yeşil Bankacılık ve Sürdürülebilir Krediler	54
3.2.4.1. Yeşil Bankacılık Kavramı	54
3.2.4.2. Sürdürülebilir Krediler	55
3.2.5. Yeşil Fonlar	56
3.3. Sürdürülebilir Stratejiler.....	57
3.3.1. Yeşil Yatırım Stratejileri	59
3.3.1.1. Portföy Diversifikasyonu	60
3.3.1.2. Risk ve Getiri Analizi.....	60
3.3.2. Kurumsal Yeşil Stratejiler	61
3.4. Yeşil Sermaye Arttırımı	62
3.4.1. Yeşil Büyüme Kavramı	63
3.4.2. Halka Açık Şirketlerde Yeşil Sermaye Arttırımının Rolü	64
3.4.3. Yeşil Sermaye Arttırımı ve Yatırımcı İlişkilerinin Etkileşimi.....	65
3.5. Sürdürülebilirlik Kapsamında Projeler.....	66
3.5.1. Altyapı Projeleri	67
3.5.1.1. Yenilenebilir Enerji Altyapısı Projeleri.....	67
3.5.1.2. Sürdürülebilir Ulaşım Altyapısı Projeleri.....	68
3.5.2. Sosyal Konut Projeleri.....	69
3.5.2.1. Yeşil Yapı Kredileri	70
3.5.3. Tarım ve Gıda Güvenliği Projeleri	71
3.5.3.1. Yeşil Tarım Uygulamaları.....	71
3.5.3.2. Yeşil Tarım ve Gıda Güvenliği Yatırımlarının Önemi	72
4. YEŞİL FİNANSIN ÇEVRESEL, SOSYAL VE EKONOMİK ETKİLERİ.....	74
4.1. Ekosistem Restorasyonu	74
4.1.1. Ekosistem Restorasyonunun Toplumsal Katkıları.....	75
4.1.2. Ekosistem Restorasyonu ve Ekonomik Etkileri	75
4.2. İklim Değişikliklerine Uyum Sağlama.....	76
4.2.1. Yeşil Finansın İklim Değişikliği ile Mücadeledeki Rolü	77
4.2.2. Uyum Sağlama Projelerinin Toplumsal Faydaları	78
4.3. Yeşil Finans ve Sosyal Sorumluluk Projeleri.....	79
4.3.1. Eğitim Yatırımları	80
4.3.1.1. Eğitim Yatırımlarının Toplumsal Etkileri	81
4.3.1.2. Eğitim Yatırımlarının Ekonomik Kalkınma Üzerindeki Etkisi.....	82
4.3.2. Kadın Hakları ve Sosyal Eşitsizliğin Giderilmesi	83

4.3.2.1. Kadın Hakları ve Sosyal Eşitsizlik Yatırımlarının Toplumsal Etkileri	84
4.3.2.2. Kadın Hakları ve Sosyal Eşitsizlik Yatırımlarının Ekonomik Çıktısı	85
4.3.3. Yeşil Finans ve Sağlık Yatırımları	85
4.3.3.1. Yeşil Sağlık Yatırımlarının Toplumsal Etkileri	86
4.3.3.2. Yeşil Sağlık Yatırımlarının Ekonomik Katkıları.....	87
4.4. Yeşil Finansın Ekonomik Kalkınma ile İlgili Boyutları.....	88
4.4.1. Yeşil İstihdam.....	88
4.4.1.1. Yeşil İstihdamın Artırılmasının Önemi	89
4.4.1.2. Yeşil İstihdamın Toplumsal ve Ekonomik Etkileri.....	89
4.4.2. Sürdürülebilir Şehir Planlaması.....	90
4.4.2.1. Sürdürülebilir Şehir Planlamasının Toplumsal Faydaları	91
4.4.2.2. Sürdürülebilir Şehir Planlamasının Ekonomik Katkıları.....	91
4.4.3. Yeşil Teknoloji ve İnovasyon.....	92
4.4.3.1. Yeşil Teknolojilerin Ekonomik kalkınmaya Etkisi	94
4.4.3.2. Yeşil Teknoloji ve İnovasyonun Yeşil Finans ile Sinerjisi	95
4.5. İyi Uygulamalar	96
4.5.1. Düşük Karbon Ekonomi Geliştirme	97
4.5.2. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Geliştirilmesi.....	98
4.5.3. Yeşil Konut Kredileri	98
4.5.4. Yeşil Bankacılık	99
4.5.5. Kirlilik Önleme ve Kontrol.....	100
4.5.6. Döngüsel Ekonomi Projeleri	101
4.5.7. Biyoçeşitlilik ve Çevre Koruma	101
SONUÇ.....	103
KAYNAKÇA	106

KISALTMALAR LİSTESİ

BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
CAGR	Compound Annual Growth Rate
CEİİ	Temiz Enerji Yatırım Girişimi
ÇSK	Çevresel ve/veya Sosyal ve/veya Kurumsallık
DFC	Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Finans Kurumu
EIB	Avrupa Yatırım Bankası
ESG	Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetişim
GCF	Yeşil İklim Fonu
GIG	Green Investment Group
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
IDA	The International Development Association
IFC	International Finance Corporation
IFRS	International Financial Reporting Standards
IRENA	Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı
ISSB	International Sustainability Standards Board
KSS	Kamusal Sosyal Sorumluluk
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
SDG	Sustainable Development Goals
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
STZY	Sürdürülebilir Tedarik Zinciri Yönetimi
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TNFD	Task Force on Nature-related Financial Disclosures
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environment Programme

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Sürdürülebilir Finans Piyasası İstatistikleri (2022-2023)	30
Tablo 2: World Bank Group'un İklim Finansmanı (Milyar Dolar) - 2022 ve 2023 Karşılaştırması	48
Tablo 3: 2022 Yılında Yeşil Bonoların Değerleri	52

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Küresel Enerji Üretiminin Kaynaklara Göre Yüzdesel Dağılımı	45
--	----

GİRİŞ

Sanayileşme uğruna yaşanan iklim değişikliğine bağlı olarak biyoçeşitlilik tükenmeye, çevre büyük tahribata uğramaya başlamış, bir anlamda ekonomik büyüme için çevre görmezden gelinmiştir. Bu anlayışa devam edilmesi halinde gelecekte gelişecek bir dünyanın kalmaması kaçınılmaz son olacaktır. İşte bu nedenle sürdürülebilir kalkınma, günümüzde küresel düzeyde en önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir.

İnsanlık, doğal kaynaklarını etkin bir şekilde kullanarak ekonomik, sosyal ve çevresel açılardan dengeli bir kalkınma modelini benimsemeye yönelik yeni bir anlayışa doğru evrilmektedir. Bu evrimde, finans sektörünün rolü büyük bir önem taşımaktadır ve yeşil finans, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma çabalarında merkezi bir role sahiptir.

Yeşil finans, temelde çevresel sürdürülebilirlik ilkesine dayalı olarak şekillenen bir finansal yaklaşımı ifade etmektedir. Geleneksel finansın ötesine geçen yeşil finans, ekonomik faaliyetlerin çevresel etkilerini en aza indirerek, doğal sermayeyi koruyarak ve iklim değişikliği ile mücadeleyi destekleyerek sürdürülebilir bir ekonomik model oluşturmayı amaçlamaktadır.

Yeşil finansın yükselişi, çeşitli finansal araçlar, yatırım stratejileri ve kurumsal uygulamaların sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda şekillendirilmesine yönelik talebin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, literatürde yeşil finansın tanımı, temel prensipleri ve sürdürülebilir kalkınma ile olan ilişkisi konusunda geniş bir bilgi birikimi bulunmaktadır.

Son yıllarda, dünya genelinde sürdürülebilirlik kavramı, iş dünyasından finans sektörüne kadar birçok alanda önemli bir odak noktası haline gelmiştir. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma perspektifi, çevresel, sosyal ve ekonomik faktörlerin bütünleşik bir şekilde ele alındığı bir yaklaşım sunarak, küresel zorluklara çözüm bulma amacını taşımaktadır. Finans sektörü, sürdürülebilirlik çerçevesinde önemli bir rol üstlenmiş ve bu bağlamda yeşil finansın evrimi ve uygulamaları giderek artan bir önem kazanmıştır.

1.ARAŞTIRMANIN TANITIMI

1.1. Araştırmanın Problemi

Sürdürülebilir kalkınma ve finans arasındaki ilişki giderek karmaşık bir hale gelmekte ve bu karmaşıklık, finans sektörünün sürdürülebilirlik ilkelerine entegrasyonunu ele almak adına önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Günümüzde finansın, sadece ekonomik büyümeyi destekleyen bir araç olmaması gerektiği, çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliği de içeren bir rol üstlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ancak, bu dönüşüm sürecinde karşılaşılan çeşitli zorluklar ve çelişkiler, finans sektörünün sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma sürecini zorlaştırmakta ve bu alandaki akademik literatürü zenginleştirmeye yönelik birçok soru işareti bırakmaktadır (Yücel 2003: 107-108).

Birincil olarak, finans sektörü incelenmeli ve sürdürülebilir kalkınma perspektifine uyum sağlama sürecinde karşılaştığı zorlukların anlaşılması gerekmektedir. Finans kurumları, sürdürülebilirlik ilkelerini uygulamaya koyarken hem içsel hem de dışsal faktörlerden kaynaklanan çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. İçsel olarak, bu kurumlar, geleneksel finans anlayışından sürdürülebilirlik odaklı bir yaklaşıma geçiş yaparken karşılaştıkları kültürel ve organizasyonel sorunlarla başa çıkmalıdır. Dışsal olarak ise, çeşitli yasal düzenlemeler, ekonomik dalgalanmalar ve global politika değişiklikleri gibi faktörler, finans sektörünün sürdürülebilirlik amaçlarına ulaşma sürecini zorlaştıran unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır (Aksoy, 2022).

İkincil olarak, yeşil finansın uygulanması sırasında ortaya çıkan etik ve sosyal sorunlar, bu dönüşümün ahlaki ve toplumsal boyutlarını derinlemesine anlamayı gerektirmektedir. Yeşil finansın temel amacı, çevresel sürdürülebilirliği desteklemek olsa da bu hedefin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan etik sorunlar, finans sektöründeki paydaşlar arasında önemli bir tartışma konusu olmuştur. Özellikle, hangi projelerin yeşil olarak kabul edileceği, finansal kurumların bu projelere yönelik kriterlerinin belirlenmesi ve sürdürülebilirlikle ilgili bilgi şeffaflığının sağlanması gibi konular, finansın sürdürülebilir kalkınma sürecinde karşılaştığı etik zorluklar arasında öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finansın önemini, her bölümde vurgulamıştır. Aynı zamanda yeşil finansın evrimini ve finans sektöründeki sürdürülebilirlik uygulamalarının karşılaştığı temel zorlukları anlamayı amaçlamaktadır. Böylece hem akademisyenlerin hem de finans sektöründeki profesyonellerin, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma yolunda daha etkili stratejiler geliştirmelerine yardımcı olacak içgörüler sunulabilecektir.

Bu bağlamda çalışmanın temel sorusu şu şekildedir:

"Sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finans kavramının evrimi nasıl gerçekleşmiştir ve finans sektöründeki sürdürülebilirlik uygulamaları hangi temel zorluklarla karşılaşmaktadır?"

Alt Sorular ise şunlardır;

1. Finans kurumları, sürdürülebilirlik ilkelerini benimserken karşılaştıkları kültürel ve organizasyonel engeller nelerdir?
2. Yeşil finansın tanımı ve temel unsurları nelerdir ve bu unsurların finansal karar süreçlerine entegrasyonu hangi zorlukları içermektedir?
3. Yeşil finansın uygulanması sırasında ortaya çıkan etik ve sosyal sorunlar nelerdir ve bu sorunlar finans sektöründeki paydaşlar arasında nasıl bir tartışma ortamı yaratmaktadır?
4. Finans kurumları, sürdürülebilir projelere yönelik yatırımlar yaparken hangi kriterleri göz önünde bulundurmak zorundadır ve bu kriterlerin belirlenmesi sırasında ortaya çıkan temel problemler nelerdir?
5. Yeşil finansın toplumsal ve ekonomik farkındalıkları, etkileri nelerdir ve bu etkilerin değerlendirilmesi sırasında kullanılan yöntemlerin küresel amaçlarına olan katkısı nedir?

Bu ana problem sorusu ve alt sorular, araştırmanın temel noktalarını belirleyerek sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finansın incelenmesine olanak tanıyacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Sürdürülebilir kalkınma, günümüzün küresel ölçekte en önemli konularından birisi haline gelmiştir. Finans sektörü diğer sektörlerde olduğu gibi sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemekte ve yeşil finans uygulamalarına yönelmektedir. Yeşil finans, çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik ilkelerinin finansal karar süreçlerine entegre edilmesini amaçlayan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finansın dünyamız için önemini belirterek evriminde yaşadığı temel zorluklarını anlamaya çalışmaktır.

İlk bölümde, sürdürülebilir kalkınmanın temel prensipleri ve bu prensiplerin finans sektöründeki yansımaları incelenmektedir. Sürdürülebilirlik, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları içeren bir kavramdır ve bu bölümde bu boyutların finansal kararlar üzerindeki etkileri anlatılmaktadır.

İkinci bölümde, yeşil finansın tanımı ve temel unsurları üzerine odaklanılacaktır. Yeşil finans, çeşitli finansal araçlar ve stratejiler aracılığıyla çevresel sürdürülebilirliği desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu bölümde, yeşil finansın kapsamı, çeşitli finansal araçları ve sürdürülebilir projelere yönelik yatırımları içeren unsurları detaylı bir şekilde ortaya konmaktadır.

Araştırmanın üçüncü bölümü, yeşil finansın ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik açısından etkilerine odaklanmaktadır. Yeşil finansın sadece çevresel sürdürülebilirlikle sınırlı kalmayıp aynı zamanda ekonomik kalkınmayı ve toplumun refahını nasıl etkilediği incelenmektedir.

Son bölümde ise, araştırmanın ana bulguları özetlenmekte ve sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finansın önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca, gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler sunulurken, bu alandaki bilgi boşluklarının doldurulmasına katkı sağlanmaya çalışılmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finansın incelenmesi, finans sektörünün gelişimi ve küresel sürdürülebilirlik hedefleri arasındaki bağlantıları anlama amacını taşımaktadır.

Araştırmanın önemi, bugünün finans sektöründe ve küresel sürdürülebilirlik çabalarında ortaya çıkan kritik bağlantıları anlamak ve belirlemektir. Yeşil finansın incelenmesi, sadece finansal profesyoneller için değil, aynı zamanda akademisyenler, politika yapıcılar ve toplumun geniş kesimleri için de büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışma, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden finans sektörünün dönüşümünü ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına nasıl katkı sağlayabileceğini ele almaktadır.

Yeşil finansın önemi, iklim değişikliği, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal sürdürülebilirlik gibi küresel sorunlara yönelik etkili çözümler bulma sürecinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, finans sektörünün yeşil finans araçları ve uygulamalarıyla sürdürülebilirlik amacıyla nasıl hareket edebileceğini anlamak kritik bir gerekliliktir. Araştırmanın amacı, finans sektörünün bu dönüşümünde hangi faktörlerin etkili olduğunu ve hangi politika önlemlerinin alınması gerektiğini belirlemektir.

Ayrıca, bu araştırma, sürdürülebilirlik konusundaki bilinci artırmak, yeşil finansın uygulanabilirliğini ve etkinliğini analiz etmek ve gelecek nesilleri de düşünmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma, sadece finansal sektörde değil, aynı zamanda küresel düzeyde sürdürülebilirlik çabalarını desteklemektedir.

1.4. Tanımlar

1. **Sürdürülebilir Kalkınma:** Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyümeyi, sosyal refahı ve çevresel sürdürülebilirliği birleştiren bir kalkınma paradigmasıdır. Bu yaklaşım, mevcut ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynakları etkili bir şekilde kullanmayı amaçlamaktadır (Engin, Akgöz, 2013: 86).
2. **Yeşil Finans:** Yeşil finans, çevresel sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyen finansal araçlar ve stratejileri ifade etmektedir. Bu kavram, finansın çevresel sorumluluklarını yerine getirmesini ve sürdürülebilir projelere destek olmasını hedeflemektedir (Ada 2022: 49).

3. **Finans Sektörü Evrimi:** Finans sektörü evrimi, finansal kurumların geleneksel iş modellerinden sürdürülebilirlik odaklı modellere geçiş sürecini ifade etmektedir. Bu evrim, finansın daha etik, çevresel ve toplumsal sorumluluklarını içeren bir yapıya doğru dönüşümünü ifade etmektedir (Tsoutsoura 2004).
4. **Kültürel Engeller:** Kültürel engeller, finans kurumlarının iç yapısında ve iş kültüründe sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemelerini zorlaştıran faktörleri ifade etmektedir. Bu engeller, geleneksel finans paradigmasından ayrılma çabalarını kısıtlayabilmektedir (Çalık ve Sezgin 2005: 61-65).
5. **Organizasyonel Engeller:** Organizasyonel engeller, finans kurumlarının sürdürülebilirlik stratejilerini uygularken karşılaştığı yapısal ve yönetsel zorlukları temsil etmektedir. Bu engeller, kurum içi süreçlerin ve politikaların değiştirilmesini gerektirebilmektedir (Aksoy, [2022](#)).
6. **Etik Sorunlar:** Etik sorunlar, yeşil finansın uygulanması sırasında ortaya çıkan ahlaki çelişkileri ifade etmektedir. Özellikle, hangi projelerin yeşil olarak kabul edileceği ve finans kurumlarının bu projelere yönelik değerlendirme kriterleri etik tartışmalara yol açabilmektedir.
7. **Sosyal Sorumluluk:** Sosyal sorumluluk, finans sektörünün toplumsal etkilerini yönetme ve sürdürülebilir projelere katkıda bulunma amacını ifade etmektedir. Finans kurumları, toplumlarına karşı sosyal sorumluluklarını yerine getirme çabası içinde olabilmektedir.
8. **Finansal Karar Süreçleri:** Finansal karar süreçleri, finans kurumlarının yatırım, kredi verme ve diğer mali faaliyetlerle ilgili stratejik kararlarını belirleme süreçlerini kapsar. Sürdürülebilirlik ilkelerinin bu süreçlere entegrasyonu önemli bir araştırma odak noktasıdır.
9. **Yeşil Finansın Toplumsal ve Ekonomik Etkileri:** Yeşil finansın toplumsal ve ekonomik etkileri, sürdürülebilir projelerin toplum refahına ve ekonomik kalkınmaya olan katkılarını ifade etmektedir. Bu kavram, finansın sadece çevresel değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik açılardan da nasıl etkili olduğunu anlama çabasını yansıtır (Kanberoğlu ve Aksoy 2022: 4).
10. **Finansal Bilgi Şeffaflığı:** Finansal bilgi şeffaflığı, finans kurumlarının sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetlerini ve projelerini açıkça iletmediği bir süreci ifade etmektedir. Bu, paydaşlara ve topluma karşı sorumlulukların yerine getirilmesi ve güvenin sağlanması açısından kritik bir unsurdur.

1.5. Literatür Taraması

Bu araştırma, sürdürülebilir kalkınma perspektifinde yeşil finansın rolünü ve etkisini ele alarak, finansal sistemdeki dönüşümün sürdürülebilirlik hedeflerine olan katkısını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Literatürdeki önemli çalışmalar da bu amaca ulaşmada rehberlik sağlamaktadır.

Aba Şenbayram (2022) tarafından yapılan bir derleme çalışmasında, sürdürülebilir kalkınma kavramının gelecekteki önemi vurgulanmıştır. Bu çalışmanın, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yeşil finansın ele alınmasına katkı sağladığı görülmektedir.

Filiz Çayırtaş ve Şehnaz Sakıcı (2021) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma makalesinde, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları çerçevesinde sürdürülebilir dijital pazarlama stratejilerinin değerlendirildiği belirtilmektedir. Bu çalışma, yeşil finansın pazarlama stratejilerine etkisini inceleyerek, sürdürülebilirlikle finansın nasıl bütünleşebileceğini göstermektedir.

Sabrina Bem Yacoub (2023) tarafından yapılan bir araştırma makalesinde, Yeşil İslami Finansın sürdürülebilir kalkınma amaçlarına olan katkısı ele alınmaktadır. İslami finansın sürdürülebilirlikle nasıl uyumlu olduğu ve bu alandaki değeri üzerinde durularak, Yeşil İslami Finansın önemi vurgulanmıştır.

Gökçe Bahar Gürbüz ve Ateş Bayazıt Hayta (2020) tarafından yapılan bir derleme çalışmasında, sürdürülebilir sigortacılığın sürdürülebilir kalkınma ile ilişkisi incelenmektedir. Bu çalışma, sigortacılık sektörünün sürdürülebilir kalkınma yolunda oynadığı rolü ortaya koymaktadır.

Ezel Özkan ve Yıldız Şahin (2021) tarafından yapılan bir derleme çalışmasında, sürdürülebilir sistemlerin literatürdeki durumu incelenmektedir. İklim değişikliği ve çevresel konuların önem kazandığı bu dönemde, sürdürülebilir sistemlerin nasıl ele alındığı literatürde gözden geçirilmektedir.

İ. Ebru Yazıcıoğlu ve Leyla Baştan Töke (2022) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma makalesinde, yeşil tahvil ve yeşil sukuk gibi sürdürülebilir finans araçlarının değeri incelenmektedir. Bu çalışma, sürdürülebilir finans mekanizmalarının sürdürülebilir kalkınma amaçlarına nasıl katkı sağlayabileceğini tartışmaktadır.

Burcu Zengin ve Güliz Aksoy (2021) tarafından yapılan bir derleme çalışmasında, sürdürülebilir pazarlama ve yeşil finansın sürdürülebilir kalkınma perspektifinden nasıl değerlendirilebileceği ele alınmaktadır. Çevresel, ekonomik ve sosyal gelişim hedefleyen sürdürülebilir kalkınma anlayışının, pazarlama ve finans alanlarındaki etkileri literatürde incelenmektedir.

Seda Canikli (2022) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma makalesinde, sürdürülebilir finansın mekanizmaları ve araçları ile sürdürülebilir kalkınma ilişkisi incelenmektedir. Bu çalışma, finansal araçların sürdürülebilirlik hedeflerine nasıl destek sağlayabileceği konusunu ele almaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma, modern toplumların karşı karşıya olduğu zorlukların üstesinden gelmek üzere geliştirilen en önemli kalkınma paradigmalarından biridir. Artan nüfus, hızla tükenen doğal kaynaklar ve çevresel bozulma gibi faktörler, geleneksel kalkınma modellerinin sınırlarını aşmış ve gelecekteki nesillerin yaşam kalitesini tehdit eder hale gelmiştir. Bu tehditlerin farkına varan uluslararası topluluk,

sürdürülebilir kalkınma felsefesini benimsemiştir. Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyümenin, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal eşitlikle dengelenmesini amaçlamaktadır.

Bu çerçevede, yeşil finans kavramı ortaya çıkmış ve finans sektörünün sürdürülebilir kalkınma amaçlarına nasıl katkı sağlayabileceği araştırılmıştır. Yeşil finans, çevresel ve sosyal faktörleri finansal karar alma süreçlerine dahil ederek, finansal sistemin sürdürülebilirlik amacına hizmet etmesini sağlamaktadır. Yeşil finansın temel amacı, finansal yatırımların çevresel ve sosyal etkilerini olumlu yönde yönlendirmek, çevresel riskleri ve fırsatları değerlendirmek ve sürdürülebilirlik hedeflerini finansal kararlarla uyumlu hale getirmektir.

Emel Aba Şenbayram'ın (2022) çalışması, sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finansın giderek daha önemli hale geldiği bir dönemde gerçekleştirilen bir derlemeyi sunmaktadır. Bu derleme, sürdürülebilir kalkınmanın gelecekteki önemini vurgulayarak, çevre ve ekonomi arasındaki dengeyi sürdürülebilir finans aracılığıyla sağlama potansiyelini ortaya koymaktadır.

Filiz Çayırtaş ve Şehnaz Sakıcı'nın (2021) araştırması, sürdürülebilir dijital pazarlama stratejilerinin sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finansla nasıl bağlantılı olduğunu analiz etmektedir. Bu çalışma, dijital pazarlamanın çevresel ve sosyal etkilerini anlamak ve işletmelerin bu etkileri nasıl yönlendirebileceğini incelemek yoluyla, finans ve pazarlama arasındaki etkileşime ışık tutmaktadır.

Sabrine Bem Yacoub'un (2023) çalışması, İslami finansın sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkisini ele alırken, Yeşil İslami Finansın önemini vurgulamaktadır. Bu çalışma, İslami ekonominin sürdürülebilir kalkınmayı destekleme potansiyelini ve çevresel duyarlılığı nasıl benimsediğini gösterir.

Gökçe Bahar Gürbüz ve Ateş Bayazıt Hayta (2020) tarafından yapılan çalışma, sigortacılık sektörünün sürdürülebilir kalkınma ile nasıl ilişkilendirildiğini ele almaktadır. Bu çalışma, sigortacılığın çevresel ve ekonomik riskleri nasıl yönetebileceğini ve sürdürülebilirlik hedeflerine nasıl katkı sağlayabileceğini tartışmaktadır.

İ. Ebru Yazıcıoğlu ve Leyla Baştan Töke'nin (2022) araştırması, yeşil tahvil ve yeşil sukuk gibi sürdürülebilir finans araçlarının sürdürülebilir kalkınma ile nasıl ilişkilendirildiğini incelemektedir. Bu çalışma, finansal piyasalarda sürdürülebilirliği desteklemek için kullanılan araçların etkisini ve önemini vurgulamaktadır.

Bu bakımdan da sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finansın kesişimi, modern toplumların karşı karşıya olduğu kaynakların tükenmesi, çevre kirliliği ve küresel ısınma tehditlerine karşı bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Bu kavramlar, finansal sistemin sürdürülebilirlik amacına hizmet etmesini sağlarken, çevresel, sosyal ve ekonomik faktörleri birleştirerek gelecek nesillerin yaşam kalitesini güvence altına almaya yönelik bir adım olarak değerlendirilmektedir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN TEMEL PRENSİPLERİ VE FİNANSAL YANSIMALARI

Sürdürülebilir kalkınma, çağımızın en önemli küresel düzeyde en önemli sorunlarına bir çözüm olarak ortaya çıkmış ve günümüzde önemi her alanda daha fazla kendini göstermeye başlamıştır. Bu kavram, çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları içeren kapsamlı bir yaklaşım sunarak, dünya genelindeki zorluklara etkili çözümler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmalar, sürdürülebilir kalkınmanın çeşitli yönlerini incelerken, çevresel boyutunun önemini vurgulamaktadır. Örneğin, Graczyk (2019) sürdürülebilir enerji paradigmasını ele alarak, enerji politikalarının çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine dayandırılmasının önemini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Haro-Martínez ve Taddei-Bringas (2014) çevresel değerlendirme konusundaki tartışmaları ele alarak, ekonomi biliminin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine nasıl katkı sağlayabileceğini incelemektedir. Sosyal boyut açısından ise, Dewhurst ve Pendergast (2011) ev ekonomisi derslerinin sürdürülebilir kalkınma eğitime nasıl katkı sağlayabileceğini araştırarak, toplumun bu alandaki rolünü vurgularlar. Ekonomik boyut ise, Tsoutsoura'nın (2004) kurumsal sosyal sorumluluk ve finansal performans arasındaki ilişkiyi analiz eden çalışmasıyla ön plana çıkar. Bu araştırmaların bir araya getirilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın çeşitli boyutlarını kapsayan ve çok yönlü bir yaklaşımın benimsenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sürdürülebilirlik, insanlığın gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakma amacıyla mevcut kaynakları doğru ve etkin bir şekilde kullanma amacını ifade etmektedir (Yeni, 2014). Bu kapsamda, finans sektörü önemli bir rol üstlenmektedir çünkü sektörün faaliyetleri ekonomik büyümeyi desteklerken, aynı zamanda çevresel ve toplumsal etkileri de dikkate alması gerekmektedir. Araştırmalar, finans sektörünün sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu stratejiler geliştirme ve uygulama sorumluluğunu üstlendiğini vurgulamaktadır. Örneğin, Bradley (2019) finans sektörünün sürdürülebilirlikle uyumlu politikalar geliştirme konusundaki çabalarını analiz ederek, sektörün sürdürülebilirlik hedeflerine nasıl katkı sağlayabileceğini incelemektedir. Benzer şekilde, Pshtyka (2012) su turizminin sürdürülebilir kalkınmaya olan katkılarını araştırarak, finans sektörünün sürdürülebilir turizm projelerine yatırım yapma potansiyelini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, finans sektörünün sürdürülebilirlik prensipleriyle uyumlu hareket etmesi, gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakma amacına hizmet etmektedir.

Bu bölümde sürdürülebilir kalkınmanın temel prensipleri ele alınacak ve finans sektöründeki bu prensiplerin yansımaları detaylı bir şekilde incelenecektir. Çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik boyutlarındaki bu prensipler, finansal kararlar ve stratejiler üzerindeki etkileriyle

birlikte, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma yolunda finans sektörünün oynadığı kritik rolü aydınlatacaktır.

2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre, sürdürülebilirlik kelimesi ‘‘Sürdürülebilir olma durumu’’ olarak tanımlanırken sürdürülebilir sıfatı ‘‘Aynı düzeyde veya biçimde devam edebilen’’ olarak tanımlanmaktadır.¹ Engin ve Akgöz’e göre sosyal, kültürel, fiziksel kıt kaynakların ihtiyatlı kullanımı olarak literatüre aktarılmıştır (Engin, Akgöz, 2013: 86).

Sürdürülebilirlik, yaşamın her alanında kalıcı ve dengeli bir dengeyi sürdürme amacını taşımaktadır. Bu denge, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları içerir. Sürdürülebilirlik, kaynakların akılcı kullanımını vurgulamaktadır ve gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurur. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik sadece bugünkü ihtiyaçları karşılamakla kalmaz, aynı zamanda gelecek nesillerin de yaşam kalitesini ve refahını güvence altına almaktadır.

Sosyal ve kültürel açıdan sürdürülebilirlik, toplumların kendi kültürel miraslarını koruyarak birlikte yaşama ve dayanışma kültürünü sürdürmelerini ifade etmektedir. Bu, farklı kültürlerin bir arada barış içinde yaşamasını sağlayarak toplumsal uyumu ve huzuru desteklemektedir.

Fiziksel kaynakların ihtiyatlı kullanımı da sürdürülebilirliğin önemli bir bileşenidir. Doğal kaynakların sınırlı olduğu gerçeği göz önüne alındığında, enerji, su, toprak gibi kaynakların etkili bir şekilde yönetilmesi ve tüketimin sürdürülebilir seviyelerde tutulması gereklidir. Bu, gelecek nesillerin de bu kaynaklardan faydalanabilmesini sağlamaktadır.

Çalışkan (2012) sürdürülebilirlik raporlamasının International Financial Reporting Standards (IFRS) kapsamında değerlendirilmesine odaklanarak, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin faaliyetlerini çevresel ve sosyal sonuçları ile birlikte değerlendirme ve raporlama gerekliliği olarak tanımlamaktadır.

Demircioğlu ve Ever (2019), sürdürülebilirlik muhasebesinin teorik açıdan incelenmesi üzerine odaklanarak, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarıyla birlikte değerlendirme ve muhasebeleştirme süreci olarak tanımlamaktadır.

Gedikli ve Gökırmak (2021), katılım bankacılığı ve sürdürülebilirlik üzerine yaptıkları çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını finansal ve sosyal yönden dengeli bir şekilde faaliyetlerini sürdürebilme kapasitesi olarak tanımlamaktadırlar.

¹ Türk Dil Kurumu (2023, 1 Aralık), ‘‘GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK’’. <https://sozluk.gov.tr>

Kardeş Selimoğlu ve Yazıcı (2021), Türkiye'deki kurumsal yönetim ve sürdürülebilirlik ilişkisi üzerine yaptıkları çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını şirketlerin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarıyla birlikte sürdürülebilir faaliyetlerde bulunma yeteneği olarak tanımlamaktadırlar.

Öktem ve Öktem (2023), sürdürülebilirlik raporlamasının IFRS kapsamında değerlendirilmesi üzerine odaklanarak, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin finansal raporlama süreçlerine ek olarak çevresel ve sosyal performanslarını da içeren bir raporlama gerekliliği olarak tanımlamaktadırlar.

Özçelik (2013), sürdürülebilirlik performans karnesi üzerine yaptığı çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin faaliyetlerini çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla birlikte değerlendirerek performanslarını ölçme ve raporlama süreci olarak tanımlamaktadır.

Özsözgün Çalışkan (2012), sürdürülebilirlik raporlaması üzerine yaptığı çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin faaliyetlerini çevresel ve sosyal sonuçlarıyla birlikte değerlendirme ve raporlama süreci olarak tanımlamaktadır.

Tufan ve Özel (2018), sürdürülebilirlik kavramı ve yapı malzemeleri için sürdürülebilirlik kriterleri üzerine yaptıkları çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin faaliyetlerini çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla birlikte değerlendirme ve sürdürülebilir yapı malzemeleri kullanımı üzerine odaklanan bir kriterler bütünü olarak tanımlamaktadırlar.

Yalçın (2021), sürdürülebilirlik ve işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları üzerine yaptığı çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin çevresel, ekonomik ve sosyal performanslarını içeren bir raporlama süreci olarak tanımlamaktadır.

Yüksel ve Yıldız (2019), lise öğrencilerinde sürdürülebilirlik bilinci üzerine yaptıkları çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla birlikte bilinçli tüketim ve sürdürülebilir yaşam biçimi üzerine odaklanan bir farkındalık süreci olarak tanımlamaktadırlar.

Çetin, Okuş ve Çakmak (2023), yasal düzenleyici otoritelerin sürdürülebilirlik yaklaşımları üzerine yaptıkları çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını ulusal düzeyde çevresel, ekonomik ve sosyal performansları regüle etme ve yönlendirme süreci olarak tanımlamaktadırlar.

Bıçakçı (2012), sürdürülebilirlik yönetiminde halkla ilişkilerin rolü üzerine yaptığı çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin çevresel, ekonomik ve sosyal performanslarını toplumla etkileşim halinde sürdürebilme ve yönetebilme süreci olarak tanımlamaktadır.

Karakurt Tosun (2017), sürdürülebilirlik bağlamında ekolojik kent söylemi üzerine yaptığı çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını kent planlama ve yönetiminde çevresel, ekonomik ve sosyal faktörleri dengeli bir şekilde ele alarak kentlerin sürdürülebilir bir geleceğe yönlendirilmesi süreci olarak tanımlamaktadır.

Tüm (2014), kurumsal sürdürülebilirlik ve muhasebeye yansımaları üzerine yaptığı çalışmada, sürdürülebilirlik kavramını işletmelerin faaliyetlerini çevresel, ekonomik ve sosyal sonuçlarıyla birlikte muhasebeleştirme ve raporlama süreci olarak tanımlamaktadır.

Nüfus artışının beklenen bir sonucu olarak, kaynakları tüketecek insan sayısı da artmıştır. Bunun üzerine kaynakların yenilenebilir olmadan yani sürdürülebilir olmasına imkân vermeden doğal kaynakların hızlı tüketilebilir durumda bırakmaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik kavramının yeni bir anlam kazanarak sadece kaynakları bir sonraki nesle dikkatli kullanarak aktarmanın yanında yeni kaynaklar oluşturma gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Şen, Kaya ve Alpaslan, kavramın anlamda değişimler yaşadığı sebebiyle literatürde çeşitli anlamlandırmalar yapıldığını dile getirmiştir (Şen, Kaya, Alpaslan 2018: 8-11).

Sürdürülebilirlik, genellikle çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlar olmak üzere üç temel başlık altında incelenmektedir (Gazibey, Keser, & Gökmen, 2014). Çevresel boyut, doğal kaynakların korunması, çevre kirliliğinin azaltılması ve ekosistemlerin sürdürülebilirliği gibi konuları içerirken, sosyal boyut insanların refahı, toplumsal adalet ve kültürel çeşitlilik gibi unsurları kapsar. Ekonomik boyut ise ekonomik büyüme, gelir adaleti ve kaynak dağılımı gibi ekonomik süreçleri içerir (Bradley, 2019; Pshtyka, 2012).

Bu birbirleriyle bağlantılı olan boyutların anlaşılması, sürdürülebilirlik çalışmalarının etkinliği için büyük bir öneme sahiptir. Örneğin, Pshtyka (2012) sürdürülebilirlik kavramının ekonomik boyutunu vurgulayarak, ekonomik büyümenin doğal kaynak tükenmesiyle uyumlu hale getirilmesi gerektiğini belirtirken, Gazibey, Keser ve Gökmen (2014) çalışmalarında bu üç boyutun birbirleriyle sıkı bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedirler. Çevresel etkilerin sosyal ve ekonomik boyutları üzerindeki etkisi, sürdürülebilirlik çabalarının bütünsel bir yaklaşım gerektirdiğini göstermektedir.

Bu bağlamda, sürdürülebilirlik kavramının karmaşıklığını ve çok yönlülüğünü anlamak, sürdürülebilirlik projelerinin geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde daha etkili ve başarılı bir yaklaşım benimsemek için önemlidir. Çünkü sürdürülebilirlik, yalnızca çevresel faktörlere değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik faktörlere de odaklanarak, tüm bu boyutların dengeli bir şekilde ele alınmasını gerektirir (Bradley, 2019; Pshtyka, 2012; Gazibey, Keser, & Gökmen, 2014).

2.1.1. Çevresel Boyut

Çevresel boyut, sürdürülebilirlik açısından belki de en kritik ve öncelikli alanlardan biridir. Bu bağlamda, çevresel sürdürülebilirlik, gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmak adına doğal kaynakların etkin ve dengeli bir şekilde kullanılmasını, biyoçeşitliliğin korunmasını, çevresel kirliliğin azaltılmasını ve iklim değişikliği gibi küresel sorunlara karşı tedbirlerin alınmasını içermektedir.

Doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması, mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillere de aynı olanakları sunabilmek için gereklidir. Bu çerçevede, su, hava, toprak gibi temel doğal kaynakların korunması ve verimli bir şekilde kullanılması çevresel sürdürülebilirliğin ana unsurlarından biridir.

Çevresel sürdürülebilirlik, doğanın korunması ve biyoçeşitliliğin sağlanmasıyla ilgili önemli bir kavramı içermektedir (Bradley, 2019; Pshtyka, 2012). Biyoçeşitlilik, bir ekosistemin içinde bulunan tüm yaşam formlarının çeşitliliğini ifade etmekte ve bu çeşitlilik, ekosistemin sağlıklı işleyişi ve doğal dengeyi koruması açısından kritik bir rol oynamaktadır (Tamayo & Motta, 2016).

Doğal yaşamın çeşitliliğinin korunması, sadece biyolojik çeşitliliğin korunması anlamına gelmez; aynı zamanda ekosistemlerin dayanıklılığını ve uzun vadeli sürdürülebilirliğini de sağlar (Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014). Bu, ekosistemlerin çeşitli türlerle zenginleşmesini ve dengede kalmasını sağlar, böylece ekosistemler insanların ve diğer organizmaların yaşamını sürdürmeleri için gerekli olan temel hizmetleri sağlayabilmektedir (Aström, 2011; Pshtyka, 2012).

Ancak, günümüzde biyoçeşitlilik hızla azalmakta ve birçok tür tehlike altında bulunmaktadır (Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014). Bu nedenle, çevresel sürdürülebilirlik çabaları, biyoçeşitliliğin korunması için önlemler almaya yönelik olmalıdır (Tamayo & Motta, 2016). Biyoçeşitliliğin korunması, sadece doğal yaşamı değil, aynı zamanda insanlığın gelecekteki refahını ve ekonomik sürdürülebilirliğini de desteklemektedir (Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014; Aström, 2011). Bu nedenle, çevresel sürdürülebilirlik çabalarının biyoçeşitliliğin korunması üzerinde odaklanması büyük bir öneme sahiptir (Bradley, 2019; Pshtyka, 2012).

Çevresel sürdürülebilirlik ayrıca çevresel kirliliğin azaltılmasını da kapsamaktadır. Endüstriyel faaliyetler, enerji üretimi ve tüketimi, tarım gibi insan faaliyetleri çevresel kirliliğe neden olmaktadır. Hava, su ve toprak kirliliği gibi çevresel sorunlar doğal sistemlerin dengesini bozmakta ve insan sağlığına zarar vermektedir. Bu nedenle, çevresel sürdürülebilirlik çerçevesinde çevresel kirliliğin azaltılması ve doğal kaynakların korunması için çeşitli politikalar ve uygulamalar geliştirilmektedir.

Çevresel sürdürülebilirlik kavramı, küresel çapta karşılaşılan önemli çevresel sorunlara çözüm bulmayı amaçlamaktadır. (Tamayo & Motta, 2016; Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014). Bu çerçevede, iklim değişikliği gibi küresel çevresel sorunlara karşı tedbirlerin alınması öncelikli bir konudur (Pshtyka, 2012; Bradley, 2019).

İklim değişikliğine neden olan insan kaynaklı faaliyetler arasında fosil yakıtların aşırı kullanımı, ormansızlaşma ve sera gazı emisyonları gibi faktörler bulunmaktadır (Aström, 2011; Tamayo & Motta, 2016). Bu etmenler, dünya genelindeki iklim sistemlerinde ciddi ve potansiyel olarak geri dönüşü olmayan problemlere sebep olmaktadır. (Pshtyka, 2012).

Çevresel sürdürülebilirlik bağlamında, sera gazı emisyonlarının azaltılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi gibi adımlar atılmaktadır (Bradley, 2019; Graczyk, 2019). Ayrıca, iklim değişikliği ile mücadele için uluslararası iş birliğinin artırılması da önemli bir stratejidir (Tamayo & Motta, 2016; Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014). Uluslararası düzeyde yapılan anlaşmalar ve çevresel politikalar, küresel çapta iklim değişikliği etkilerini azaltmaya ve ekosistemlerin sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik önemli adımlar içermektedir (Graczyk, 2019; Pshtyka, 2012).

Bu önlemlerin alınmasıyla, çevresel sürdürülebilirlik sağlanacak gezegenin geleceği için önemli bir adım atılmış olacaktır. İklim değişikliği gibi küresel çevresel sorunların etkilerinin azaltılması, hem doğal kaynakların korunmasını sağlayacak hem de insanlığın refahını ve yaşam kalitesini artıracaktır (Aström, 2011; Brocki, 2012). Bu nedenle, çevresel sürdürülebilirlik çabalarının devam etmesi ve daha da güçlendirilmesi gerekmektedir (Bradley, 2019; Graczyk, 2019).

Çevresel sürdürülebilirlik, doğanın taşıdığı değerleri anlamak ve bu değerlere saygı göstermek üzerine kurulu bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu bağlamda, enerji verimliliği, atık yönetimi, su kaynaklarının korunması gibi konular çevresel sürdürülebilirliğin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Aynı zamanda, endüstriyel faaliyetlerin ekosistemlere olan etkilerinin değerlendirilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı teknolojilerin geliştirilmesi, kullanılması ve yeşil altyapı projeleri gibi uygulamalar, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen stratejiler olarak öne çıkmaktadır (Kaypak 2011).

Çevresel sürdürülebilirlik, mevcut ve gelecek nesiller arasında bir denge kurmayı hedefleyerek, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini amaçlamaktadır (Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014; Pshtyka, 2012). Bu denge, kaynakların tüketilirken aynı zamanda korunması ve yeniden üretilmesi çabasını içerir (Aström, 2011; Graczyk, 2019). Çevresel sürdürülebilirlik kavramı, ekosistemlerin dayanıklılığını ve biyoçeşitliliği korumayı, iklim değişikliği ile mücadele etmeyi ve genel olarak çevresel kalitenin iyileştirilmesini amaçlamaktadır (Tamayo & Motta, 2016; Gedik, 2020a).

Bu doğrultuda, ekosistemlerin dayanıklılığını sürdürmek, çeşitli ekosistem hizmetlerinin devamını sağlayarak insanların yaşam kalitesini etkileyen faktörleri korur (Bradley, 2019; Brocki, 2012). Ayrıca, biyoçeşitliliğin sürdürülmesi, ekosistemlerin sağlıklı işleyişini ve insanların hayati ihtiyaçlarını karşılayan doğal kaynakların devamını sağlar (Gedik, 2020a; Pshtyka, 2012).

İklim değişikliği ile mücadele etmek, çevresel sürdürülebilirlik çabalarının merkezinde yer almaktadır (Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014; Tamayo & Motta, 2016). Fosil yakıtların azaltılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi ve sera gazı emisyonlarının azaltılması gibi adımlar, iklim değişikliği etkilerini azaltmak için alınan önemli stratejilerdir (Gedik, 2020a; Aström, 2011).

Bu bağlamda, çevresel sürdürülebilirlik prensipleri, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır (Graczyk, 2019; Gedik, 2020a). Bu prensipler, doğal kaynakların korunması, ekosistemlerin dayanıklılığının sağlanması ve iklim değişikliği ile mücadele gibi küresel ölçekteki önemli meselelere çözüm sunmaktadır (Pshtyka, 2012; Bradley, 2019).

2.1.2. Sosyal Boyut

Sosyal sürdürülebilirlik, bir organizasyonun faaliyetlerinin toplum, çalışanlar ve paydaşlar üzerindeki etkilerini değerlendirme ve iyileştirme çabasını içermektedir. Bu bağlamda, işletmelerin sosyal sorumluluklarını yerine getirmesi, adil iş uygulamalarını sürdürmesi, çalışanların haklarına saygı göstermesi ve toplumsal katılımı teşvik etmesi önemli bir rol oynamaktadır.

Sosyal boyut, sürdürülebilirlik kavramının temel taşlarından biridir ve bir organizasyonun faaliyetlerinin toplum, çalışanlar ve paydaşlar üzerindeki etkilerini değerlendirme ve iyileştirme çabasını içerir (Tamayo & Motta, 2016; Tsoutsoura, 2004). Bu boyut, işletmelerin sadece kâr amacı gütmeyen, aynı zamanda toplumsal fayda sağlayan ve adil uygulamalara odaklanan bir yaklaşım benimsemesini gerektirir (Zaremba-Warneke, 2015; Dewhurst & Pendergast, 2011).

Sosyal sürdürülebilirlik, işletmelerin çalışanlarının refahını ve iş güvenliğini sağlamak, adil iş uygulamalarını teşvik etmek ve toplumsal eşitsizlikleri azaltmak gibi hedeflerle ilgilidir (Bradley, 2019; Aström, 2011). Ayrıca, işletmelerin yerel topluluklarla etkileşimini artırarak toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmaları da sosyal sürdürülebilirliğin önemli bir parçasıdır (Zaremba-Warneke, 2015; Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014).

Sosyal sürdürülebilirlik çabaları, işletmelerin etik yönetim ilkelerine bağlı kalarak şeffaf bir iletişim içinde ve hesap verebilir olmalarını gerektirir (Graczyk, 2019; Gedik, 2020a). İşletmelerin toplumla ilişkileri, çalışanların haklarına saygı gösterme ve çeşitliliği teşvik etme gibi unsurları içeren sosyal sorumluluk projelerine odaklanmaları önemlidir (Pshtyka, 2012; Bradley, 2019).

Bu bağlamda, sosyal boyut, sürdürülebilirlik kavramının ayrılmaz bir parçasıdır ve işletmelerin toplumsal etkilerini değerlendirerek daha adil ve sürdürülebilir uygulamaları benimsemelerini sağlar (Brocki, 2012; Gedik, 2020a). Bu çaba, hem işletmelerin hem de toplumun uzun vadeli refahı ve başarısı için kritik öneme sahiptir (Dewhurst & Pendergast, 2011; Tsoutsoura, 2004).

Bu noktada, sosyal sürdürülebilirlik, işletmelerin sosyal sorumluluklarını yerine getirmesiyle de ilgilidir. Bu sorumluluklar, çalışanların haklarına saygı göstermek, adil iş uygulamalarını sürdürmek, toplum içindeki farklı grupların ihtiyaçlarına duyarlı olmak ve toplumsal katılımı teşvik etmek gibi çeşitli unsurları içerir.

Özsözügün Çalışkan (2012), sürdürülebilirlik raporlaması üzerine yaptığı çalışmada, sosyal boyutu işletmelerin toplum içindeki rolünü değerlendirerek ele almaktadır. Bu bağlamda, işletmelerin sosyal sorumluluklarını yerine getirmesi ve toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarına duyarlılık göstermesi sosyal sürdürülebilirliğin önemli unsurları olarak vurgulanmaktadır.

Yüksel ve Yıldız (2019), lise öğrencilerinde sürdürülebilirlik bilinci üzerine yaptıkları çalışmada, sosyal sürdürülebilirliği eğitim ve farkındalık artırma açısından ele almaktadırlar. Bu çalışmada, genç nesillerin sürdürülebilirlik konusunda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesinin toplumsal sürdürülebilirliğin sağlanması için önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Yalçın (2021), işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını ele aldığı çalışmasında, sosyal boyutu iş sağlığı ve güvenliği açısından değerlendirmektedir. İşletmelerin çalışanların sağlığı ve güvenliğini korumaya yönelik politikaları ve uygulamaları sosyal sürdürülebilirliğin önemli bir parçasıdır.

Bu çalışmaların ortak noktası, işletmelerin sosyal sürdürülebilirlik açısından sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğine vurgu yapmalarıdır (Tsoutsoura, 2004; Zaremba-Warnke, 2015). Sosyal sürdürülebilirlik, sadece işletmelerin kâr odaklı faaliyetlerini değil, aynı zamanda toplumun ve çalışanların refahını da göz önünde bulunduran bir yaklaşımı gerektirir (Bradley, 2019; Gedik, 2020a). Bu bağlamda, işletmelerin adil uygulamaları sürdürmesi, toplum içindeki farklı grupların ihtiyaçlarına duyarlılık göstermesi ve toplumsal katılımı teşvik etmesi, sosyal sürdürülebilirlik açısından önemli adımlardır (Pshtyka, 2012; Dewhurst & Pendergast, 2011).

İşletmelerin sosyal sorumluluklarına odaklanmaları, toplumun çeşitli kesimlerine karşı duyarlılık göstermeleri ve etik yönetim ilkelerine bağlı kalarak şeffaf bir şekilde iletişim kurmaları gerekmektedir (Tamayo & Motta, 2016; Brocki, 2012). Ayrıca, sosyal sürdürülebilirlik çabaları, işletmelerin çalışanların refahını ve iş güvenliğini sağlaması, adil iş uygulamalarını teşvik etmesi ve toplumsal eşitsizlikleri azaltması gerektiğini vurgulamaktadır (Aström, 2011; Haro-Martínez & Taddei-Bringas, 2014).

Bu bağlamda, işletmelerin sosyal sürdürülebilirlik konusundaki çabaları, sadece kendi karlılıklarını artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel refahına ve uzun vadeli sürdürülebilirliğine de katkı sağlar (Gedik, 2020a; Graczyk, 2019). Bu nedenle, işletmelerin sosyal sorumluluklarını yerine getirme ve adil uygulamaları teşvik etme konusundaki çabaları, sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda daha sağlam bir temel oluşturur (Pshtyka, 2012; Bradley, 2019).

Sosyal sürdürülebilirlik, çalışanların refahını güvence altına alarak insan kaynakları yönetimine odaklanmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği standartlarına uymak, adil ücret politikaları uygulamak ve

çeşitliliği desteklemek gibi uygulamalar, sosyal sürdürülebilirlik ilkelerini hayata geçirmenin bir parçası olarak görülmektedir (Sönmez, Bircan 2004).

Sosyal sürdürülebilirlik, şirketlerin etik değerlere bağlı kalmasını ve toplumsal beklentilere duyarlı bir şekilde hareket etmesini gerektirmektedir. Bu, şirketlerin sadece kar maksimizasyonuna odaklanmak yerine paydaşlarına değer katma ve uzun vadeli ilişkiler kurma çabası içinde olmalarını kapsamaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik, bir işletmenin toplumsal etkisini ve sürdürülebilirliğini değerlendirmesine yardımcı olan bir çerçeve sunarak, organizasyonların daha geniş toplumsal bağlamda etkin bir şekilde faaliyet göstermelerine olanak tanımaktadır (Bilgili 2017: 565-566).

2.1.3. Ekonomik Boyut

Sürdürülebilirlik, ekonomik boyutuyla birlikte ilişkilendirildiğinde, işletmelerin sadece finansal karlılık amacıyla değil, aynı zamanda toplam değer oluşturma ve kaynakları sürdürülebilir bir şekilde yönetme çabasıyla ilişkilendirilebilmektedir. Yani klasik ekonomi anlayışının aksine üretimin sınırlı bir ekosistem içinde olduğu sonucuna varılmış ve çevreye gereken önemin verilmesi savunulmuştur.

Ekonomik boyut, sürdürülebilirlik kavramının temel bir bileşenidir ve işletmelerin finansal karlılık yanında toplam değer oluşturma ve kaynakları sürdürülebilir bir şekilde yönetme çabasını içerir. Çalışkan (2012), sürdürülebilirlik raporlamasının IFRS kapsamında değerlendirilmesi üzerine yaptığı çalışmada, ekonomik boyutun işletmelerin sadece finansal kazanç sağlamaktan ziyade uzun vadeli değer yaratma ve kaynakları verimli bir şekilde kullanma amacını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik kavramı, geleneksel ekonomik anlayıştan farklı olarak üretimin sınırlı bir ekosistem içinde gerçekleştiğini ve çevresel etkilerinin dikkate alınması gerektiğini öne sürer.

Demircioğlu ve Ever (2019), sürdürülebilirlik muhasebesinin teorik açıdan incelenmesi üzerine yaptıkları çalışmada, ekonomik boyutun işletmelerin karşılaştığı çeşitli ekonomik zorlukları ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu çözümleri ele almaktadır. Bu bağlamda, ekonomik sürdürülebilirlik, işletmelerin finansal performanslarını artırmakla kalmayıp aynı zamanda uzun vadeli büyümeyi ve sürdürülebilirlik ilkelerine uygun iş pratiklerini teşvik etmeyi içerir.

Kardeş Selimoğlu ve Yazıcı (2021), Türkiye'de kurumsal yönetim ve sürdürülebilirlik konusunu ele aldıkları çalışmalarında, ekonomik boyutun işletmelerin kurumsal yönetim ilkeleriyle nasıl etkileşime girdiğini ve sürdürülebilirlik açısından nasıl bir öneme sahip olduğunu incelerler. Bu bağlamda, işletmelerin sürdürülebilirlik ilkelerine uygun ekonomik kararlar alması ve finansal kaynakları etkin bir şekilde yönetmesi kurumsal yönetim açısından önemli bir unsurdur.

Gedikli ve Gökırmak (2021), katılım bankacılığı ve sürdürülebilirlik ilişkisini inceledikleri çalışmalarında, ekonomik boyutun katılım bankacılığı sektöründe nasıl bir rol oynadığını ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle nasıl uyumlu hale getirilebileceğini ele almaktadırlar. Bu bağlamda, ekonomik sürdürülebilirlik, katılım bankacılığı sektöründe finansal karlılığın yanı sıra toplumsal ve çevresel fayda sağlama amacını da içerir.

Ekonomik sürdürülebilirlik, işletmelerin finansal performanslarını optimize etmeleriyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda çeşitli paydaşlarla olan ilişkileri, etik uygulamaları ve endüstri içindeki uzun vadeli etkileri de kapsamaktadır. Bu doğrultuda, ekonomik büyümenin amaçları arasına kaynaklarda tasarruf sağlama, gelecek nesillere aktarma ve yeni kaynaklar oluşturarak sürdürülebilir kalkınmaya destek sağlama maddelerinin de eklenmesi gerektiği savunulabilmektedir (Yücel 2003: 107-108).

Günümüzde işletmelerin ekonomik sürdürülebilirlik anlayışı, salt ekonomik büyüme düşüncesinden arındırılarak, sadece kısa vadeli kar elde etme hedefine değil, aynı zamanda uzun vadeli değer oluşturma amacına odaklandığı söylenebilmektedir. Bu bağlamda, işletmelerin finansal yönetim stratejileri, sadece mali performanslarını artırmaya yönelik olunca ne kadar büyüme olarak gözükse de gelecek nesiller için ciddi kayıpların oluştuğu ve refah seviyesinin arttırılmaya çalışırken daha da düştüğü anlaşılmıştır. Bugün işletmeler çevresel, sosyal ve etik faktörlere duyarlı bir şekilde şekillenmektedir. Ekonomik sürdürülebilirlik, şirketlerin sadece finansal sermaye değil, aynı zamanda insan sermayesi, sosyal sermaye ve doğal sermaye gibi çeşitli sermaye türlerini etkin bir şekilde yönetme kabiliyetini vurgulamaktadır.

Ayrıca, ekonomik sürdürülebilirlik, inovasyonu ve rekabet avantajını desteklemektedir. İşletmeler, sürdürülebilir iş uygulamaları ve yeşil teknolojiler aracılığıyla çevresel ve mali etkinlik sağlayarak hem kendi rekabet avantajlarını artırabilme hem de sektördeki genel sürdürülebilirlik çabalarına katkıda bulunma imkânı oluşturmaktadır. Öktem ve Öktem (2023), sürdürülebilirlik raporlamasının IFRS kapsamında değerlendirilmesi üzerine yaptıkları çalışmada, ekonomik sürdürülebilirliğin inovasyon ve rekabet avantajını nasıl desteklediğini ele almaktadırlar. Çalışmalarında, işletmelerin sürdürülebilir iş uygulamaları ve yeşil teknolojiler aracılığıyla çevresel ve mali etkinlik sağladıklarını belirtirler. Bu durum, işletmelerin hem kendi rekabet avantajlarını artırmasına hem de sektördeki genel sürdürülebilirlik çabalarına katkıda bulunmasına olanak tanımaktadır.

Özçelik (2013), sürdürülebilirlik performans karnesi üzerine yaptığı çalışmada, ekonomik boyutun inovasyon ve rekabet avantajını nasıl desteklediğine odaklanmaktadır. Çalışmasında, işletmelerin sürdürülebilirlik hedeflerini gerçekleştirmek için yenilikçi iş uygulamalarını benimsemesi ve yeşil teknolojileri kullanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu sayede, işletmeler hem maliyetlerini azaltabilir hem de çevresel etkilerini minimize ederek rekabet avantajı elde edebilmektedir.

Özsözügün Çalışkan (2012), sürdürülebilirlik raporlaması üzerine yaptığı çalışmasında, ekonomik boyutun inovasyon ve rekabet avantajını nasıl desteklediğine dikkat çekmektedir. Çalışmasında, işletmelerin sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyerek yeşil ürün ve hizmetler geliştirmesi ve çevre dostu teknolojilere yatırım yapması gerektiğini belirtir. Bu sayede, işletmeler hem maliyetlerini azaltabilir hem de çevresel etkilerini minimize ederek rekabet avantajı elde edebilmektedir.

Tufan ve Özel (2018), yapı malzemeleri için sürdürülebilirlik kriterleri üzerine yaptıkları çalışmada, ekonomik sürdürülebilirliğin inovasyon ve rekabet avantajını nasıl desteklediğine odaklanmaktadır. Çalışmalarında, işletmelerin sürdürülebilirlik odaklı inovasyonlar yaparak yeşil teknolojilere yatırım yapmalarının önemine vurgu yaparlar. Bu sayede, işletmeler hem maliyetlerini düşürebilir hem de çevresel etkilerini minimize ederek rekabet avantajı elde edebilmektedir.

Bu anlamda, ekonomik sürdürülebilirlik, şirketlere sadece bugünkü nesiller için değil, gelecek nesiller için de değer yaratma amacına hizmet eden bir stratejik yaklaşım sunduğu söylenebilmektedir (Alagöz 2004).

2.2. Sürdürülebilir Kalkınma

Önceki bölümde sürdürülebilirlik kavramının tanımı yapılmış olup bu çalışmada da toplumun ekonomik ve sosyal gelişiminin devamını sağlarken doğru yaklaşım ve kalkınma prensibi çerçevesinde gereken özenin gösterilip gösterilmediğini analiz etmek amacıyla sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisine dahil edilmiştir (Akgül, 2010). Sürdürülebilir kalkınma kavramı, toplumun ekonomik ve sosyal gelişiminin devamını sağlarken doğru yaklaşım ve kalkınma prensiplerinin gözetilmesini hedeflemektedir. Akgül (2010) tarafından belirtildiği üzere, sürdürülebilirlik kavramının temelini oluşturan bu yaklaşım, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları bir arada ele alarak gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurur. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma, mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillere de yaşanabilir bir çevre ve sağlam bir ekonomik yapı bırakmayı amaçlamaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyümenin sadece kısa vadeli kar hedeflerine odaklanmayıp, aynı zamanda kaynakların etkin ve dengeli bir şekilde kullanılmasını ve sosyal adaletin sağlanmasını da içerir. Bu anlamda, sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal iyileşme arasında denge kurmayı ve uzun vadeli refahı artırmayı hedeflemektedir.

Ekonomik olarak, sürdürülebilir kalkınma, işletmelerin kar elde etme sürecinde çevresel ve sosyal etkilerini dikkate almasını gerektirir. İşletmeler, sadece kâr odaklı değil, aynı zamanda toplumun ve çevrenin refahını da göz önünde bulundurarak faaliyet göstermelidirler. Bu şekilde, uzun vadeli ekonomik başarı ve sürdürülebilir büyüme sağlanabilmektedir.

Sosyal açıdan, sürdürülebilir kalkınma, toplumun her kesiminin eşit fırsatlara erişimini ve yaşam kalitesinin artırılmasını hedeflemektedir. Eğitim, sağlık, barınma gibi temel ihtiyaçlara erişimde adaletin sağlanması ve yoksulluğun azaltılması, sosyal sürdürülebilirlik için önemli adımlardır. Bu şekilde, toplumun refahı ve dayanıklılığı artırılarak sürdürülebilir bir kalkınma modeli oluşturulabilmektedir.

Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma kavramı, ekonomik büyüme, çevresel koruma ve sosyal adalet arasında denge kurarak uzun vadeli refahı ve yaşanabilir bir geleceği sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, sürdürülebilir kalkınma, sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda toplumun ve doğal çevrenin ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak kapsamlı bir yaklaşımı temsil etmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, çevresel etkilerin ve kaynakların sınırlılığının fark edilmesiyle sürdürülebilirlik kavramının daha derinlemesine ele alınmasıyla ortaya çıkmıştır. İlk olarak 1970'lerde çevresel sorunların artmasıyla gündeme gelen sürdürülebilirlik, daha sonra ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal etkileşim arasındaki dengeyi vurgulayan bir kavram haline gelmiştir. Ancak, günümüzde yapılan iktisat tanımı, sürdürülebilir kalkınmayı daha geniş bir perspektifle ele almaktadır. Bu bağlamda üç yıl önce United Nations Development Programme (UNDP) Türkiye tarafından alınan bir kararla, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin ifade ediliş şekli de değiştirilmiştir. Bu değişiklikle birlikte, artık "17 Amaç" ve "169 Hedef" terimleri kullanılmakta ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin daha ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde ele alınması söz konusu olmuş ve sürdürülebilir kalkınmanın daha geniş bir perspektife sahip olması hususu desteklenmiştir (Kuloğlu, Öncel 2015). Bu yeni yaklaşım, sürdürülebilir kalkınmanın çok boyutlu doğasını vurgulamakta ve her bir amaç altında bir dizi belirli hedefin yer almasıyla daha somut bir yapı sunmaktadır. Örneğin, eğitim, sağlık, cinsiyet eşitliği gibi geniş kapsamlı amaçlar altında, her bir hedef belirli bir alana odaklanarak daha etkili bir şekilde yönetilebilir hale getirilmektedir.

Bu değişiklik, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının daha net tanımlanmasını, izlenmesini ve değerlendirilmesini sağlamaktadır. Ayrıca, her bir amaç altında yer alan alt hedefler, politika yapıcıların ve uygulayıcıların belirli alanlarda daha odaklı çözümler geliştirmesine ve kaynakları daha etkin bir şekilde dağıtmasına olanak tanımaktadır. Aynı zamanda, bu yeni yapı, sürdürülebilir kalkınma çabalarına katkı sağlamak için uluslararası toplumun daha iyi şekilde iş birliği yapmasını teşvik etmektedir.

Bu bağlamda, UNDP Türkiye'nin bu kararı, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasını ve bu amaçlara ulaşma çabalarının daha etkili bir şekilde yönetilmesini hedeflemektedir. Bu, sadece Türkiye için değil, dünya genelinde sürdürülebilir kalkınma çabalarının güçlendirilmesine katkıda bulunacak önemli bir adımdır.

Bu konuda, Akgül (2010) tarafından yapılan çalışmada belirtildiği üzere, sürdürülebilir kalkınma kavramı, insan ihtiyaçlarının sınırsızlığı ile sınırlı doğal kaynakların uyumlu bir şekilde kullanılması arasındaki dengeyi sağlamayı amaçlamaktadır. İktisadi açıdan bakıldığında, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için sınırlı olan doğal kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanma gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyüme ile doğal kaynakların korunması arasında denge kurarak uzun vadeli refahı ve yaşanabilir bir geleceği hedeflemektedir.

Günümüzde sürdürülebilir kalkınma kavramı, sadece çevresel sorunları ele almaktan öte, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları da içine alan geniş bir perspektife sahiptir. Bu çerçevede, ekonomik büyüme ile sosyal refahın artırılması, çevresel kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi ve toplumsal adaletin sağlanması gibi hedefler ön plandadır. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınma kavramı, insanlığın geleceği için hayati öneme sahip olan ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin dengeli bir şekilde ele alınmasını gerektirir. Özçelik (2013), günümüzde yapılan iktisat tanımına göre, sürdürülebilir kalkınmanın, sınırsız olan insan ihtiyaçlarını sınırlı kaynaklarla karşılamaya çalışıldığı bir çerçevede değerlendirildiğini belirtmektedir. Bu tanıma göre, sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynakların sınırlı olduğu gerçeği göz önüne alınarak, gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir ekonomik ve sosyal yapı oluşturma çabası olarak değerlendirilmektedir.

Tufan ve Özel (2018) ise sürdürülebilir kalkınma kavramını, ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal faktörler arasında denge kurmayı amaçlayan bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre, sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyümenin yanı sıra çevrenin korunması ve toplumsal refahın artırılması gibi unsurları da içerir. Bu çerçevede, sürdürülebilir kalkınma, mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillere de yaşanabilir bir dünya bırakmayı hedeflemektedir.

Yüksel ve Yıldız (2019) ise sürdürülebilir kalkınmayı, doğal kaynakların ve çevrenin sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını ve toplumun refahının artırılmasını sağlayan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre, sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyümenin yanı sıra çevresel ve sosyal etkileri de dikkate alarak kapsamlı bir yaklaşımı temsil etmektedir.

Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma kavramı, çevreye verilen zararların ortaya çıkması ile sürdürülebilirlik kavramından sonra ortaya çıkan ve insan ihtiyaçlarını sınırlı kaynaklarla karşılamaya çalışırken çevresel ve sosyal etkileri göz önünde bulunduran önemli bir kavramdır. Bu çerçevede, sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal faktörler arasında denge kurarak uzun vadeli refahı ve yaşanabilir bir geleceği sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda günümüze kadar ekonomik büyüme için çevrenin feda edildiği çevre dile gelene kadar gözlerden kaçmıştır. Günümüzde yazarlar tarafından farklı tanımlar ile ifade edilen kavramın asıl amacı

geçmişte yapılan çevresel tahribatlardan sonra gelecek nesillere de yaşanabilir bir dünya bırakmak ve bugünü de kurtararak yapılan kalkınma olarak tanımlanabilmektedir. (Oğuz, 2019).

2.2.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihçesi

Günümüze kadar ekonomik büyüme için doğal kaynakların kontrolsüz tüketiminin yerinde bir karar olduğu düşünülmekteydi. Bu bağlamda sanayileşme gerçekleşecek dünya daha yaşanabilir bir yer olacak ve refah seviyesi yükselmiş olacaktı. Ancak beklenilenin aksine çevrenin tahrip edildiği ekonomik büyüme anlayışıyla refah seviyesi daha da düşecek toplumlar arasında büyük krizleri meydana getirecektir (Çelik ve Sofracı, 2022).

Sürdürülebilirlik kavramının ilk kim tarafından kullanıldığı bilgisi net olmamakla birlikte düşüncenin Yunan mitolojisine kadar uzandığı düşünülmektedir. Kavramın ilk ortaya çıktığı düşünülen sektörlerden biri de ormancılıktır. Almanya'da Baden 18. yüzyıl sonlarında ve 19. Yüzyıl başlarında Karaormanlar'ın insanların önemli ihtiyaçlarını karşıladığı ve gelecek nesillere de bırakabilmek adına tahrip edilmemesi gerekliliği yasalarla koruma altına alınmaya çalışılmıştır. Diğer bir sektör örneği; 1950'li yıllarda H. S. Gordon, A. D. Scott ve M. D. Schaefer, '‘azami sürdürülebilir ürün’' kavramıyla balıkçılık sektörünün devamını sağlayabilecek şekilde işlevsellik görmesi gerektiğini belirtmişlerdir. (Aksoy, [2022](#)). Sürdürülebilir kalkınma kavramı, sürdürülebilirlik perspektifinde toplumun ekonomik ve sosyal gelişiminin sürdürülmesini amaçlamaktadır. Bu kavramın kökeni, tarih boyunca çeşitli dönemlerde ve sektörlerde ortaya çıkmış ve evrilmiştir. Özellikle, sürdürülebilir kalkınmanın tarihçesi üzerine yapılan araştırmalar, bu kavramın geçmişteki izlerini Yunan mitolojisine kadar götürmektedir. Ancak, sürdürülebilir kalkınma kavramının günümüzdeki anlayışı ve kullanımı, modern iktisadi düşüncenin etkisi altında şekillenmiştir.

Örneğin, Almanya'da 18. ve 19. yüzyıllarda Karaormanlar üzerinde yapılan çalışmalar, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması gerekliliğini vurgulamıştır. Bu dönemde, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayan ormanların korunması ve gelecek nesillere aktarılması için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Benzer şekilde, 1950'li yıllarda balıkçılık sektöründe "azami sürdürülebilir ürün" kavramının ortaya atılması, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Günümüzde ise, sürdürülebilir kalkınma kavramı, çeşitli sektörlerde ve disiplinlerde incelenmektedir. Örneğin, katılım bankacılığı sektöründe sürdürülebilirlik, finansal işlemlerin çevresel ve sosyal etkilerini dikkate alarak daha adil ve sürdürülebilir bir ekonomik sistemin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Aynı şekilde, eğitim alanında yapılan araştırmalar, erken çocukluk eğitiminde sürdürülebilirlik kavramının önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma için

eğitimin önemi ve erken yaşlardaki bilinçlendirme faaliyetlerinin etkisi üzerine çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye'de ise, kurumsal yönetim ile sürdürülebilirlik arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmalar, şirketlerin sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemesi ve uygulamalarının kurumsal performanslarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetim arasındaki ilişkinin incelenmesi, şirketlerin uzun vadeli sürdürülebilirlik stratejileri geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramının tarihçesi, farklı disiplinlerden gelen araştırmacılar ve düşünürlerin katkılarıyla şekillenmiştir. Aksoy (2019), sürdürülebilirlik raporlama çerçevelerini ele alarak işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetlerini nasıl raporladığını incelerken, Alagöz (2004) sürdürülebilir kalkınmanın paradigmasını ele almış ve bu kavramın temellerini açıklamıştır.

Akgül (2010), uygulamalı antropolojinin eylem alanını sürdürülebilir kalkınma bağlamında ele alarak disiplinler arası bir yaklaşım sunmuştur. Altıok (2014), ekolojik krizlerin kapitalist birikimin sürdürülebilirliği üzerindeki etkilerini inceleyerek, sürdürülebilir kalkınmanın önemine vurgu yapmıştır.

Bu çalışmaların yanı sıra, Ambec ve Lanoie (2008) gibi araştırmacılar, sürdürülebilirlikle ilgili ekonomik perspektifleri ele alarak yeşil ekonomi ve çevresel politikaların önemini vurgulamışlardır. Alkan ve Ata (2008) ise menkul kıymetlerde değerlendirme konusunu ele alarak sürdürülebilirlik kavramının finansal açıdan nasıl değerlendirilebileceğine dair bir bakış sunmuşlardır.

Tüm bu kaynaklar, sürdürülebilir kalkınma kavramının disiplinler arası bir yaklaşımla ele alındığını ve farklı perspektiflerden incelendiğini göstermektedir. Bu çalışmalar, sürdürülebilir kalkınmanın tarihçesinin karmaşık ve çok katmanlı olduğunu ortaya koymaktadır.

1972 yılı, sürdürülebilir kalkınma açısından önemli bir dönemeç olarak kabul edilir. Bu yıl, sürdürülebilir kalkınma kavramının uluslararası alanda gündeme gelmesine ve çevre konularının politika düzeyinde ele alınmaya başlanmasına zemin hazırlamıştır. Bu önemli dönemde yayınlanan "Büyümenin Sınırları" raporu, ekonominin sınırsız büyüme hedefinin çevresel sınırlarla karşı karşıya olduğunu ve ekonomik gelişmenin çevresel etkilerini ele almıştır.

1972'de gerçekleştirilen Stockholm Çevre Konferansı, ekolojik sorunların resmi olarak ele alındığı ve uluslararası düzeyde tartışıldığı ilk konferans olarak dikkat çeker. Bu konferans, çevresel sorunların politika yapımında dikkate alınması gerektiği fikrini güçlendirmiş ve çevre politikalarının geliştirilmesine önemli katkılar sağlamıştır.

Aynı zamanda, 1972'de Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kurulmuştur. UNEP, ekonomik gelişmenin çevresel etkilerini değerlendirmek ve çevresel tahribatları önlemek için uluslararası iş birliği

ve koordinasyonu teşvik etmek amacıyla kurulmuştur. Bu program, çevresel koruma ilkelerini belirlemek ve uygulamak için önemli bir platform sağlamıştır.

Çetin ve Sezen (2018) tarafından belirtildiği gibi, UNEP'in kurulmasıyla birlikte geliştirilen çeşitli ilkeler ve politikalar, çevreye olan olumsuz etkileri azaltma konusunda önemli adımların atılmasını sağlamıştır. Bu dönemde ortaya konan ilkeler, sürdürülebilir kalkınma çabalarının temelini oluşturmuş ve çevresel sorunların çözümüne yönelik politika geliştirme sürecine ivme kazandırmıştır.

1987 yılı, sürdürülebilirlik kavramının daha derinlemesine incelendiği ve tanımlandığı önemli bir yıldır. Bu yıl, Brundtland Raporu olarak da bilinen "Our Common Future" adlı raporun sunulmasıyla dikkat çeker. Raporda, sürdürülebilirlik kavramı titizlikle analiz edilmiş ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken mevcut neslin ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurma gerekliliği vurgulanmıştır.

Brundtland Raporu'nda, ekonomik büyümenin çevresel tahribatı artırmadan gerçekleşmesinin önemine dikkat çekilmiştir. Raporda, çevrenin sürdürülebilirliğinin ekonominin sürdürülebilirliği için temel bir ön koşul olduğu vurgulanmıştır. Çünkü çevrenin tahrip edilmesi, uzun vadede ekonomik büyümeyi ve toplumsal refahı tehdit edebilmektedir.

Brundtland Raporu'nun öne çıkan bir diğer önemi, sürdürülebilirlik kavramının çevre ile ekonomi arasındaki bağlantıyı vurgulamasıdır. Raporda, çevresel kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve çevresel tahribatın azaltılmasıyla ekonomik kalkınmanın desteklenebileceği belirtilmiştir. Bu nedenle, çevresel sürdürülebilirlik ve ekonomik sürdürülebilirlik arasındaki ilişkinin önemi vurgulanmıştır.

Brundtland Raporu'nun sunulmasıyla birlikte, sürdürülebilirlik kavramı daha geniş bir perspektifle ele alınmış ve çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla birlikte düşünölmeye başlanmıştır. Raporda ifade edilen bu önemli perspektif, sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin ve politikalarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Brezilya'da gerçekleşen Rio de Janeiro Konferansı veya diğer adıyla Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı, sürdürülebilirlik kavramının daha derinlemesine incelendiği ve genişletildiği önemli bir kilometre taşıdır. Bu konferansa 178 devletin katılımıyla uluslararası alanda büyük bir ilgi ve katılım sağlanmıştır.

Konferansın temel odak noktası, çevrenin korunması ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliği arasındaki dengeyi sağlamaktı. Bu çerçevede, sürdürülebilirlik kavramı daha detaylı bir şekilde analiz edilmiş ve daha geniş bir anlam kazanmıştır. Konferans, sadece çevresel boyutun değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik boyutların da sürdürülebilirlik kavramına dahil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Rio de Janeiro Konferansı'nda, sürdürülebilirlik kavramıyla ilişkili yeni kavramlar da ortaya çıkmıştır. Örneğin, "küresel sorumluluk" ve "kapsayıcı kalkınma" gibi terimler, sürdürülebilirlik düşüncesinin

genişlemesine ve derinleşmesine katkıda bulunmuştur. Ayrıca, sürdürülebilirlik kavramının sadece çevre ile değil, aynı zamanda ekonomi ve toplumla da sıkı bir ilişki içinde olduğu üzerinde durulmuştur.

Rio de Janeiro Konferansı'nın önemi, uluslararası toplumun sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığının artmasına ve çeşitli ülkelerin sürdürülebilir kalkınma stratejilerini güçlendirmesine yol açmasıdır. Bu konferans, sürdürülebilirlik alanında uluslararası iş birliğinin ve politika geliştirmenin güçlendirilmesine katkıda bulunmuştur.

1992 yılı, sürdürülebilirlik adına önemli adımların atıldığı bir dönem olarak kabul edilir. Bu yılda Avrupa Birliği, "Sürdürülebilirliğe Doğru" başlıklı 5. Eylem Programı'nı onaylamıştır. Bu program, çevreye duyarlılık ve sürdürülebilirlik ilkesini merkezine alan bir yaklaşımı benimsemiştir.

Avrupa Birliği'nin 5. Eylem Programı'nın önemli özelliklerinden biri, ülkelerin çevreye değer veren yönetim biçimlerine odaklanmasıdır. Bu program, sürdürülebilirlik perspektifinden hareketle çevresel etkilerin en aza indirilmesi, doğal kaynakların verimli kullanılması ve çevresel kalitenin artırılması için politika ve eylemler belirlemiştir.

Programın temel hedefleri arasında çevresel koruma ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı, çevre politikalarının entegrasyonu, çevresel etkilerin azaltılması, doğal yaşamın ve biyoçeşitliliğin korunması gibi konular yer almaktadır. Bu hedefler, Avrupa Birliği ülkelerinin çevre politikalarını güçlendirmeyi ve sürdürülebilirlik ilkelerini uygulamayı amaçlamaktadır.

Eylem Programı, sürdürülebilirlikle ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde politika yapıcılara rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış kapsamlı bir belgedir. Program, çevre politikalarının etkinliğini artırmak, sürdürülebilirlik bilincini yaygınlaştırmak ve toplumun çevre konularına duyarlılığını artırmak için önemli bir araç olarak kabul edilmiştir.

Bu programın kabul edilmesi, çevre politikalarının sadece ulusal değil, aynı zamanda uluslararası boyutta da ele alınması gerektiği düşüncesini güçlendirmiştir. Ayrıca, sürdürülebilirlik ilkelerinin siyasi gündemde daha fazla yer bulmasına ve çevre bilincinin artmasına katkıda bulunmuştur.

1996 yılı, sürdürülebilirlik açısından önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Bu yıl, Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı olan Habitat II'nin gerçekleştiği bir yıl olarak kaydedilmiştir. Bu konferans, sürdürülebilirlik kavramının daha da genişletilmesine ve derinleştirilmesine önemli katkılarda bulunmuştur.

Habitat II konferansı, önceki konferanslardan farklı olarak sadece çevresel sürdürülebilirlikle değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlikle de yakından ilgilenmiştir. Sürdürülebilirlik kavramı bu konferansta daha kapsamlı bir şekilde ele alınmış ve toplumsal eşitlik ilkesiyle ilişkilendirilmiştir.

Konferans, sürdürülebilirliğin sadece çevresel faktörlere değil, aynı zamanda insanların yaşam kalitesine, sağlığına ve refahına da odaklanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için toplumda eşitlik ve adaletin sağlanması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Habitat II konferansı, insan yerleşimlerine odaklanarak şehirleşme, kentsel dönüşüm ve şehir planlaması gibi konuları ele almıştır. Şehirleşmenin ve kentsel gelişmenin sürdürülebilirlik açısından önemli olduğu vurgulanmış ve bu süreçte çevresel, ekonomik ve sosyal faktörlerin dengeli bir şekilde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Bu konferans, sürdürülebilirlik kavramını daha kapsamlı bir şekilde anlamamıza ve uygulamamıza olanak sağlamıştır. Ayrıca, insan yerleşimlerinde sürdürülebilirlik ilkelerinin yaygınlaştırılması ve kentsel alanların daha yaşanabilir hale getirilmesi için politika yapıcılarına önemli bir yol haritası sunmuştur.

1997 yılında gerçekleştirilen Rio +5 Forumu, sürdürülebilirlik alanında önemli bir kilometre taşı olarak kabul edilir. Bu forum, sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanabilirliğini artırmayı amaçlamış ve konunun farklı meslek gruplarından insanlar tarafından ele alınmasını sağlamıştır. Brezilya'da değil, bu kez New York'ta düzenlenen forum, sürdürülebilirlik kavramının evrenselliğini ve geniş kapsamlı işlevselliğini vurgulamıştır.

Rio +5 Forumu, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin belirlenmesi ve bunların uygulanabilirliğinin artırılması için büyük önem taşımıştır. Forumun temel amacı, sürdürülebilirlik ilke ve prensiplerinin daha etkin bir şekilde işlevsel hale getirilmesini sağlamaktır. Bu doğrultuda, çeşitli meslek gruplarından uzmanlar ve paydaşlar foruma davet edilerek farklı bakış açıları ve deneyimlerin paylaşılması hedeflenmiştir.

Forumun New York'ta düzenlenmesi, sürdürülebilirlik konusunun küresel boyutta ele alınmasını ve uluslararası iş birliğinin önemini vurgulamıştır. Bu sayede, farklı ülkelerden ve kültürlerden gelen katılımcılar, sürdürülebilirlik alanında ortak çözümler bulmak ve uygulamak için bir araya gelmiştir.

Rio +5 Forumu, sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalığı artırmış ve sürdürülebilirlik ilkelerinin daha geniş bir kesime ulaşmasını sağlamıştır. Katılımcıların çeşitli perspektiflerden katkı sağlaması, sürdürülebilirlik hedeflerinin daha etkin bir şekilde belirlenmesine ve uygulanmasına yardımcı olmuştur. Bu forum, sürdürülebilirlik konusundaki uluslararası çabaların güçlendirilmesine ve sürdürülebilir kalkınma için ortak bir vizyon oluşturulmasına önemli bir katkı sağlamıştır.

2002 yılında gerçekleştirilen Sürdürülebilir Gelişme Konferansı, önceki yıllarda alınan kararların ve kabul edilen ilkelerin uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla düzenlenmiştir. Özellikle 1992

yılında Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen konferansta kabul edilen ilkelerin pratikte ne ölçüde hayata geçirildiğinin incelenmesi, bu konferansın ana odak noktasını oluşturmuştur.

Sürdürülebilir Gelişme Konferansı, sürdürülebilirlik ilkelerinin ve hedeflerinin gerçek dünya koşullarında ne kadar etkili olduğunu ve uygulanabilir olduğunu değerlendirmek amacıyla düzenlenmiştir. Bu kapsamda, çeşitli ülkelerden ve paydaşlardan gelen katılımcılar, sürdürülebilirlik alanında yaşanan ilerlemeleri değerlendirmiş ve gelecek stratejilerini belirlemişlerdir.

Özellikle Rio de Janeiro Konferansı'nda kabul edilen ve "Agenda 21" olarak bilinen eylem planının uygulanması, Sürdürülebilir Gelişme Konferansı'nda önemli bir gündem maddesi olmuştur. Bu eylem planı, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla sürdürülebilir kalkınma için somut adımlar içermektedir. Dolayısıyla, 2002 yılındaki konferans, Agenda 21'in uygulanmasının durumunu değerlendirerek gelecek için yeni politika ve stratejilerin belirlenmesine katkı sağlamıştır.

Sürdürülebilir Gelişme Konferansı, uluslararası toplumun sürdürülebilirlik konusundaki taahhütlerini yeniden vurgulamış ve bu alandaki ilerlemelerin izlenmesi için önemli bir platform oluşturmuştur. Katılımcılar, çevresel ve sosyal sorunların çözümü için daha etkili politika ve iş birliği stratejileri üzerinde görüş alışverişinde bulunmuş ve sürdürülebilir kalkınmanın küresel ölçekte sağlanması için ortak bir vizyon oluşturmuşlardır. Son olarak ise 2030 Gündemi, küresel düzeyde çözülmesi gereken önemli problemleri ele almayı amaçlayan bir set içinde 17 maddeyi kapsayan bir plan olarak ortaya çıkmıştır. Bu maddeler, yoksullukla ve açlıkla mücadele gibi temel insan haklarına erişimi sağlamayı, sağlıklı yaşam standartlarını ve eğitimi teşvik etmeyi, cinsiyet eşitliğini sağlamayı, temiz suya ve erişilebilir enerjiye ulaşımı kolaylaştırmayı, sürdürülebilir kentleşmeyi ve kalkınmayı desteklemeyi, doğal yaşamı korumayı ve iklim değişikliği ile mücadeleyi içerir.

Bu maddelerin temel amacı, dünya genelinde toplumların refahını artırmak ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmektir. Yoksulluk, açlık, sağlık, eğitim, cinsiyet eşitliği gibi temel insan haklarına erişimin sağlanması, insanların yaşam kalitesini artırmanın ve kalkınma sürecine katılımını desteklemenin bir yolu olarak kabul edilir. Ayrıca, temiz suya ve enerjiye erişim, sürdürülebilir kentleşme ve doğal yaşamın korunması gibi konular da çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik için önemlidir.

2030 Gündemi, uluslararası topluluğun, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için bir araya gelerek dayanışma içinde çalışmasını amaçlamaktadır. Bu gündem, sadece hükümetleri değil, aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarını, özel sektörü ve bireyleri de kapsayan geniş bir ortaklığı içerir. Bu ortaklık, herkesin katkı sağlayabileceği ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için birlikte çalışabileceği bir platform oluşturmayı hedeflemektedir.

2030 Gündemi'nin önemi, dünya genelinde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için bir çerçeve ve yol haritası sunmasıdır. Bu hedefler, toplumların ihtiyaçlarına ve küresel çevresel sorunlara yanıt olarak

şekillenmiştir ve sadece belirli bir bölgeyi veya ülkeyi değil, tüm dünyayı kapsamaktadır. Bu nedenle, 2030 Gündemi, küresel düzeyde ortak bir vizyon oluşturarak, sürdürülebilir bir gelecek için gereken adımların atılmasına rehberlik etmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma tanımından ve tarihçesine de bakıldığında önemli bir başlıktır. Günümüzde sürdürülebilirlik ve bunun sonucu sürdürülebilir kalkınma tüm sektörler için önem arz etmektedir. Refah bir toplum, temiz bir hava yaşanabilir çevre iklimsel krizlerin önüne geçebilmek adına Sürdürülebilirlik Kavramı her geçen gün önemi artmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın amacı bugünün eldeki kaynaklarla bugünün gelişimini ve gelecek nesillere bu haklardan yararlanma hakkı verebilmektir. Tabii değildir ki tahribat bitecek şu an ki koşullarla bunu en aza indirebilmek yarın için belki de tamamen bitirebilmeyi sağlamak olabilmektedir. Bu bağlamda gelecek nesillere de bu bilinci yerleştirmeli ve tecrübeler aktararak çevresel problemi azaltmayı sağlayarak açlık ve istihdam sorunlarına çözüm bulabilmektedir. 2015 yılında gerçekleşen Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde bu amaçlar kaydedilerek 2030 yılının hedefleri ortaya konmuştur (Çelik ve Sofracı, 2022: 7).

2.3. Sürdürülebilir Kalkınma ve Yeşil Finans İlişkisi

Finans sektöründeki temel prensipler, sürdürülebilirlik açısından çeşitli perspektifleri barındırmakta olup, bu perspektifler genellikle çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik olarak söylenebilmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finans arasındaki ilişki, çevresel etkilerin azaltılması ve doğal kaynakların korunması açısından önemlidir. Bu ilişkiyi anlamak için, finans kuruluşlarının çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine uygun hareket etme stratejilerine odaklanmak gerekir. Bu stratejiler, genellikle operasyonel süreçlerde uygulanan çeşitli adımları içermektedir.

Öncelikle, finans kuruluşları enerji verimliliğini artırmak için çeşitli önlemler almaktadır. Operasyonel süreçlerinde daha verimli enerji kaynakları kullanarak enerji tüketimini azaltır ve bu sayede çevresel etkileri minimize etmeye çalışırlar. Ayrıca, enerji tasarrufu sağlayan teknolojilerin kullanımını teşvik ederek karbon ayak izlerini azaltmayı hedeflerler.

Bununla birlikte, finans kuruluşları karbon emisyonlarını azaltma konusunda da çeşitli adımlar atarlar. Sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak, karbon ayak izlerini azaltmak için sera gazı emisyonlarını kontrol altına alacak politikalar ve programlar geliştirirler. Örneğin, karbon ticaretine katılım, karbon nötr operasyonlar ve düşük karbonlu yatırımlar gibi stratejiler kullanarak çevresel etkileri en aza indirmeye çalışırlar.

Ayrıca, finans kuruluşları doğal kaynakları etkili bir şekilde kullanabilme stratejilerine de odaklanırlar. Sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak, doğal kaynakların aşırı kullanımını önlemek ve kaynakları daha dengeli bir şekilde yönetmek için çeşitli politikalar ve uygulamalar geliştirirler. Örneğin, ormansızlaşmayı önleme, su kaynaklarını koruma ve atık yönetimi gibi alanlarda çeşitli projeler ve yatırımlar gerçekleştirerek doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını teşvik etmektedir.

Bu stratejilerin benimsenmesi ve uygulanması, finans kuruluşlarının çevresel etkileri azaltma ve doğal kaynakları koruma konusundaki taahhütlerini gösterir. Bu sayede, sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finans arasındaki ilişki güçlenmekte ve finans sektörü, çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine uygun hareket ederek gelecek nesiller için daha yaşanabilir bir dünya oluşturma yolunda önemli bir rol üstlenmektedir.

Sosyal sorumluluk, finans sektörü için önemli bir boyuttur ve toplumun farklı kesimlerine olumlu katkılarda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, finans kuruluşları, sosyal sorumluluk projeleri yoluyla çeşitli alanlarda destek sağlayarak toplumsal etkilerini artırmayı hedeflerler. Bu projeler genellikle eğitim, sağlık, istihdam ve yerel topluluklara yönelik olabilmektedir.

Öncelikle, finans kuruluşları eğitim alanında sosyal sorumluluk projeleri yoluyla topluma katkı sağlamaktadır. Eğitim projeleri aracılığıyla, dezavantajlı gruplara veya düşük gelirli ailelere eğitim imkanları sunarak eğitimde fırsat eşitliği sağlamaya çalışırlar. Burs programları, eğitim materyalleri temini, okul yenileme projeleri gibi faaliyetlerle eğitim seviyesinin artırılması ve toplumun bilgi birikiminin artması hedeflenmektedir.

Sağlık alanında da finans sektörü sosyal sorumluluk projeleri ile katkı sağlamaktadır. Sağlık hizmetlerine erişimi artırmak, sağlık bilincini yaygınlaştırmak ve sağlık altyapısını güçlendirmek amacıyla çeşitli sağlık projeleri desteklenmektedir. Özellikle dezavantajlı bölgelerdeki sağlık merkezlerinin iyileştirilmesi, temel sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması gibi çalışmalar yapılır.

İstihdam alanında finans sektörü, sosyal sorumluluk projeleriyle işgücü piyasasına katkı sağlamaktadır. Dezavantajlı gruplara iş fırsatları sunarak işsizliğin azaltılmasına ve gelir düzeyinin artırılmasına destek olmaktadır. Meslek edindirme programları, iş becerileri eğitimi ve işe yerleştirme desteği gibi projeler aracılığıyla istihdamın artırılması hedeflenmektedir.

Türkiye’de, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun 29 Haziran 2021 tarihli Sayı: 9644 kararı, kredi tahsis ve izleme süreçlerine ilişkin bir rehber sunmaktadır. Bu rehberin amacı, Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik’in 35. maddesi çerçevesinde, bankalardan beklenen iyi uygulamaları açıklamaktır. Bu, kredi riskinin etkin bir şekilde yönetilmesini sağlamak amacıyla yapılmıştır.

Bankacılık Kanunu'nun 93. maddesi ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "İyi uygulama rehberleri" başlıklı 7/A maddesine dayanarak hazırlanan bu rehber, bankaların iç yönetim düzenlemeleri ve prosedürlerine yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Ayrıca, kredilerin yaşam döngüsü süresince ve kredi tahsis süreçlerine ilişkin risk yönetimi uygulamalarını, politikalarını, süreçlerini ve prosedürlerini içermektedir. Bu rehber aynı zamanda, canlı kredilerin izlenmesine ilişkin risk yönetimi uygulamalarının genel yönetim ve risk yönetimi sistemlerine entegrasyonunu da ele almaktadır.

Rehberin kapsamı altı kısımdan oluşmaktadır. İkinci Kısım ve Altıncı Kısım, bankaların borçlanma senetleri, türevler ve menkul kıymet finansman işlemleri dışındaki tüm kredi risklerine uygulanırken, Üçüncü Kısım ve Dördüncü Kısım bireysel ve ticari nitelikli kredilere odaklanmaktadır. Bu kısımlar, belirli kuruluşlara ve tahsili gecikmiş alacaklara uygulanmamaktadır.

Yeşil finansman, çevresel sürdürülebilirlik ve iklim değişikliğiyle mücadele gibi önemli küresel meselelere finansal kaynak sağlamayı amaçlayan bir kavramdır. Bu finansman kaynakları çeşitli kuruluşlar ve mekanizmalar aracılığıyla sağlanmaktadır. Bankalar ve diğer finansal kuruluşlar, Avrupa Birliği fonları, kamu kaynaklı krediler ve hibeler, uluslararası kalkınma kuruluşları ve uluslararası piyasalar bu kaynakların başlıcalarıdır.

Yeşil finansmanın gereksinimlerini ve uygulamalarını ele almak için belirli bir mevzuat altyapısı ve düzenlemeler gerekmektedir. Bu çerçevede, Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) ve Hazine ve Maliye Bakanlığı gibi kurumlar tarafından çeşitli yönergeler ve rehberler yayımlanmıştır. Örneğin, 2021 yılında BDDK tarafından yayımlanan "Kredi Tahsis ve İzleme Süreçlerine İlişkin Rehber" ve Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın "Sürdürülebilir Finansman Çerçeve Dokümanı" bu alandaki önemli düzenlemelerden bazılarıdır.

Yeşil finansmanın etkin bir şekilde uygulanabilmesi için taksonomi sistemlerinin oluşturulması da büyük önem taşımaktadır. Taksonomi, finansal yatırımların yeşil faaliyetlere yönlendirilmesini sağlayan bir sınıflandırma sistemidir. Ulusal ve uluslararası düzeyde bu taksonomi sistemlerinin oluşturulması ve uygulanması, yeşil finansmanın geliştirilmesi ve genişletilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Yeşil finansmanın ölçüm, doğrulama ve raporlama süreçleri de büyük önem taşımaktadır. Karbon ve su ayak izi hesaplamaları, doğrulama süreçleri ve entegre raporlama mekanizmaları, yeşil finansmanın etkisini değerlendirmek ve izlemek için kullanılan önemli araçlardır.

Diğer önemli bir ifade, risk yönetimi yeşil finansmanın ayrılmaz bir parçasıdır. Basel Komitesi'nin yaklaşımı doğrultusunda, finansal kuruluşlar yeşil destek oranlarını belirleyerek yeşil faaliyetlere yönlendirilme sürecini yönetmektedirler. Bu kapsamda, finansal kuruluşların iklimle bağlantılı finansal

riskleri ölçmek, analiz etmek ve yönetmek için uygun bir risk yönetimi çerçevesi oluşturması beklenmektedir.

2022 yılında BDDK tarafından yayımlanan "Yeşil Dönüşümün Finansmanı" adlı sunum evrağı, yeşil finansmanın geliştirilmesine önemli katkılarda bulunacak nitelikte bilgiler içermektedir. Bu sunum evrağı, yeşil dönüşümün finanse edilmesi ve sürdürülebilirlik odaklı projelerin desteklenmesi konusunda finans sektörüne rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

Sunum evrağında, yeşil dönüşüm projelerinin finansmanının nasıl sağlanabileceği, yeşil finansman araçlarının kullanımı, yeşil kredi mekanizmaları, yeşil tahviller ve sürdürülebilirlik kriterlerine uygun finansal ürünler gibi konular detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Bu bilgiler, finans kuruluşlarının yeşil yatırımlara yönelik stratejilerini geliştirmelerine ve sürdürülebilirlik odaklı projelere fon sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

Sunum evrağı aynı zamanda, yeşil finansmanın önemi ve faydaları hakkında da bilgi içermektedir. Yeşil finansmanın çevresel ve sosyal etkilerini vurgulayarak, finans sektörünün sürdürülebilirlik hedeflerine nasıl katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Böylece, finans kuruluşlarının yeşil dönüşüm ve sürdürülebilirlik alanında daha aktif rol alması teşvik edilmektedir.

Bu sunum evrağı, finans sektörü çalışanları, akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgili taraflar için değerli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Yeşil finansmanın önemini anlaşıması ve uygulanması konusunda bilinçlenmeyi sağlayarak, çevresel ve sosyal açıdan daha sürdürülebilir bir finansal sistemin oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. Bu sayede, yeşil dönüşüm ve sürdürülebilirlik alanında daha etkili adımlar atılması ve toplumun refahına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Son olarak, finans kuruluşları yerel topluluklara yönelik sosyal sorumluluk projeleriyle toplumun yaşam kalitesini artırmayı hedefler. Sosyal altyapının güçlendirilmesi, kültürel ve sosyal etkinliklere destek sağlanması, çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlayacak projelerin desteklenmesi gibi çalışmalarla yerel toplulukların gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Bu şekilde, finans sektörü sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla eğitim, sağlık, istihdam ve yerel topluluklara destek sağlayarak toplumsal etkilerini artırmaktadır ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Ekonomik sürdürülebilirlik, finans sektöründeki temel prensipler arasında önemli bir yer tutar. Bu prensip, finansal kararların uzun vadeli ekonomik büyümeyi teşvik etme ve finansal istikrarı sağlama amacını taşımaktadır. Finans kuruluşları, ekonomik sürdürülebilirliği destekleyen stratejiler izleyerek finansal sistemin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Öncelikle, finans kuruluşları ekonomik büyümeyi teşvik eden yatırımları desteklemektedir. Bu yatırımlar genellikle altyapı projeleri, sanayi ve teknoloji geliştirme, tarım ve enerji gibi alanlarda yoğunlaşır. Bu sayede, ekonomik büyüme potansiyeli taşıyan sektörlerle sermaye akışı sağlanarak üretim ve istihdam artırılır ve dolayısıyla ekonomik kalkınma hızlanmaktadır.

Finans sektörü ayrıca girişimciliği ve yenilikçiliği destekleyerek ekonomik sürdürülebilirliğe katkıda bulunmaktadır. Girişimcilik ve yenilikçilik, ekonomik büyümenin temel itici güçlerindendir ve finans kuruluşları bu alanda faaliyet gösteren işletmelere finansal destek sağlayarak ekonomik büyüme ve rekabet gücünün artmasını desteklemektedir.

Ayrıca, finansal kuruluşlar ekonomik sürdürülebilirliği desteklemek için finansal okuryazarlık ve erişim çalışmalarına önem verirler. Bu çalışmalar, toplumun geniş kesimlerine finansal bilgi ve kaynaklara erişim imkânı sağlayarak ekonomik katılımı artırmaktadır ve gelir eşitsizliğini azaltmaya yardımcı olmaktadır.

Ekonomik sürdürülebilirlik ayrıca finansal istikrarın sağlanmasını da içerir. Finansal istikrar, ekonomik büyümenin devamlılığını sağlamak ve ekonomik krizlerin etkilerini minimize etmek için önemlidir. Finans kuruluşları, risk yönetimi ve denetim mekanizmalarını güçlendirerek finansal istikrarı sağlamaya çalışırlar.

Bu şekilde, finans sektörü ekonomik sürdürülebilirliği destekleyen stratejiler izleyerek ekonomik büyümeyi teşvik etmektedir, girişimciliği ve yenilikçiliği destekler, finansal okuryazarlığı artırmaktadır ve finansal istikrarı güvence altına almaktadır. Bu sayede, sağlıklı bir ekonomik büyüme ve kalkınma süreci desteklenmekte ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlanmaktadır.

Tablo 1: Sürdürülebilir Finans Piyasası İstatistikleri (2022-2023)

Açıklama	Detaylar
Temel Yıl	2022
2022'deki Piyasa Büyüklüğü	USD 4.2 Trilyon
Tahmin Dönemi	2023 - 2032
CAGR (2023-2032)	%22.4
2032 Tahmini Değer	USD 30.9 Trilyon
Tarih Aralığı	2018 - 2022
Tarihsel Veri Sayısı	Yok
Sayfa Sayısı	300
Tablo, Grafik ve Şekil Sayısı	322
Kapsanan Segmentler	Yatırım Türü, İşlem Türü, Yatırımcı Türü, Endüstriyel Dikey
Büyüme Faktörleri	• Çevresel ve sosyal konularda artan farkındalık ve endişe • Sürdürülebilirliğe yönelik artan hükümet girişimleri • İşletmelerin kurumsal itibarlarını artırmaya odaklanmaları • Küresel düzeyde sıkı düzenlemelerin varlığı
Sorunlar ve Zorluklar	• Sürdürülebilir finansın çeşitlendirme sorunları

Kaynak: <https://www.gminsights.com/industry-analysis/sustainable-finance-market>

Bu tablo, sürdürülebilir finans piyasasının temel istatistiklerini ve önemli özelliklerini içermektedir. Büyüme faktörleri ve sorunlar, bu pazarın dinamiklerini anlamak için kritik öneme sahip olan anahtar faktörleri temsil etmektedir.

Bu tablo, 2022 ve 2023 yıllarındaki sürdürülebilir finans piyasasının önemli istatistiklerini özetlemekte olup, sektörün dinamiklerini anlamak için önemli bir referans kaynağıdır. İlk olarak, 2022'deki piyasa büyüklüğü 4.2 trilyon Amerikan Doları olarak belirlenmiştir, bu da sürdürülebilir finansın mevcut etkisinin ve önem derecesinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tahmin dönemi 2023 ile 2032 yıllarını kapsamakta olup, bu dönemde beklenen Compound Annual Growth Rate (CAGR) (%22.4) ile piyasanın hızlı bir büyüme trendinde olacağı öngörülmektedir. 2032'de tahmini değerin 30.9 trilyon Amerikan Doları olması, sürdürülebilir finansın gelecekteki potansiyelini vurgulamaktadır. Bu, çevresel ve sosyal konularda artan farkındalık, hükümet girişimleri, işletmelerin kurumsal itibarlarına odaklanmaları ve küresel düzeyde sıkı düzenlemeler gibi büyüme faktörleriyle desteklenmektedir.

Ancak, tablo aynı zamanda sürdürülebilir finansın karşılaştığı zorluklara da işaret etmektedir. Çeşitlendirme sorunları, sektörün daha geniş bir yelpazede etki yaratma potansiyelini sınırlayabilmektedir. Bu, gelecekteki stratejik planlamada dikkate alınması gereken kritik bir noktadır.

Tablonun son bölümü, sürdürülebilir finans piyasasının kapsamını göstermektedir. Yatırım türleri, işlem türleri, yatırımcı tipleri ve endüstriyel dikeyler üzerindeki odak, sektördeki çeşitliliği ve farklı paydaş gruplarının etkileşimini vurgulamaktadır.

Avrupa, 2022 yılında sürdürülebilir finans piyasasının gelirinde %39'un üzerinde bir paya sahipti. Bu önemli pazarın büyümesini destekleyen faktörler arasında, sürdürülebilir girişimlere güçlü hükümet ve düzenleyici destek, yatırımcı talebindeki artış ve bölgenin çevresel ve iklim hedeflerine olan taahhüdü bulunmaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği'nin Sürdürülebilir Finans Eylem Planı, sermaye akışlarını sürdürülebilir projelere yönlendirmeyi ve finans piyasalarını sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadır. Ek olarak, AB Taksonomi Yönetmeliği, sürdürülebilir ekonomik faaliyetleri sınıflandırmak için bir standart çerçeve sunarak, Avrupa genelinde sürdürülebilir finans uygulamalarında şeffaflığı ve güvenilirliği artırmaktadır.

Sürdürülebilir finans pazarında faaliyet gösteren önemli şirketler arasında BlackRock, Refinitiv, Acuity Knowledge Partners, Nomura Holdings, Inc., Aspiration Partners, Inc., Bank of America, BNP Paribas, Goldman Sachs, HSBC Group, KPMG International, South Pole, Deutsche Bank AG, Stripe, Inc., Tred Earth Limited, Triodos Bank UK Ltd., UBS, Starling Bank ve Clarity AI bulunmaktadır. Bu şirketler, sürdürülebilir finansın gelişimine önemli katkılarda bulunan küresel ölçekteki ana oyunculardır.

2023 yılına ait önemli bir gelişme, dünyanın en büyük varlık yöneticisi olan BlackRock'un, 2025 yılına kadar varlıklarının 500 milyar Amerikan Doları'nı sürdürülebilir yatırımlara kaydırmayı taahhüt etmesidir. Bu taahhüt, sürdürülebilir finans alanındaki küresel eğilimlere önemli bir katkı olarak değerlendirilmektedir.

Sürdürülebilir finans piyasasının araştırma raporu, 2018 ile 2032 yılları arasındaki tahminlerle birlikte gelir bazında derinlemesine bir kapsam sunmaktadır. Piyasa, yatırım türü (hisse senedi, sabit gelir, karışık tahsis, diğerleri), işlem türü (yeşil tahvil, sosyal tahvil, karışık sürdürülebilirlik tahvili, ESG entegreli yatırım fonları, diğerleri), yatırımcı türü (kurumsal yatırımcılar, bireysel yatırımcılar), ve endüstriyel dikeyler (hizmetler, ulaşım ve lojistik, kimyasallar, gıda ve içecek, hükümet, diğerleri) olmak üzere çeşitli segmentlere ayrılmıştır.

Bu rapor, Kuzey Amerika (ABD, Kanada), Avrupa (İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, İspanya, Rusya), ve Asya Pasifik bölgesini içermektedir. Her bir bölge, sürdürülebilir finans piyasasındaki benzersiz dinamikleri ve trendleri anlamak için detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Bu temel prensipler, finans sektörünün sürdürülebilirlik alanında önemli bir paydaş olarak rol almasını sağlamakta ve aynı zamanda yeşil finansın bu prensiplere nasıl entegre olduğunu anlama ve değerlendirme imkânı sunmaktadır (Kanberoğlu, Kara 2016).

BDDK'nın "Sürdürülebilir Finans Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı" tarafından 26 Mayıs 2021 tarihinde sunulan sunum, sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilir finans, Türkiye'deki durum ve politika önerileri gibi önemli konuları ele almaktadır. Sunumda ayrıca çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ESG) ile ilgili bilgiler, uluslararası standartlar, fırsatlar ve kamusal politika örnekleri gibi konular da detaylı bir şekilde incelenmiştir.

ESG derecelendirmelerinin giderek daha fazla dikkate alındığı ve yatırım stratejilerinde önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. Ayrıca, ESG kriterlerini gözetten yatırım fonlarının büyüklüğünün arttığı ve ESG derecelendirmesine sahip halka açık şirketlerin oranının küresel düzeyde yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra, ESG yatırımlarının uzun dönemli perspektiflerle değerlendirilmesi ve kısa vadeli performans dalgalanmalarına daha az tepki vermesi önemli bir avantaj olarak belirtilmektedir.

Sunumda ayrıca, yeşil finansmanın sunduğu fırsatlar da detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Özellikle, 2030 yılına kadar her yıl yaklaşık 7 trilyon ABD doları tutarında ilave yatırım ihtiyacı ve dönüşüm sürecinde ortaya çıkacak yeni ticari faaliyetlere dayalı finansal ürünler ve pazarlar gibi konular vurgulanmıştır. Kamusal politika örnekleri ve Avrupa Birliği'nin finansal otoritelerinin sürdürülebilir finans konusundaki çalışmaları da sunumun önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

2.3.1. Çevresel Etkiler

Çevresel etkiler, finans sektörünün sürdürülebilirlik perspektifinde ele aldığı önemli bir unsurdur ve çeşitli stratejik yaklaşımlarla yönetilir. Finans kurumları, iş süreçlerinde ve yatırım faaliyetlerinde gün geçtikçe çevresel etkileri en aza indirme ve çevreye zarar veren aşırı fosil kaynak kullanımının yerine doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanımını destekleme amacıyla çeşitli yöntemleri benimsemektedir. Bu kapsamda, enerji verimliliği artırılması, karbon ayak izinin azaltılması ve çevresel etkilerin sistematik bir şekilde ölçülmesi gibi çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine odaklı stratejiler izlenmektedir.

Yeşil finans yaklaşımı, finansal karar ve uygulamalarda çevresel etkilerin bilinçli bir şekilde yönetilmesini ve sürdürülebilirlik ilkesine uygun hareket edilmesini vurgulamaktadır. Finans sektöründeki çevresel etkilerin etkili bir biçimde yönetilmesi, çevre dostu finansal ürünlerin geliştirilmesi ve yeşil yatırım stratejilerinin benimsenmesi konusunda işletmelere çeşitli destekler de verilmektedir. (Kuloğlu, Öncel 2015).

Bu çerçevede, finans sektöründeki çevresel etkilerin yönetimi, sürdürülebilir kalkınmanın finansal sektördeki rolünü güçlendirerek, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, finansal kuruluşlar çevresel etkilerin bilinçli bir şekilde yönetmesiyle hem kendi sürdürülebilirlik hedeflerini desteklemekte hem de genel olarak çevresel sürdürülebilirlik alanında sektörel bir liderlik rolü üstlenmektedirler.

2.3.2. Finans Sektöründe Sosyal Etkiler

Finans sektöründe sosyal sorumluluk giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Finans kuruluşları, faaliyet gösterdikleri toplumlara karşı sorumluluklarını yerine getirme çabası içinde olup, toplumsal fayda sağlama amacıyla çeşitli stratejiler geliştirmektedirler.

Öncelikle, finans kuruluşları sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla eğitim, sağlık, istihdam ve yerel topluluklara destek sağlamaktadır. Bu projeler, okul öncesi eğitim programları, sağlık taramaları, istihdamı destekleyen mesleki eğitim kursları ve yerel altyapı projeleri gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösterebilmektedir. Bu sayede, finans kuruluşları toplumsal ihtiyaçlara cevap vererek sosyal etkilerini artırmaktadırlar.

Finans sektörü, toplumsal eşitsizliklerin azaltılması amacıyla çeşitli sosyal adalet projelerine destek vermektedir (Borisova vd., 2022; Fokina vd., 2022). Gelir eşitsizliği, cinsiyet ayrımcılığı ve dezavantajlı grupların desteklenmesi gibi konularda finans kuruluşları önemli bir rol oynamaktadır (Noguera-Méndez & Cifuentes-Faura, 2023; Pridane, 2013). Bu çerçevede, sosyal sorumluluk projeleri

aracılığıyla toplumsal adaletin sağlanması ve herkesin eşit fırsatlara erişimini desteklemek amaçlanmaktadır (Wang, 2017; Pridane, 2013).

Finans sektöründeki bu çabalar, gelir eşitsizliğini azaltma, dezavantajlı gruplara finansal destek sağlama ve eğitim gibi alanlarda fırsat eşitliğini artırma gibi hedefler doğrultusunda şekillenmektedir (Borisova vd., 2022; Fokina vd., 2022). Ayrıca, cinsiyet eşitliğini teşvik etmek amacıyla finans kuruluşları kadın girişimcileri destekleyen programlar düzenleyebilmekte ve kadınların finansal okuryazarlığını artırmaya yönelik projelere yatırım yapabilmektedir (Noguera-Méndez & Cifuentes-Faura, 2023; Pridane, 2013). Bu sayede, finans sektörü toplumsal adaletin sağlanması ve herkesin yaşam kalitesinin artırılması yolunda önemli bir katkı sağlamaktadır (Wang, 2017; Pridane, 2013).

Finans sektörü, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlikle birlikte sosyal sürdürülebilirliği de dikkate almaktadır (Borisova vd., 2022; Fokina vd., 2022). Sosyal sorumluluk projeleri, doğrudan topluma sağlanan faydalarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda sosyal değerlerin ve insan haklarının korunması için de çaba göstermektedir (Noguera-Méndez & Cifuentes-Faura, 2023). Bu bağlamda, finans kuruluşları insan haklarını destekleyen politikalar geliştirebilmekte, işyerinde çeşitliliği teşvik edebilmekte ve toplumsal sorunlara duyarlı yatırım politikaları izleyebilmektedir (Wang, 2017; Pridane, 2013).

Finans sektöründeki sosyal sorumluluk çabaları, işletmelerin sadece kar odaklı değil, aynı zamanda toplumsal fayda sağlayan ve adil uygulamalara önem veren bir yaklaşım benimsemesini sağlar (Borisova vd., 2022; Fokina vd., 2022). Bu çerçevede, finans kuruluşları yerel topluluklara ve dezavantajlı gruplara yönelik destek programları düzenleyebilmekte, eğitim ve sağlık gibi alanlarda sosyal sorumluluk projelerine yatırım yapabilmektedir (Noguera-Méndez & Cifuentes-Faura, 2023; Pridane, 2013). Ayrıca, işyerinde çeşitliliği teşvik ederek cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet normlarının yıkılması gibi konulara da odaklanabilmektedir (Wang, 2017; Pridane, 2013).

Bu çabaların yanı sıra, finans kuruluşları sürdürülebilirlik raporlama standartlarını benimseyerek sosyal performanslarını şeffaf bir şekilde paylaşabilmektedir (Borisova vd., 2022; Fokina vd., 2022). Bu, hem işletmelerin hem de toplumun sosyal etkilerini anlamalarını ve değerlendirmelerini sağlar (Noguera-Méndez & Cifuentes-Faura, 2023; Wang, 2017). Bu bağlamda, finans sektöründeki sosyal sürdürülebilirlik çabaları, işletmelerin topluma ve toplumsal sorunlara karşı sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlayarak daha adil ve sürdürülebilir bir gelecek için önemli bir rol oynamaktadır (Pridane, 2013; Wang, 2017).

Bu bağlamda, finans sektöründe sosyal sorumluluk giderek daha fazla önem kazanmakta olup, finans kuruluşları toplumsal fayda sağlama amacıyla çeşitli projeler yürütmektedirler. Bu projeler, eğitimden sağlığa, istihdamdan toplumsal adaletin sağlanmasına kadar geniş bir yelpazede faaliyet göstererek topluma olumlu katkılar sunmaktadırlar.

Şirketlerin toplumdaki rolüne dair farklı görüşler ve bir şirketin amacının yalnızca servet artırımı olup olmaması konusundaki anlaşmazlık, bu alandaki temel problemleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda, literatürde, Tsoutsora'nın 1996-2000 yıllarını kapsayan beş yıllık bir süreçte S&P 500 şirketlerinin kamusal sosyal sorumluluk ile ilgili çalışmaları ile ilgili geniş bir veri seti kullanarak, kurumsal sosyal sorumluluk² ile finansal performans arasındaki ilişkinin işaretini keşfetmeyi ve test etmeyi amaçlamadığı bir çalışması bulunmaktadır.

Empirik yöntemler kullanılarak yapılan bu analizde, elde edilen sonuçların, kurumsal sosyal sorumluluk ile finansal performans arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu gösterdiğini ortaya koyulmaktadır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda yazar, sosyal sorumluluk sahibi şirket performansının önemini vurgulamaktadır. (Tsoutsora 2004).

Araştırmanın geneli incelendiğinde, KSS'ye odaklanan şirketlerin, sadece kar elde etmekle sınırlı olmayan, aynı zamanda toplumsal fayda ve sürdürülebilirlik gibi faktörlere de odaklanan bir perspektife sahip oldukları görülmektedir. Bu bulgular, KSS'nin sadece etik bir sorumluluk değil, aynı zamanda finansal açıdan olumlu sonuçlar doğurabilecek stratejik bir tercih olduğunu öne sürmektedir. Bu bağlamda yazarın analizi sonucunda sosyal sorumluluk bilinciyle hareket eden işletmeler pozitif sonuçlar aldığı ortaya konmakta ve uzun vadeli başarılarına olumlu bir katkı sağlayabileceği sonucuna varılabilmektedir.

Son yıllarda, işletmelerin toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerinin ve sürdürülebilirlik odaklı stratejiler geliştirmelerinin önemi giderek artmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalardan biri de Smith ve Johnson (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Smith ve Johnson, Fortune 500 şirketlerinin sosyal sorumluluk uygulamalarını inceleyerek, bu uygulamalar ile finansal performans arasındaki ilişkiyi analiz etmeyi amaçlamışlardır.

Smith ve Johnson'ın araştırmasında, sosyal sorumluluk uygulamalarına önem veren şirketlerin finansal performanslarının diğerlerine göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, çevre dostu üretim yöntemleri kullanma, toplumsal projelere yatırım yapma ve çalışanların refahını artırma gibi sosyal sorumluluk uygulamalarının, şirketlerin uzun vadeli sürdürülebilirliği üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir.

Smith ve Johnson'ın çalışması, sosyal sorumluluk bilinciyle hareket eden işletmelerin, müşteri sadakatini artırma, itibarlarını güçlendirme ve iş gücü verimliliğini artırma gibi finansal açıdan önemli

² Kamusal Sosyal Sorumluluk (KSS): Kişi veya kurumların kar amacı gütmeyen toplum refahını sağlamak için aldığı eylemler bütünüdür. Beslenme, eğitim, sağlık, ekonomi ve benzeri alanlarda kalkınmayı amaçlayan eylemleri kapsamaktadır.

İstanbul Boğaziçi Enstitüsü (2023, 3 Aralık) "Sosyal Sorumluluk Nedir?". <https://124.im/sTne>

kazanımlar elde ettiğini göstermektedir. Ayrıca, bu tür şirketlerin yatırımcılar tarafından daha fazla tercih edildiği ve piyasa değerlerinin arttığı da gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda, Smith ve Johnson'ın çalışması, sosyal sorumluluk uygulamalarının işletmeler için sadece etik bir sorumluluk olmadığını, aynı zamanda finansal açıdan da olumlu sonuçlar doğurabilecek stratejik bir tercih olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, işletmelerin toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeleri ve sürdürülebilirlik odaklı stratejiler geliştirmeleri, hem topluma hem de kendilerine uzun vadede fayda sağlayabilmektedir.

2.3.3. Ekonomik Etkiler

Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik etkisi, çevresel ve sosyal faktörlerin ekonomik büyüme ve refah üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kavram, ekonomik büyümenin, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve toplumsal refahın artırılması ile uyumlu olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda yapılan birçok araştırma, sürdürülebilirlik ve ekonomik performans arasındaki ilişkiyi derinlemesine incelemektedir.

Birçok araştırma, enerji sektöründeki şirketlerin pazarlama stratejilerinin, sürdürülebilirlik ve çevresel gelişme açılarından ekonomik etkilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Borisova vd., 2022; Fokina vd., 2022). Enerji sektöründeki bu gelişmeler hem proje yönetimi kalitesini artırmak hem de çevresel etkileri azaltmak için çeşitli pazarlama stratejilerinin benimsenmesini gerektirmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramının ekonomik boyutu, işletmelerin ve endüstrilerin faaliyetlerini sürdürülebilir bir şekilde yönetme yeteneklerine odaklanmaktadır. Özellikle kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin ekonomik performanslarını değerlendirirken çevresel ve sosyal etkileri de dikkate almasını sağlar (Bradley, 2019; Gedikli ve Gökırmak, 2021). Bu raporlamalar, işletmelerin uzun vadeli rekabet avantajları elde etmelerine yardımcı olabilmekte ve finansal piyasalarda daha güvenilir bir konum edinmelerini sağlayabilmektedir.

Ayrıca, sürdürülebilirlik odaklı finansal araçlar ve uygulamaların önemi de giderek artmaktadır. Yeşil finansman, yeşil tahviller, yeşil krediler ve benzeri finansal araçlar, çevresel projelerin finansmanında ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır (Kanberoğlu ve Aksoy, 2022; Keskin, 2022). Bu finansal araçlar, ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal hedefler arasında denge sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmalar aynı zamanda, sürdürülebilirlik kavramının ekonomik büyümeyle nasıl ilişkilendirilebileceğini ve bu ilişkinin hangi koşullar altında nasıl optimize edilebileceğini incelemektedir (Halabak, 2006; Altıok, 2014). Bu bağlamda, çevresel ve sosyal faktörlerin ekonomik

karar alma süreçlerine entegre edilmesi, uzun vadeli ekonomik büyüme ve refah için önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır.

Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik etkileri, doğal kaynakların etkin ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını teşvik ederek, işletmelerin rekabet gücünü artırabilmekte ve toplumsal refahı iyileştirebilmektedir. Bu kapsamlı yaklaşım, çevresel, sosyal ve ekonomik faktörlerin bir araya getirilerek sürdürülebilir bir geleceğin inşa edilmesine katkı sağlamaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik etkisi, doğal kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını gerektirir (Aström, 2011; Brocki, 2012). Doğal kaynakların aşırı kullanımı veya tükenmesi, ekonomik büyümeyi tehdit edebilmekte ve uzun vadede ekonomik istikrara zarar verebilmektedir (Brocki, 2012; Graczyk, 2019). Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini ve gelecek kuşaklara aktarılmasını önermektedir (Aström, 2011; Graczyk, 2019).

Sürdürülebilir kalkınma doğrultusunda çalışan ülkelerde görülen ekonomik etki, günümüzde hem akademik hem de politik platformlarda büyük önem taşımaktadır. Kalkınma kavramı artık sadece ekonomik büyüme ile sınırlı kalmayıp, çevresel ve sosyal boyutları da içeren bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaktadır (Kortunay, 2023). Bu bağlamda, sürdürülebilir tüketim davranışının bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenlerinin incelendiği çalışmalar, tüketicilerin çevresel ve sosyal etkilere duyarlılığının arttığını göstermektedir (Kortunay, 2023).

Kalkınma sürecinde kadınların rolü de giderek önem kazanmaktadır. Köksal Araç (2023), sürdürülebilirlik kavramının içeriğine kadınların katkısını ele alarak, kadınların tüketim alışkanlıklarının ve karar alma süreçlerinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Ayrıca, insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konuların, Avrupa Birliği Avrupa Parlamentosu'ndaki kadın temsiliyeti üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar da mevcuttur (Şahyar Akdemir vd., 2023).

Bununla birlikte, sürdürülebilirlik perspektifinden yeşil finansın önemi de giderek artmaktadır. Yeşil finans araçları, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynamaktadır (Şenbayram, 2023; Yazıcıoğlu & Baştan Töke, 2022). Özellikle yeşil tahviller ve yeşil sukuklar, çevresel projelere finansman sağlama konusunda önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (Yazıcıoğlu & Baştan Töke, 2022).

Ayrıca, sürdürülebilirlikle ilgili olarak tarım sektöründe ve işletmelerde yeşil istihdamın önemi de vurgulanmaktadır (Topal & Özer, 2014). Ekoloji odaklı iş yaratma stratejileri ve yeşil istihdam hem ekonomik hem de çevresel açıdan sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynamaktadır (Topal & Özer, 2014).

Bu bağlamda, sürdürülebilirlik kavramının işletmeler açısından önemi ve sürdürülebilir üretim stratejilerinin işletmeler üzerindeki etkileri de incelenmektedir (Yavuz, 2010). İşletmelerin sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemesi ve sürdürülebilir üretim stratejileri geliştirmesi hem çevresel hem de ekonomik açıdan uzun vadeli başarı için önemlidir (Yavuz, 2010).

Son olarak, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada finansal kaynakların etkili bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Yeşil finans, bu bağlamda çevresel projelere finansman sağlamak için önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (Wang & Zhi, 2016). Bu nedenle, yeşil finansın çevresel koruma üzerindeki etkileri ve yeşil finans araçlarının kullanımı üzerine yapılan çalışmalar da önem taşımaktadır (Wang & Zhi, 2016).

Sürdürülebilir ekonomik büyüme için, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması kritik öneme sahiptir (Brocki, 2012; Graczyk, 2019). Bu, doğal kaynakların tükenmemesi ve gelecek nesillere aktarılabilir olmaları anlamına gelir (Aström, 2011; Brocki, 2012). Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, ekonomik büyümenin uzun vadeli devamlılığını sağlamak için temel bir unsurdur ve çevresel sürdürülebilirlikle doğrudan ilişkilidir (Graczyk, 2019). Bu bağlamda, doğal kaynakların etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesi, ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilirliğini güvence altına almaktadır (Brocki, 2012).

Ekonomik kalkınmanın sadece ekonomik boyutla sınırlı kalmaması, aynı zamanda sosyal ve çevresel etkilere de duyarlı olması gerekmektedir (Aström, 2011; Graczyk, 2019). Sosyal açıdan sürdürülebilir kalkınma, toplumun refahını ve sosyal adaleti artırırken, çevresel açıdan sürdürülebilir kalkınma ise doğal çevrenin korunmasını ve gelecek nesillere sağlıklı bir yaşam alanı bırakılmasını sağlar (Aström, 2011). Dolayısıyla, ekonomik büyümenin sosyal ve çevresel boyutlara duyarlı olması, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için temel bir gerekliliktir (Graczyk, 2019).

Bu çerçevede, ekonomik faaliyetlerin çevresel etkilerini göz önünde bulundurarak sürdürülebilirlik ilkelerine uygun politikaların benimsenmesi gerekmektedir (Brocki, 2012; Graczyk, 2019). Bu politikalar, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını teşvik etmeli, çevresel etkileri minimize etmeli ve toplumsal refahı artırmayı hedeflemelidir (Brocki, 2012). Ayrıca, ekonomik büyümenin çevresel ve sosyal boyutlarıyla entegre bir şekilde ele alınması, uzun vadeli kalkınma hedeflerine ulaşmak için önemlidir (Graczyk, 2019). Bu bağlamda, politika yapıcıların ve işletmelerin sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemesi ve uygulaması, ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğini sağlayacak önemli bir adımdır (Graczyk, 2019).

Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik etkisi, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini ve ekonomik faaliyetlerin çevresel ve sosyal etkilere duyarlı olmasını gerektirir (Aström,

2011; Graczyk, 2019). Bu şekilde, ekonomik büyüme sağlanırken doğal kaynakların korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması mümkün olabilmektedir (Brocki, 2012; Graczyk, 2019).

Sosyal boyutuyla, sürdürülebilir kalkınma ekonomik büyüme ile toplumsal refah arasındaki dengeyi sağlamayı hedeflemektedir (Barbier, 1989; Lakstutiene vd., 2016). Toplumun her kesiminin refahından adil bir şekilde pay alması ve fırsatlara eşit erişim sağlanması, sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarındandır (Sarokin & Schulkin, 1993; Martínez-Alier vd., 2010). Ekonomik büyümenin sadece belirli bir kesime değil, geniş bir toplumsal kesime fayda sağlaması ve gelir eşitsizliğini azaltması önemlidir (Belyatsky, 2012; Hoffman, 2000).

Sosyal sürdürülebilirlik, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve sosyal adaleti sağlamak için ekonomik büyüme ve çevresel sürdürülebilirlikle birlikte ele alınmalıdır (Barbier, 1989; Lakstutiene vd., 2016). Bu çerçevede, gelir dağılımının adaletli olması, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişimin yaygınlaştırılması ve dezavantajlı grupların desteklenmesi sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır (Sarokin & Schulkin, 1993; Martínez-Alier vd., 2010).

Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde sosyal boyutun önemi büyüktür ve ekonomik büyüme ile toplumsal refah arasında denge kurulması gerekmektedir (Belyatsky, 2012; Hoffman, 2000). Bu dengeyi sağlamak için ise gelir adaleti, eşitlik ve sosyal hizmetlere erişim gibi konular üzerinde çalışılmalı ve politikalar geliştirilmelidir (Barbier, 1989; Lakstutiene vd., 2016).

Ayrıca, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik etkisi, çevreyi korumanın ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının ekonomik kazançlar sağlayabileceğini de vurgulamaktadır (Barbier, 1989; Sarokin & Schulkin, 1993). Yeşil ekonomi ve yeşil teknoloji gibi alanlara yapılan yatırımlar hem çevresel açıdan sürdürülebilirlik sağlar hem de ekonomik büyümeye katkıda bulunabilmektedir (Lakstutiene vd., 2016; Martinez-Alier vd., 2010).

Yeşil ekonomi ve yeşil teknoloji, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden ekonomik büyümeyi destekleyen önemli araçlar olarak ön plana çıkmaktadır (Fokina vd., 2022; Borisova vd., 2022). Yeşil ekonomi, ekolojik kaynakların verimli kullanımını teşvik ederken, yeşil teknoloji ise çevre dostu üretim ve iş süreçlerini geliştirerek çevresel etkiyi azaltmaktadır (Pridane, 2013; Wang, 2017).

Bu doğrultuda, yeşil ekonomi ve yeşil teknoloji uygulamaları, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlamakta ve ekonomik büyümeyi desteklerken aynı zamanda çevreyi korumaktadır (Noguera-Méndez & Cifuentes-Faura, 2023; Barbier, 1989). Yeşil ekonomi ve yeşil teknoloji alanlarına yapılan yatırımların artmasıyla birlikte, çevresel etkilerin azaltılması ve doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması sağlanarak, uzun vadeli ekonomik kalkınma ve rekabetçiliğin artırılması hedeflenmektedir. Bu yatırımlar, ekonomik büyüme ile çevresel

sürdürülebilirlik arasında pozitif bir etkileşim yaratırken, aynı zamanda toplumsal refahın artırılmasına da katkı sağlamaktadır.

Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik etkisi, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını, toplumsal refahın artırılmasını ve yeşil ekonomiye geçişi içerir. Bu yaklaşım, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden ekonomik büyümenin çevresel ve sosyal faktörleri göz önünde bulundurarak gerçekleştirilmesini ve uzun vadeli ekonomik istikrarın sağlanmasını amaçlamaktadır. Yeşil ekonomi ve yeşil teknoloji gibi uygulamalar, ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal etkiler arasında denge kurulmasına olanak tanır (Fokina vd., 2022; Borisova vd., 2022). Bu denge, ekonomik büyümenin sadece maddi kazançları değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal faydaları da içermesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Ekonomik büyüme sürecinde çevresel kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması ve doğal çevrenin korunması, gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakılmasını sağlar (Pridane, 2013; Wang, 2017). Aynı zamanda, sosyal faktörlerin göz önünde bulundurulması, gelir eşitsizliğinin azaltılması ve toplumsal refahın artırılmasına yönelik politikaların hayata geçirilmesini gerektirir (Noguera-Méndez & Cifuentes-Faura, 2023; Barbier, 1989). Bu şekilde, ekonomik büyümenin sadece kısa vadeli kazançlara odaklanmadan, uzun vadeli ve sürdürülebilir bir kalkınma için gerekli olan çevresel ve sosyal boyutlar da dikkate alınmaktadır. Bu yaklaşım, ekonomik istikrarın sağlanmasını ve toplumsal refahın artırılmasını hedeflemektedir.

İnsanlığın dünya üzerinde bıraktığı kirlilik ve çevre sorunları, sürdürülebilirlik çalışmalarının önemini giderek artırmıştır. Bilim insanları ve uzmanlar, çevresel kirlilik, iklim değişikliği, biyoçeşitlilik kaybı ve doğal kaynakların aşırı tüketimi gibi sorunların küresel ölçekte ciddi sonuçlar doğurabileceğini vurgulamaktadır (Hoffman, 2000; Sarokin & Schulkin, 1993). Bu durum, insanlığın geleceği ve gezegenin sürdürülebilirliği için ciddi bir tehdit oluşturmakta ve sürdürülebilirlik konusundaki çalışmaların önemini artırmaktadır.

Günümüzde, çeşitli araştırma alanlarından gelen veriler, insan faaliyetlerinin doğaya olan etkilerinin giderek arttığını göstermektedir (Lakstutiene vd., 2016; Martinez-Alier vd., 2010). Endüstriyel faaliyetler, fosil yakıtların kullanımı, orman tahribatı ve kentsel genişleme gibi insan kaynaklı etkenler, doğal ekosistemleri bozmakta ve biyolojik çeşitliliği tehdit etmektedir (Belyatsky, 2012; Hoffman, 2000). Bu nedenle, çevre sorunlarıyla mücadele etmek ve gezegenimizin geleceğini korumak için sürdürülebilirlik çalışmaları kaçınılmaz hale gelmiştir.

Sürdürülebilirlik, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları içeren bütüncül bir yaklaşımı benimser ve doğal kaynakların dengeli bir şekilde kullanılmasını, ekonomik kalkınmanın adil bir şekilde dağıtılmasını ve toplumun refahının artırılmasını hedeflemektedir (Barbier, 1989; Hoffman, 2000). Bu

yaklaşım, insanlığın çevreye ve doğal kaynaklara olan etkilerini azaltarak, gelecek kuşakların da yaşanabilir bir dünyada yaşamasını sağlamayı amaçlamaktadır (Belyatsky, 2012; Martinez-Alier vd., 2010). Bu bağlamda, çevre sorunlarının artmasıyla birlikte sürdürülebilirlik çalışmalarının önemi her geçen gün daha da artmakta ve küresel düzeyde önemli bir gündem maddesi haline gelmektedir.

Toplumların konu üzerindeki dikkat ve ilgisi işletmelerin de sürdürülebilir kalkınma konusunda adımlar atmasında ve işletmelere ait sürdürülebilirlik raporları yayınlamaları üzerinde etkili olmaktadır. Dolayısıyla globalleşen bu konu akademik alanda da dikkatleri üzerine çekmiş ve sürdürülebilirlik kavramı tanımı, sürdürülebilirlik çalışmalarının neler olduğu ekonomik fayda oluşturup oluşturmadığı akademik alanda araştırılan bir soru haline gelmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik etkilerini inceleyen çeşitli akademik çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar, ekonomik kalkınma ile çevresel ve sosyal faktörler arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik farklı perspektifler sunar. Bradley (2019), ekonomi müfredatına sürdürülebilir kalkınmanın entegrasyonunu ele alarak, bu konuda karşılaşılan engelleri ve çözüm yollarını incelemektedir. Özellikle ekonomi derslerinin sürdürülebilir kalkınma ilkelerini nasıl içerebileceğini ve bu konuda öğretim stratejilerinin nasıl geliştirilebileceğini araştırmaktadır.

Brocki (2012), modern ekonomide sürdürülebilir kalkınmanın yeni bir paradigma olarak nasıl algılandığını ve uygulandığını ele almaktadır. Bu çalışma, geleneksel ekonomik yaklaşımların sınırlılıklarını vurgulayarak, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik açıdan nasıl daha iyi bir çözüm olabileceğini tartışır. Özellikle, doğal kaynakların verimli kullanımı ve ekonomik büyüme arasındaki dengeyi sağlamanın önemine dikkat çeker.

Dewhurst ve Pendergast'ın (2011) çalışması, Ev Ekonomisi derslerinin sürdürülebilir kalkınma eğitimine katkısını çeşitli kültürel bağlamlarda ele almaktadır. Bu çalışma, ev ekonomisi eğitiminin sürdürülebilirlik bilincini nasıl artırabileceğini ve öğrencilerin bu konuda nasıl bilinçlendirilebileceğini incelemektedir. Özellikle, farklı kültürel bağlamlarda bu konudaki algıların nasıl değiştiğini anlamak amacıyla öğretmenlerin görüşlerine odaklanmaktadır.

Debniak'ın (2018) çalışması ise çevresel vergilerin ekonomik sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Bu çalışma, çevresel vergilerin doğal kaynakların korunması ve ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından nasıl bir rol oynayabileceğini incelemektedir. Özellikle, çevresel vergilerin ekonomik teşvikler ve yönlendirmeler açısından nasıl kullanılabileceğini değerlendirmektedir.

Bu çalışmalar, ekonomik kalkınma ile sürdürülebilirlik arasındaki karmaşık ilişkileri ve bu alanda yapılabilecek potansiyel müdahalelerin önemini vurgulamaktadır. Öğrencilerin, akademisyenlerin ve politika yapıcıların sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutunu daha iyi anlamalarına ve uygun stratejiler geliştirmelerine katkıda bulunabilmektedir. Graczyk (2019), sürdürülebilir enerji paradigmasının oluşturulması ve formülasyonu üzerine odaklanarak, gelecekteki enerji politikalarının

sürdürülebilirlik ilkelerine nasıl dayandırılabilirliğini araştırmaktadır. Özellikle, sürdürülebilir enerji uygulamalarının ekonomik ve çevresel etkilerini değerlendirmektedir.

Haro-Martínez ve Taddei-Bringas'ın (2014) çalışması, çevresel değerlendirme konusundaki tartışmaları ele alarak, ekonomi biliminin sürdürülebilirlik alanında nasıl bir rol oynayabileceğini incelemektedir. Bu çalışma, geleneksel ekonomik yaklaşımların sınırlılıklarını vurgulayarak, ekonomi biliminin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine nasıl daha iyi hizmet edebileceğini tartışır.

Tamayo ve Motta'nın (2016) çalışması, ekonomik perspektiflerden sürdürülebilir kalkınmayı ele almaktadır. Bu çalışma, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik teorilerle nasıl ilişkilendirilebileceğini ve ekonomi alanındaki farklı yaklaşımların sürdürülebilirlik açısından nasıl bir katkı sağlayabileceğini incelemektedir.

Tsoutsoura (2004), kurumsal sosyal sorumluluk ve finansal performans arasındaki ilişkiyi araştırarak, şirketlerin sosyal sorumluluk faaliyetlerinin ekonomik sonuçlarını değerlendirmektedir. Bu çalışma, sosyal sorumluluk bilincinin şirketlerin finansal performansına nasıl etki edebileceğini analiz etmektedir.

Zarembo-Warne'nın (2015) çalışması, sürdürülebilir kalkınma ekonomisinin başarılarını ve rekabet avantajı oluşturma potansiyelini ele almaktadır. Bu çalışma, sürdürülebilir kalkınmanın işletmelerin rekabet gücünü artırabileceği ve uzun vadeli başarılarını destekleyebileceği konusunda önemli bir bakış açısı sunar.

Aström (2011), sürdürülebilir kalkınmaya yönelik İslami ekonomi katkılarını incelemektedir. Bu çalışma, İslam ekonomisinin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine nasıl katkı sağlayabileceğini ve ekonomik sistemlerin nasıl dönüştürülebileceğini araştırmaktadır.

Pshtyka'nın (2012) çalışması ise su turizminin deniz bölgelerinde sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Bu çalışma, su turizminin çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından nasıl bir rol oynayabileceğini değerlendirmektedir.

Suhaiza Zailani, K. Jeyaraman, G. Vengadasan, R. Premkumar (2012), Malezya'nın gelişmekte olan bir ülke olarak tarım tabanlı ekonomiden endüstrileşmiş bir ekonomiye geçiş sürecinde, özellikle imalat sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin çevresel endişeleri nasıl ele aldığını ve sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi (STZY) uygulamalarını nasıl benimsediklerini anlatan bir çalışmayı ortaya koymuşlardır.

Çalışmada, çevresel satın alma ve sürdürülebilir ambalajlama gibi STZY uygulamalarının yaygınlığını ve bu uygulamaların sürdürülebilir tedarik zinciri performansına olan etkilerini değerlendirmek

amacıyla Malezya'daki 400 imalat firması üzerinde bir anket gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler faktör analizi ile çevresel, ekonomik, sosyal ve operasyonel olmak üzere dört kategoride incelenmiştir.

Çalışmanın temel bulguları şu şekildedir: Çevresel satın alma uygulamalarının, ekonomik, sosyal ve operasyonel sonuçlar üzerinde pozitif bir etkisi bulunmaktadır. Diğer yandan, sürdürülebilir ambalajlamanın çevresel, ekonomik ve sosyal sonuçlar üzerinde olumlu bir etkisi saptanmıştır. Bu sonuçlar, STZY uygulamalarının özellikle ekonomik ve sosyal perspektiflerden sürdürülebilir tedarik zinciri performansına olumlu katkı sağladığını göstermektedir.

Elde edilen bulgular, Malezya'daki imalat sektöründeki firmaların, sürdürülebilirlik odaklı stratejilerin benimsenmesinde ticari başarı için önemli bir araç olduğunu görmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, şirketlerin sadece ahlaki bir sorumluluk olarak değil, aynı zamanda ticari bir strateji olarak sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi uygulamalarını benimsemeleri önerilmektedir.

Sürdürülebilirlik, ekonomik etkileriyle ilgili olarak çeşitli araştırmalar ve çalışmalar bulunmaktadır. Birçok araştırma, sürdürülebilirlik uygulamalarının ekonomi üzerinde çeşitli olumlu etkileri olduğunu göstermektedir (Borisova vd., 2022; Fokina vd., 2022). Özellikle, yeşil ekonomi ve yeşil teknoloji gibi alanlara yapılan yatırımların, çevre dostu üretim ve iş süreçlerinin teşvik edilmesiyle ekonomik büyümeye katkı sağladığı görülmektedir (Pridane, 2013; Wang, 2017).

Ayrıca, sürdürülebilirlik uygulamalarının ekonomik etkileri çerçevesinde, uzun vadeli ekonomik istikrarın sağlanması ve rekabetçiliğin artırılması da ele alınmaktadır (Noguera-Méndez & Cifuentes-Faura, 2023; Barbier, 1989). Bu bağlamda, çevresel ve sosyal faktörleri göz önünde bulunduran ekonomik büyüme stratejilerinin benimsenmesi, uzun vadede sürdürülebilir kalkınmanın temelini oluşturur (Hoffman, 2000; Sarokin & Schulkin, 1993).

Ekonomik açıdan sürdürülebilirlik, doğal kaynakların verimli ve dengeli bir şekilde kullanılmasıyla ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğini hedeflemektedir (Lakstutiene vd., 2016; Martinez-Alier vd., 2010). Bu yaklaşım, doğal kaynakların aşırı kullanımı veya tükenmesinin ekonomik büyümeyi tehdit ettiği gerçeğinden yola çıkar ve doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Belyatsky, 2012; Hoffman, 2000).

Bu bağlamda, sürdürülebilirlik kavramı, ekonomik etkileriyle ilgili olarak çeşitli araştırma ve çalışmaların odak noktası olmuştur. Bu çalışmalar, sürdürülebilirlik uygulamalarının ekonomi üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra, uzun vadeli ekonomik istikrarın sağlanması ve rekabetçiliğin artırılması gibi konuları ele almaktadır. Sürdürülebilirlik uygulamalarının ekonomik çıktılarına etkileri, birçok araştırma ve çalışma tarafından incelenmiştir. Borisova ve diğerleri (2022), enerji şirketlerinin sürdürülebilirlik prensipleri doğrultusunda pazarlama stratejileri geliştirmesinin hem çevresel hem de ekonomik açıdan olumlu sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Bu tür stratejiler, yeşil ekonomi ve

Çevreci teknolojilerin benimsenmesini desteklerken, işletmelerin rekabet avantajı elde etmesine de yardımcı olmaktadır (Fokina vd., 2022).

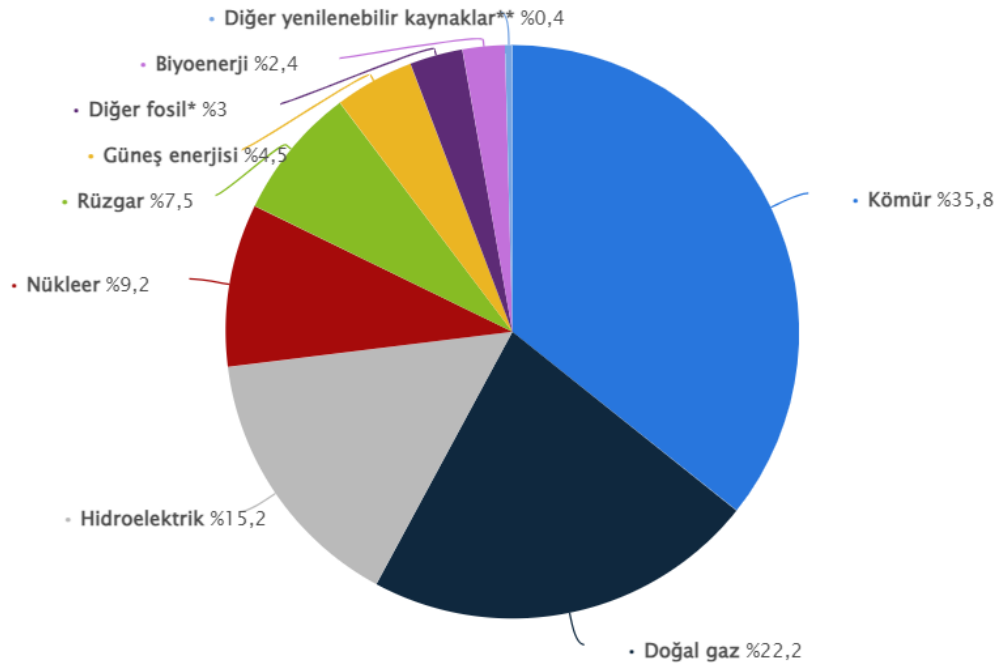
Ayrıca, Pridane (2013) ve Wang (2017) tarafından yapılan çalışmalar, sürdürülebilirlik ilkelerinin gıda temalı konularda da uygulanmasının, ekonomik kazançlar sağladığını ortaya koymaktadır. Gıda endüstrisinde sürdürülebilirlik uygulamaları, hem çevresel kaynakların korunmasını sağlar hem de tüketicilerin ve işletmelerin sağlığını ve refahını artırmaktadır.

Noguera-M ndez ve Cifuentes-Faura (2023) ise, İspanyol  st düzey ekonomi ders kitaplarının çevresel sürdürülebilirlik konularını ele almasının, öğrencilerin ekonomik düşünme ve davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Bu tür ders materyalleri, öğrencilerin sürdürülebilirlik kavramını anlamalarını ve ekonomik kararlarında bu perspektifi dikkate almalarını teşvik etmektedir.

Bu bağlamda, sürdürülebilirlik uygulamalarının ekonomik çıktılara olan etkilerini inceleyen bir dizi araştırma, bu tür uygulamaların hem işletmeler hem de ekonomiler için önemli faydalar sağladığını göstermektedir. Bu kapsamda, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik önlemlerinin ekonomik kazançlarla birleşerek uzun vadeli refah ve büyümeyi desteklediği görülmektedir.

3. YEŞİL FİNANSIN TANIMI VE UNSURLARI

Küresel ısınma, hava kirliliği, iklim değişiklikleri ve enerji kaynaklarının hızla tüketilmesi gibi sürdürülebilirlik eksenindeki konularda toplumun bilinçlenmesiyle birlikte, yeşil büyümeye verilen önem ve ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Ancak, ekonomik faaliyetlerin bu çerçevede geliştirilmesi için işletmeler, çevreyi koruyan ve sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyen büyük yatırımlara ihtiyaç duymaktadır. Mevcut ekonomik büyüme ise çoğunlukla sanayi sektörünün faaliyetlerine ve enerji kullanımına dayanmakta ve genellikle yenilenemeyen fosil yakıtların kullanımıyla sağlanmaktadır.

Şekil 1: Küresel Enerji Üretiminin Kaynaklara Göre Yüzdesel Dağılımı

Kaynak: “Distribution of electricity generation worldwide in 2022, by energy source”, Statista Research Department.

2022 yılındaki küresel enerji üretiminin kaynaklara göre dağılımını yüzdesel olarak ifade edildiği Şekil 1’de görüldüğü üzere geçtiğimiz yılda tüm dünyada üretilen enerjinin %61’lik kısmı sürdürülebilir olmayan ve yenilenemeyen kaynaklardan sağlanmıştır. Bu kaynaklardaki en büyük pay %35,8 ile kömüre aitken %22,2 ile doğal gaz ikinci sırayı almıştır. Diğer fosil kaynaklar ise %3’lük bir dilim tutmuştur. 2022 yılında küresel ölçekte üretilen toplam enerjinin sadece %14,8’lik kısmı güneş, rüzgâr, biyoenerji ve diğer yenilenebilir kaynaklar tarafından sağlanmıştır. Nükleer enerji global elektrik

üretiminin kalan %9,2'lik kısmını oluşturmuştur. Bu bağlamda açıkça görülüyor ki, yenilenebilir enerji kaynaklarına olan ilgi artmış olsa da halen daha yenilenemeyen fosil kaynaklarının kullanım oranı çok daha fazladır.

Doğası gereği taşıdığı radyasyon ve nükleer atık tehlikeleri ve akademik alandaki görüş ayrılıkları nedeniyle nükleer kaynaklar bu sınıflandırmada sürdürülebilirlikte ve yenilenebilir kaynakların dışında tutulmaktadır (Pearce 2012).

Küresel çapta bu durumun değiştirilmesi ve yenilenebilir kaynakların enerji üretimindeki paylarının artırılması için plan ve projeler geliştirilmektedir. Akademik alanda da sürdürülebilir kaynakların potansiyeli araştırılmakta ve bu planlar içerisinde anlamlı bir ilişkiyle dünyanın elektrik ihtiyacının büyük bir kısmının yeşil kaynaklar tarafından karşılanabilirliği ölçülmektedir (Gielen vd. 2019: 38-50).

Ancak, bu tür yeşil yatırımlar için gerekli finansman kaynaklarına erişimde işletmeler güçlüklerle karşılaşmaktadır. Geleneksel finansal kaynakların yerine, yeşil projeleri destekleyen ve çevre dostu uygulamaları teşvik eden yeşil finans araçlarına yönelmek, işletmelere geleneksel kaynak kullanımdan yeşil finansal kaynaklara geçiş sürecinde yardımcı olabilecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, yeşil finansın sürdürülebilir kalkınma ve yeşil ekonomik büyüme için gereken kaynakları sağlama konusunda finans sektöründe yeni bir paradigma oluşturarak, işletmelerin çevresel ve ekonomik hedeflerini başarıyla birleştirmelerine olanak tanıma potansiyeli taşıdığı söylenebilmektedir (Çanakçıoğlu 2023: 542-544).

Bu yaklaşım çerçevesinde incelendiğinde yeşil finansın, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyen, finansal kararların çevresel etkileri ve toplumsal faydalarını göz önünde bulunduran bir finansal yaklaşımı ifade ettiği görülmektedir. Bu kavram, finansal faaliyetlerin çevre dostu ve sosyal açıdan sorumlu bir şekilde yönetilmesini ve sürdürülebilirliği finans sektörüne entegre etme amacı taşıdığı söylenebilir. Yeşil finans, çeşitli finansal araçlar ve yatırım stratejileri aracılığıyla çevre kirliliğini azaltma, doğal kaynakları daha etkili kullanma ve toplumsal gelişmeyi destekleme amaçlarıyla sürdürülebilirlik çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

Sürdürülebilir enerji projeleri, yeşil tahviller, çevresel ve sosyal risk değerlendirmeleri gibi uygulamalar, yeşil finansın temel unsurlarını oluşturur. Bu finansal yaklaşım, hem finans sektörüne yönlendirilmiş bir dönüşümü teşvik etmeyi hem de çevresel ve toplumsal etkileri en aza indirerek uzun vadeli değer yaratmayı amaçlamaktadır. Yeşil finansın benimsenmesi, sadece finansal kurumların değil, aynı zamanda küresel çapta çevresel sürdürülebilirliğin ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesine katkı sağlayarak daha sürdürülebilir bir geleceğin oluşturulmasına önemli bir katkı sunma potansiyeline sahiptir. Yeşil finans, bu amaçları sahip olduğu yeşil tahviller, yeşil bonolar, yeşil hisse senetleri,

sürdürülebilir krediler, yeşil sukuk, yeşil indeks fonları, yeşil yatırım fonları gibi araçları işletmeler, ülkeler ve topluma sunarak gerçekleştirmektedir (Komşuoğlu Yılmaz, 2019).

3.1. Yeşil Finansın Kapsamı

Yeşil finans, küresel finansal sistemin temelini oluşturan fonların düzenli bir şekilde işlemesi gerektiği gerçeğini göz önünde bulundurarak, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ilkelerine odaklanan bir finansal yaklaşımı temsil etmektedir. Ancak, geçmişte fonların sistematikte düzensizliklere rastlanmış ve bu durumun finansal krizlere, fiyat balonlarına, çevre ve iklim açısından zararlı projelere kaymalara yol açtığı görülmüştür (Turgut 2007: 38). Bu olumsuz etkiler, çevre ve iklim değişikliğini tetikleyerek önemli sorunlara neden olmaktadır. Ancak günümüzde, bu olumsuz eğilimi tersine çevirecek bir çevre duyarlılığı oluşmaya başladığı söylenebilir.

Çevre, iklim ve sürdürülebilir finansal faaliyetler, gün geçtikçe daha fazla dikkate alınan ve titizlikle uygulanan konular arasında yer almaktadır. Geçtiğimiz yıllarda literatürde bu alanda yapılan araştırmaların sayısında önemli ölçüde artış olduğu gözlemlenmiştir (Sarıcı, Erikli 2022). Bu noktada, yaşadığımız çevrenin korunması için bir bedel ödenmesi gerektiği unutulmamalıdır. Yeşil finansal enstrümanlar, çevre dostu projelerin finanse edilmesi için önemli araçlardır. Sürdürülebilir kalkınma ve yeşil projeleri destekleyen uluslararası kuruluşlar, hükümetler, sermaye piyasası aktörleri ve özel sektör, bu finansal ürünlere olan ilgilerini artırarak çevresel ve toplumsal fayda sağlama çabasını sürdürmektedir.

Şirketlerin artık sadece finansal performanslarını değil, aynı zamanda çevresel etkilerini de değerlendirdiği bir döneme girdiğini gözlemlemekteyiz. Bireysel ve kurumsal yatırımcılar, çevresel boyutuyla sürdürülebilir projelere yatırım yapmaya istekli hale gelmiştir. Bu, topluma ve ekonomiye fayda sağlayan faaliyetlerin büyümesine katkıda bulunmaktadır. Diğer taraftan, çevre dostu çalışma yöntemleri benimseyen şirketlerin sayısı artmakta ve yeşil finans yöntemlerinin gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Ancak, küresel ölçekte yeşil finansın etkileyici ilerlemesine rağmen, çevre ve iklimle uyumsuz yatırımların hala finansal piyasa sistemine hâkim olduğunu görmekteyiz. Bu durumu düzeltmek ve yeşil finansın daha da yaygınlaşmasını sağlamak için çeşitli önlemler ve tedbirler alınmalıdır. Küresel standartların belirlenmesi, yeşil finansal varlıkların etiketlenmesi ve yatırımcı güvenini artırmak için daha fazla şeffaflık sağlanması, yeşil finansın başarılı bir şekilde gelişmesini destekleyebilir. Ayrıca, gelişmekte olan ülkelerde yeşil finans alanında uzmanlığın artırılması ve yeşil finansın daha geniş bir kitleye ulaşması için çaba sarf edilmelidir.

Bu bakımdan, yeşil finansın hızla büyümesiyle birlikte, çevre dostu ve sürdürülebilir projelere yönelik yatırımların artması beklenmektedir. Bu bağlamda, yeşil finansın, çevre dostu ve sürdürülebilir projeleri kapsadığı söylenebilir.

3.2. Yeşil Finansal Araçlar

Yeşil finansal araçlar, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyen finansal piyasalarda kullanılan çeşitli enstrümanları içeren bir kavramdır. Bu bağlamda, yeşil finansal araçlar arasında öne çıkanlar arasında yeşil tahviller, yeşil bonolar, yeşil hisse senetleri, sürdürülebilir krediler ve yeşil fonlar bulunmaktadır (Ada 2022: 49-73; Deliktaş 2023).

Yeşil tahviller, ihraç eden kurumun çevresel sorumluluk taahhütlerine uygun olarak finansman sağlamak amacıyla çıkardığı borçlanma araçlarıdır. Bu finansal araçlar, genellikle çevre dostu projelerin finansmanına katkıda bulunmak üzere tasarlanmaktadır. Benzer şekilde, yeşil bonolar da çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine uygun projeleri desteklemek üzere çıkarılır ve finansman kaynaklarının bu alana yönlendirilmesini sağlamaktadır.

Yeşil hisse senetleri, şirketlerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik taahhütlerini yerine getirmelerine odaklanan ve bu prensipleri benimseyen şirketlerin hisse senetlerini içeren bir yatırım kategorisini temsil etmektedir. Sürdürülebilir krediler ise çeşitli finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere verilen krediler arasında yer alırken genellikle çevre dostu projelerin finansmanında kullanılmaktadır.

Yeşil indeks fonları, çeşitli finansal enstrümanların performansını ölçen bir endekse dayanmaktadır. Bu endeks içinde yer alan varlıklar çevresel kriterlere göre seçilmektedir. Yeşil yatırım fonları ise çeşitli varlık sınıflarına yatırım yaparak çevresel sürdürülebilirliği desteklemeyi amaçlamaktadır.

Tablo 2: World Bank Group'un İklim Finansmanı (Milyar Dolar) - 2022 ve 2023 Karşılaştırması

Finansman Türü	2022 (Milyar Dolar)	2023 (Milyar Dolar)	Yüzde Değişim
Toplam İklim Finansmanı	34.4	38.6	+%12.2
IBRD ve IDA	29.4	32.2	+22%
- Adaptasyon ve Dayanıklılık	11.2	12	+%7.1
IFC	4.8	8.4	+%75
- Özel Sektörden Mobilize Edilen	5.4	7.2	+%33.3
MIGA	1.3	1.8	+%38.5

Kaynak: <https://www.worldbank.org/>

World Bank Group, 2023 mali yılında rekor bir şekilde 38.6 milyar dolarlık iklim finansmanı sağlamıştır, ki bu, önceki yıla göre %22'lik bir artışı temsil etmektedir (World Bank, 2023). Bu artış,

Banka'nın etkili kalkınmayı teşvik etmek ve daha fazla risk almak amacıyla geliştirdiği yeni stratejinin bir parçası olarak gerçekleşmiştir.

IBRD (The International Bank for Reconstruction and Development) ve IDA (The International Development Association), 2023 mali yılında toplam iklim finansmanının 29.4 milyar dolarını teslim etmiş ve bunun neredeyse 12 milyar dolarını özellikle adaptasyon ve dayanıklılık alanındaki yatırımlara destek olarak sağlamıştır (World Bank, 2023).

World Bank'in özel sektör kolu olan International Finance Corporation (IFC), 7.6 milyar dolarlık iklim finansmanı sunarak yatırım taahhütlerinin %46'sını temsil etmiştir. Ayrıca, IFC, diğer kaynaklardan elde ettiği 6.8 milyar dolarlık özel sermaye ile birlikte toplamda rekor düzeyde 14.4 milyar dolarlık iklim finansmanı sağlamıştır (World Bank, 2023). İlk sıradaki "Toplam İklim Finansmanı" başlığı altında, 2023 yılında genel iklim finansmanının %12.2'lik bir artış gösterdiği görülmektedir. IBRD ve IDA tarafındaki artış %22'yi bulurken, özellikle adaptasyon ve dayanıklılık alanındaki yatırımlar da %7.1'lik bir artışa işaret etmektedir. Özel sektörü destekleyen IFC'nin iklim finansmanındaki artış ise dikkat çekici bir +%75, aynı zamanda MIGA'nın katkısı da +%38.5'tir.

World Bank'in siyasi risk sigortası ve kredi artırma birimi olan Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) 5 milyar dolarlık iklim finansmanı sunmuştur (World Bank, 2023).

Bu sonuçlarla, 2023 mali yılında iklim eylemi için finansman, toplam World Bank Group finansmanının %41'ine denk gelen 95 milyar dolarlık bir kısmı oluşturmuştur (World Bank, 2023).

Yeşil sigorta, çevresel sürdürülebilirlik prensiplerine uygun olarak tasarlanan ve çevre dostu uygulamaları destekleyen bir sigorta türü olarak yeşil finansın kapsamı içerisinde yer almaktadır. Diğer finansal araçlarda da olduğu gibi bu tür sigorta ürünleri hem sigorta şirketlerinin iş süreçlerinde hem de sigortalanan varlıkların yönetiminde çevresel etkileri azaltmayı amaçlamaktadır. Yeşil sigorta, çeşitli sektörlerde ve endüstrilerde kullanılan çevre dostu teknolojilerin ve sürdürülebilir uygulamaların yaygınlaşmasını teşvik etmek amacıyla geliştirilmiştir (Keskin 2022: 62).

Son olarak, yeşil sukuklar, İslami finans prensipleri çerçevesinde çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine uygun projelerin finansmanını sağlamak üzere çıkarılan finansal araçlardır. Bu araçlar, finans sektöründe çevresel ve sosyal değerlere odaklanan bir yaklaşımın benimsenmesine katkıda bulunarak sürdürülebilirliği teşvik etmektedir (Keleş 2018).

Kuveyt Türk Dünyanın ilk Sürdürülebilir Tier 2 Sukuk İhracını gerçekleştirerek sukuktan gelen kaynağın yeşil ve sosyal projelere yatırılmasını sağlamıştır (Kuveyt Türk, 2022).

Diğer bir örnek ise Türkiye'nin ilk yeşil sukuk ihracı Emlak Katılım Bankası üzerinden gerçekleşmiştir (Anadolu Ajansı, 2021).

2023'ün ilk yarısında küresel sürdürülebilir finans ürünü ihraç hacmi 717 milyar doları bulmuştur. Bu miktar, yıllık bazda %7'lik bir azalmaya işaret etse de, ikinci yarıdan ve 2022'nin tamamından daha yüksek bir seviyededir. 2023'ün toplam hacmi, 2022'nin hacmini aşma potansiyeline sahiptir. Daha yüksek Çevresel ve/veya Sosyal ve/veya Kurumsallık (ÇSK) açıklama beklentisi, ihraç için daha elverişli bir ortam yaratabilmektedir. Ayrıca, ABD Enflasyon Azaltma Yasası gibi temiz enerji politikaları, sürdürülebilirlik çabalarını teşvik etmeye devam etmektedir. Aşırı hava olayları, ihraççıları uzun vadeli iklim önlemlerini finanse etmeye yönlendirebilmekte ve devlet çabalarının devamı, egemen ÇSK borçlarının ihraç miktarını artırabilmektedir.

Yeşil finans, 2023'te karşılaşılan zorluklara rağmen küresel ölçekte etkileyici bir performans sergilemeye devam etmektedir. İlerleyen dönemde, sürdürülebilir finansın kalitesine olan talebin devam etmesi beklenmekte olup, bu süreci destekleyen faktörler arasında politika düzenlemeleri, temiz enerji teşvikleri ve iklim değişikliği ile mücadele çabaları yer almaktadır. (Türkiye Bankalar Birliği,2024).

3.2.1. Yeşil Tahviller

Yeşil tahviller, çevresel sürdürülebilirlik ilkelerini destekleyen projelerin finansmanını sağlamak amacıyla kullanılan ve çevresel faydalar sağlayan borçlanma araçlarıdır. Bu araçlar, özellikle yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, kirliliği önleme ve kontrol sağlama, doğal kaynakların sürdürülebilir biçimde yönetilmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması, temiz ulaşım, sürdürülebilir su yönetimi ve iklim değişikliğine uyum gibi çeşitli alanlarda yapılan çevre dostu yatırımları desteklemek için kullanılmaktadır (Jun vd. 2016: 12-13).

Yeşil tahviller, genel olarak dört temel ilkeye uygun olarak çıkarılan borçlanma araçlarıdır. Bu ilkeler; fonların yeşil projelerde kullanılmasını zorunlu kılmak, yeşil projelerin seçim ve değerlendirmesini şeffaf bir şekilde açıklamak, fonların yönetimi ile ilgili bilgileri şeffaf bir şekilde sunmak ve düzenli olarak raporlar yayımlamaktır. Ancak, yeşil tahvil tanımı yasal bir zorunluluk içermemekte ve bu ilkelerin uygulanması konusunda belirli bir otoritenin bulunmaması, yeşil tahvillerin etiketlenmesi ve sınıflandırılmasında belirsizlik oluşturmaktadır. (Keskin 2022:62).

Yeşil tahviller, geleneksel tahvillerle benzerlik gösterir; faiz ödemeleri, vergi avantajları ve görece uzun vade gibi özelliklere sahiptir. Ancak, yeşil tahvil, ihraç edilen fonların çevre dostu projelere yönlendirilmesiyle geleneksel tahvillerden ayrılır. Bu özellik, yeşil tahvilleri özellikle büyük bütçeli ve uzun vadeli yenilenebilir enerji yatırımlarının finansmanında etkili bir araç haline getirmektedir. Yeşil tahvillerin etiketlenmiş ve etiketlenmemiş olarak iki kategoriye ayrılması ise ihraç edilen fonların kullanımının belirlenmesi açısından önemlidir.

Ancak, yeşil tahvillerin etiketleme konusundaki düzenleme eksikliği, ihraççılardan bağımsız değerlendirmelerin önemini artırmaktadır. Bu değerlendirmeler, yeşil tahvillerin gerçekten çevre dostu projeleri finanse edip etmediğini belirlemekte yardımcı olabilmektedir. Yeşil tahvillerin etiketlenmesi konusunda bir standart oluşturulması, şeffaflığın artırılması ve düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi, yeşil tahvillerin etkinliğini ve güvenilirliğini artırmak için atılması gereken önemli adımları oluşturmaktadır (Kandır, Yakar 2017).

3.2.2. Yeşil Bonolar

Yeşil bonolar da yeşil tahviller gibi sürdürülebilir finansmanın önemli araçlarından biri olarak çevre dostu projelerin finansmanını temin etmek üzere kullanılan finansal araçlardır. Her iki araç, çeşitli paydaşlar tarafından ihraç edilmekte ve sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde çeşitli çevre dostu projelerin desteklenmesini planlamaktadır. Ancak, yeşil bonolar ve yeşil tahviller arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır.

Yeşil tahviller, tipik olarak kamu, özel sektör veya çok taraflı kuruluşlar tarafından ihraç edilen borçlanma araçlarıdır. Bu tahvillerin temel görevi, sürdürülebilirlik prensiplerine uygun olarak çeşitli çevre dostu projeleri finanse etmektir. Yeşil tahviller genellikle belirli bir projeyi destekleme zorunluluğu taşımaz ve fonlar genel çevresel projelere yönlendirilebilmektedir.

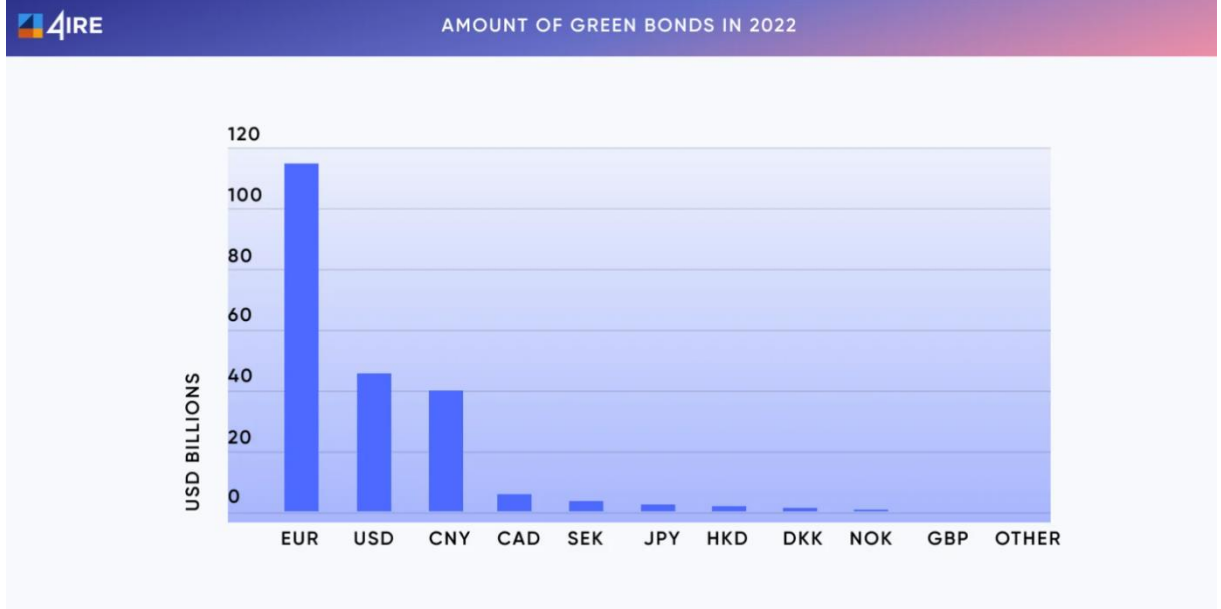
Öte yandan, yeşil bonolar da yeşil tahviller gibi çevresel projelerin finansmanında kullanılan borçlanma araçlarıdır. Ancak, yeşil bonoları, yeşil tahvillerden ayıran özelliklerden biri; ihraç edilen fonların belirli çevre dostu projelerde kullanılacağını açıkça belirtme yükümlülüğünü içermesidir. Bu özellik, yatırımcılara daha şeffaf bir bilgi sunarken fonların hangi projelerde kullanılacağı konusunda belirli bir güvence sağlamaktadır.

Yatırımın geri dönüş süresi de bu iki finansal aracı birbirinden ayıran önemli unsurlardandır. Genelde bonolar kısa vadeli finansman araçları olarak kabul edilmektedir. Yeşil bonoların tipik olarak bir senelik veya daha kısa vadelerle düzenlendiği gözlemlenmektedir. Bu durum, yeşil bonoları genellikle kısa vadeli finansmana ihtiyaç duyulan çevre dostu projelerin desteklenmesinde öne çıkarmaktadır (Ceyhan 2022: 205-210).

Diğer taraftan, yeşil tahviller ise genellikle daha uzun vadeli projelerin finansmanında kullanılmaktadır. Tahvillerin genellikle bir yıldan uzun vadeli olarak düzenlenmesi, büyük ölçekli çevre dostu projelerin daha uzun bir geri dönüş sürecine sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, yeşil tahvillerin daha uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerine uygun projelerde kullanılmasına olanak tanımaktadır.

Bu bakımdan, bu iki finansal araç çevresel projeleri destekleme ve sürdürülebilir kalkınma alanında temelde benzer amaç ve hedefler taşıırken kullanım şekilleri ve vadelerindeki farklarla birbirlerinden ayrılmaktadırlar (Alkan, Ata 2008: 43-44).

Tablo 1: 2022 Yılında Yeşil Bonoların Değerleri

Kaynak: <https://4irelabs.com/>

Yeşil finans, çevresel iyileştirmeleri desteklemek amacıyla yapılan yapılandırılmış finansal faaliyetleri içermektedir. Bu kapsamda, biyoçeşitliliğin korunması, iklim değişikliği ile mücadele, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, kirliliğin önlenmesi ve karbondioksit emisyonlarının azaltılması gibi hedeflere odaklanmaktadır. İlk etapta çevresel korumaya yönelik gönüllü katkıları olan yeşil finans, günümüzde yasal bir zorunluluk haline gelmektedir. Örneğin, 2019'da Yeşil Mutabakat'ın kabul edilmesinin ardından, Avrupa Birliği, EU Taxonomy Regulation ve Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) gibi düzenlemeleri hayata geçirmiştir. EU'nun diğer politika düzenlemeleri arasında Task Force on Nature-related Financial Disclosures (TNFD), International Sustainability Standards Board (ISSB) gibi belgeler bulunmaktadır. Bu belgelerin amacı, 2022'de faaliyetlerine başlayan şirketlere yönelik olarak 2050'ye kadar AB'de iklim nötr bir ekonomi hedefine ulaşmaktır.

SFDR düzenlemesinin I. Seviyesi, 2021'in Mart ayında yürürlüğe girmiştir ve SFDR kurallarına göre fonları ve yetkilendirmeleri üç kategoriye ayırmıştır

1. Çevresel, sosyal veya yönetim (ESG) özellikleri teşvik etmeyen fonlar (SFDR'nin 6. maddesi)
2. Diğer özelliklere ek olarak ESG özelliklerini teşvik eden finansal ürünler ve iyi yönetim prensiplerini izleyenler (SFDR'nin 8. maddesi)

3. Sürdürülebilir yatırıma odaklanan ve referans bir endekse sahip fonlar (SFDR'nin 9. maddesi)

SFDR'nin II. Seviyesi, 2023'ün Ocak ayında yürürlüğe girmiştir. Bu seviye, finansal ürünün tamamen sürdürülebilir yatırım olarak sınıflandırılabilmesi için gerekli olan özelliklerin sınıflandırılmasını geliştirmektedir. Bu tarihten itibaren, 9. Madde şirketleri yalnızca belirli karbondioksit azaltma hedeflerini belirleyen, Sustainable Development Goals (SDG) Çerçevesi altında pozitif puanlar elde eden veya Paris ile uyumlu Benchmark veya İklim Geçiş Benchmark'ı izleyen şirketlerdir.

Yeşil bonoların 2022'deki değerlendirmesi, sürdürülebilir finansın gelişimi konusunda önemli eğilimleri ortaya koymaktadır. Yeşil finansın bu yıl içindeki performansı, çevresel hedeflere ulaşma ve sürdürülebilirlik standartlarını karşılama çabalarının bir yansıması olarak dikkat çekmektedir. Bu eğilim, finansal piyasalarda çevresel etkiyi değerlendirmek ve teşvik etmek amacıyla yapılan düzenlemelerin ve çabaların etkili olduğunu göstermektedir. Yeşil bonoların artan popülaritesi, finans sektörünün sürdürülebilirliği ön planda tutma konusundaki taahhüdünü yansıtmaktadır.

3.2.3. Yeşil Hisse Senetleri

Hisse senetlerini diğer finansal araçlardan ayıran özelliklerinden biri, bir şirketin sermayesine ortak olmayı temsil eden finansal bir araç olmasıdır. Bu durum, yatırımcının şirketin kârından pay almasına ve genelde şirketle ilgili bazı kararlar üzerinde oy kullanma hakkına sahip olmasını içermektedir. Ancak, hisse senetlerinin karlılık durumu tahvil ve bonolarda olduğu gibi sabit değildir. Yatırım ve strateji kararlarından etkilenen şirket değerine göre şekillenmektedir. Hisse senetleri genellikle borsalarda alınıp satılarak, yatırımcılara sermaye artışı ve değer artışı sağlama fırsatı sunmaktadır (Halabak 2006: 5-30).

Yeşil hisse senetleri ise çevresel sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyen ve çevre dostu projelerin finansmanını amaçlayan bir finansal araç olarak ön plana çıkmaktadır. Bu özel hisse senetleri, ihraç eden şirketlerin çevresel taahhütlerini ve yeşil uygulamalarını vurgulayarak, ekonomik faaliyetlerin çevresel etkilerini en aza indirme amacını taşımaktadır. Bununla birlikte, yeşil hisse senetlerinin yatırımcılara sunduğu avantajlardan biri de portföy diversifikasyonu³ sağlamasıdır.

Yeşil hisse senetleri, genellikle enerji verimliliği, yenilenebilir enerji projeleri, karbon salımının azaltılması ve çevre dostu altyapı gibi çeşitli çevresel alanlarda faaliyet gösteren şirketler tarafından ihraç edilmektedir. Bu çeşitlilik, yatırımcılara farklı sektörlerde ve projelerde yer alabilme imkânı

³ **Risk diversifikasyonu:** Yatırımcıların portföylerindeki riski çeşitli varlık sınıflarına veya varlıklara yatırım yaparak azaltma stratejisini ifade etmektedir. Bu strateji farklı varlık sınıflarının düşük korelasyona sahip olduğu görüşüne dayanmaktadır. Bu sayede yatırımcılar, portföylerini çeşitlendirerek genel riski düşürmeyi amaçlamaktadırlar (Bodie vd. 2014: 10).

tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, yeşil hisse senetleri, yatırımcıların portföylerini çeşitlendirerek, riskleri azaltma ve potansiyel getiriye artırma imkanı oluşturmaktadır. (Keskin 2023c: 171).

Yeşil hisse senetleri, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ilkesine dayalı yatırım stratejilerini benimseyen yatırımcılar arasında giderek daha fazla talep görmektedir. Bu özel hisse senetleri, sadece finansal getirilerle değil, aynı zamanda çevre dostu ve sürdürülebilir projelerin desteklenmesi aracılığıyla yatırımcılara alanında önemli değerler sunmaktadır.

3.2.4. Yeşil Bankacılık ve Sürdürülebilir Krediler

Sürdürülebilirlik görüşlerinin yaygınlaşmasıyla beraber devletler projeler oluşturmuş, uluslararası protokoller imzalanmıştır. Toplumlar da kolektif bir biçimde farkındalık oluşturarak projeleri desteklemiş ve bu alana yatırımlar yapmıştır. Alana ilişkin yazın incelendiğinde, konuya ilişkin toplumsal farkındalığın geçmiş dönemlere göre artış eğiliminde olduğu ve bu eğilimin devam edeceği yönünde saptamalar yapıldığı görülmektedir (Kortunay 2023).

İşletmeler ve finansal kuruluşlar da bu farkındalığa dahil olarak vizyon ve misyonlarını güncelleyerek mevcut kaynakların etkili kullanımı, gelecek nesiller için de kaynak üretimi gibi konularda giderek çevreci, yeşil ve sürdürülebilir bir yaklaşımı benimsemektedirler. Bu doğrultuda, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak için projeler üretmekte, ortaya koydukları yeşil finans araçlarıyla da toplumun bilinçlenmesi ve sürdürülebilir kalkınmaya dahil olmasını sağlamaktadırlar.

Bu bakımdan, sürdürülebilir kalkınma anlayışının finans sektörüne yansımalarının toplumun bilinçlenmesine katkı sağladığı ve finansal araçlar yardımıyla bu anlayışın toplum tarafından sübvansede edilmesini kolaylaştırdığı söylenebilmektedir.

3.2.4.1. Yeşil Bankacılık Kavramı

Sürdürülebilir kalkınma anlayışının bankacılık alanına yansımaları olan yeşil bankacılık kavramı, bankacılık kurumlarının geleneksel finansal fonksiyonlarının yanı sıra günümüzde çevresel ve sosyal etkileri de değerlendiren bir perspektifle ele alınması gereğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, finans kuruluşlarını çevre dostu ve sürdürülebilir projelere destek sağlama, doğal kaynakları etkili bir biçimde yönetme ve karbon ayak izini azaltma amacına hizmet etmektedir. Bu yaklaşımdaki yeşil bankalar, sadece finansal getiri amacı taşımaz, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik çalışmaları yapıp müşterilerini de teşvik ederek toplumsal fayda sağlamayı hedeflemektedir. (Güler, Tufan 2015: 81).

Bu anlamda, yeşil bankaların sunduğu finansman kaynakları genellikle enerji verimliliğini destekleyen projeler, yenilenebilir enerji girişimleri, çevre dostu altyapı inşası ve atık su kaynakları yönetimi gibi sürdürülebilir alanlara yönlendirilmektedir. Bu projeler, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen ve toplumların refahına katkı sağlayan önemli girişimler olarak gösterilebilmektedir. Yeşil bankacılık, bu şekilde finansal sektörün sadece kâr odaklı değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik bilinciyle yönlendirilen bir misyonu benimsemesini sağlamaktadır.

3.2.4.2. Sürdürülebilir Krediler

Sürdürülebilir krediler, çevre dostu projeleri desteklemek amaçlı ortaya çıkan kredilerdir. Bu doğrultuda, finans kuruluşlarının çevre dostu ve sürdürülebilir projelere finansman sağlamak üzere özel olarak tasarlanan kredi ürünleri aracılığıyla, çevresel ve sosyal etkileri benimsediği gözlemlenmektedir. Sürdürülebilir krediler, projelerin yaşam döngüsü boyunca çevresel performanslarını izlemeyi ve sürdürülebilirlik kriterlerine uygunluğunu değerlendirmeyi içeren bir süreci içermektedir. Bu krediler, finansal getiri sağlamanın yanı sıra yeşil bankacılık ilkelerini benimseyen finans kuruluşları için önemli sürdürülebilir finans aracı olarak öne çıkmaktadır. Finans kuruluşlarının sağladığı sürdürülebilir krediler şu şekilde sıralanmaktadır (Keskin 2023a: 13-15):

1. **Güneş Enerjisi Kullanım Kredisi:** Sanayi tesisleri ve kişisel kullanıcılar için binaların çatılarında kurularak güneş enerjisi sistemleri için sağlanan kredilerdir.
2. **Kentsel Dönüşüm Kredisi:** Kentsel dönüşümün gerçekleştirilmesi için enerji sınıflandırmasında A ile B sınıflarında bulunan gayrimenkuller için verilen kredilerdir.
3. **Lisanssız Elektrik Üretimi Kredisi:** Yenilenebilir kaynaklardan enerji üretimi projeleri için sağlanan kredilerdir.
4. **Enerji Verimliliği Kredileri:** Türkiye’de enerji verimliliği yaratan girişimlere sağlanan finansman kredileridir.
5. **Elektrikli Araç Alım Kredisi:** Sıfır km olması şartıyla kullanıcılara elektrikli ve hibrit⁴ araç alımlarında sağlanan kredilerdir.
6. **Elektrikli Şarj İstasyonu Kurma Kredisi:** Elektrikli veya hibrit araçların şarj edilmesi için istasyon kurulum girişimlerine verilen kredilerdir.
7. **Çevreci İş Yeri Kredisi:** Enerji kimlik belgesi uygun olan ya da yeşil binalardan birinde iş yeri kuracak olan girişimcilere sunulan kredilerdir.

⁴ **Hibrit:** Yakıt olarak dizel ya da benzin gibi fosil kaynaklarla beraber elektrik enerjisi kullanan motorlar ve bu motorların kullanıldığı araçları niteleyen bir sıfattır.

8. **Çevreci Hane Kredisi:** Enerji sınıflandırmasında sürdürülebilirlik koşullarını sağlayan ev satın alan bireysel müşterilere sunulan kredilerdir.
9. **Denizlerin Korunmasını İçeren Projelere Sağlanan Krediler:** Üretim ya da hizmet kolunda olması fark etmeksizin denizlerin korunması veya temizlenmesi amacıyla oluşturulan projelerin finansmanı için sunulan krediler. Unilever firmasının Cif markasına ait “Temizken Güzel” isimli projesi bu kapsamda bir örnek olarak değerlendirilebilmektedir.
10. **Sürdürülebilir Tarım Destek Kredileri:** Modern tarım cihazlarının temini, toprak ve tohum ıslahı gibi konularda çiftçilere verilen destek kredileridir.
11. **Sulama Sistemleri İyileştirme Kredileri:** Modern sulama araçlarıyla tarımda su israfının önüne geçme amacıyla çiftçilere verilen kredilerdir.

3.2.5. Yeşil Fonlar

Yeşil fonlar, modern finans dünyasında giderek önem kazanan bir konu haline gelmektedir. Bu fonlar, çevresel sürdürülebilirlik, doğa koruma ve ekolojik dengeyi teşvik etmek amacıyla oluşturulan finansal araçlardır. Yeşil fonların ortaya çıkışı, çevresel sorunların artan farkındalığı ve sürdürülebilirlik ilkelerine olan küresel talebin bir sonucudur.

Yeşil fonlar aracılığıyla yatırımcılara, sermayelerini çevresel etkileri en aza indiren veya olumlu yönde etkileyen projelere yönlendirme fırsatı sunulmaktadır. Bu fonlardan, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kaynakları, su yönetimi, atık azaltma, doğa koruma ve çevresel etki değerlendirmesi gibi alanlara yatırım akışı yapılarak sürdürülebilirlik amaçları desteklenmektedir. Yeşil fonlar, bu stratejik alanlarda gerçekleşecek projelerin finansmanına katkıda bulunulmasında kullanılarak, sadece finansal getiri hedeflemek yerine çevresel sorumlulukları ön planda tutan bir yatırım stratejisi izlenmesine olanak sağlamaktadır.

Yeşil fonlar, küresel çapta iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi konularda etkili bir değişim oluşturma potansiyeline sahiptir. Bu fonlar, şirketlerin çevresel performanslarını değerlendirmek ve sürdürülebilir uygulamalara yönlendirmek için etkili bir katalizör olarak kullanılabilme potansiyeli taşımaktadır. Ayrıca, yeşil fonların varlığı, şirketlerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik kriterlerini daha ciddi bir şekilde ele almalarına ve sürdürülebilirlik konusundaki çabalarını artırmalarını sağlayabilmektedir.

Ancak, yeşil fonların başarılı olabilmesi için şeffaf raporlama, etkili denetim mekanizmaları ve sürdürülebilirlik kriterlerine uygun projelerin seçimi gibi önemli faktörlere dikkat edilmesi gerekmektedir. Yeşil fonların daha geniş bir kabul görmesi ve etkilerini artırması için hem yatırımcılar hem de şirketler arasında sürdürülebilirlik konusunda güçlü bir iş birliği ve bilinçlenme süreci önemlidir.

Bu bakımdan, yeşil fonlar, finans dünyasında sürdürülebilirlik ve çevresel sorumluluk anlayışını güçlendiren önemli bir araç olarak ön plana çıkmaktadır. Bu fonlar, sadece finansal getiri sağlamakla kalmayıp aynı zamanda çevresel ve sosyal etkileri göz önünde bulunduran bir yatırım perspektifi sunarak, gelecek nesillere daha sürdürülebilir bir dünya bırakma hedefine katkıda bulunabilmektedir.

Türkiye’de bulunan ve bankacılık sektörü tarafından desteklenen yeşil fonlar ve yeşil fona ilişkin iyi uygulama örneklerinden bazıları şunlardır (Keskin 2023a: 15):

- 1. Geleceğe Orman Projeleri:** Sektörün öncü bankaları ve TEMA VAKFI iş birliğiyle açılan mevduatlara katılarak bankacılık işlemi gerçekleştiren müşterilerin kazandıkları puanlarla müşterilerinin adına ağaç dikilmesini içeren bir projedir.
- 2. Yeşil İçerikli Kart:** Kredi ya da banka kartı fark etmeksizin yeşil kart sahibi müşterilerin yaptıkları harcamaların bir kısmının sürdürülebilirlik faaliyetlerinde bulunan vakıflara fon olarak aktarılmasını içeren bir uygulamadır.
- 3. İş Portföy TEMA Değişken Fon:** Türkiye İş Bankası A.Ş. ve TEMA VAKFI iş birliği ile oluşturulmuş bir proje olan bu fonda yatırımcıların tasarruflarını çevresel sürdürülebilirlik kriterlerine uygun hareket eden şirketlere aktarmalarını sağlamaktadır.
- 4. İş Portföy İş’te Kadın Hisse Senedi Fonu:** İş Bankası tarafından yatırımcıların tasarruflarını kadınların istihdam edildiği şirketlere aktarmalarını sağlamaktadır.
- 5. Yenilenebilir Enerji Fonu:** Türkiye’nin öncü bankaları tarafından sağlanan müşterilerin finansal yatırımlarını yenilenebilir enerji alanında faaliyet gösteren şirketlere aktarmalarını amaçlayan fon sistemidir.
- 6. Sıfır Atık Projesi Fonu:** Sürdürülebilirlik ve çevresel temizlik amaçlı teknolojilerin araştırılması ve geliştirilmesi için oluşturulan fon sistemidir.

3.3. Sürdürülebilir Stratejiler

Sürdürülebilir kalkınma perspektifi, günümüz finans dünyasında giderek artan bir öneme sahip olmaktadır. Finans sektörü, sadece kar elde etmekle kalmayıp aynı zamanda sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemek ve uygulamak konusunda da önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, finans dünyasındaki paydaşlar için sürdürülebilir stratejilerin oluşturulması, takip edilmesi ve gerekli durumlarda güncellenmesi hem ekonomik başarıyı hem de toplumsal ve çevresel etkileri dengelemeyi amaçlamaktadır.

Finans sektörü, çoğu sektör gibi temelde kar elde etme amacıyla faaliyetlerini yürüten bir sektördür. Ancak, işletmelerin uzun ömürlü başarısı için sürdürülebilir stratejilerin uygulanmasıyla daha da güçlenmektedir. Finansal kuruluşlar, paydaşlarına değer sağlamak ve uzun vadeli bir varlık olmak amacıyla sürdürülebilirlik ilkesine odaklanmalıdır. Bu doğrultuda, sürdürülebilirlik bilinci yükseldikçe toplum, devlet ve yatırımcıların bir beklenti içine girdikleri, işletmelerin de bu beklentileri karşılamak

için stratejiler oluşturup uyguladıkları ve uygulanan stratejileri raporladıkları söylenebilmektedir (Yavuz 2010: 68).

Finans dünyasındaki paydaşlar, sürdürülebilir stratejileri oluştururken, çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) faktörlerini dikkate almalıdır. Bu kapsamda oluşturulacak stratejiler, kuruluşun çevresel etkisini en aza indirme, toplumsal sorumluluklarına odaklanma ve etik yönetim ilkelerini benimseme gibi temel unsurları içermelidir. Ayrıca, sürdürülebilirlik stratejilerinin oluşturulması aşamasında, paydaşların önceliklerini ve endişelerini anlamak önemlidir (Aksoy 2019: 328).

Sürdürülebilir finans stratejileri, finansal kuruluşlar için farklı vadelere sahip taahhütler gerektirmektedir. Bu stratejiler kısa, orta ve uzun vadeli olabilmektedir. Bu bağlamda, paydaşlar, öncelikle uzun vadeli stratejileri devamlı olarak değerlendirmeli ve performanslarını analiz etmelidir. Finans dünyasındaki paydaşlar, değişen çevresel, sosyal ve ekonomik koşullara uyum sağlamak adına sürdürülebilirlik stratejilerini güncellemelidir. Bu, finans kuruluşlarının uzun vadeli başarılarını devam ettirebilmeleri ve toplumsal gereksinimlere cevap verebilmek adına büyük öneme sahiptir. (Aksoy 2019: 331).

Sürdürülebilir stratejiler, finans dünyasındaki paydaşların kar elde etme amacıyla uyumlu bir şekilde, uzun vadeli başarı ve toplumsal sorumluluk anlayışını bir araya getirme potansiyeline sahiptir. Finansal kuruluşlar, sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyerek hem kendi karlılıklarını artırma hem de toplumsal ve çevresel etkileri olumlu yönde şekillendirme fırsatı bulabilmektedirler.

Konuya ilişkin yapılan literatür taramasında ulusal ve küresel boyutta sürdürülebilirlik stratejisi geliştiren yani sürdürülebilirlik politikasının kapsamında nasıl bir yol izleyeceği, kaynak kullanımı olağan çalışmalarını ve bu politikalar çerçevesinde nasıl ilerleyeceğini kapsamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmalarını raporlayan şirketlerin sayısının seneler içerisinde artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Gücenme Gençöğlu ve Aytaç (2016), 2009 ve 2015 yılları arası dönemi kapsayan araştırmalarında sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketlerin yıllar içerisinde giderek arttığını ayrıca bu şirketlerin yayımladıkları raporları paydaşların istek ve ihtiyaçlarına yönelik güncellediklerini belirtmişlerdir. Söz konusu araştırmanın sonuç bölümünde, yatırımcıların yatırım yaparken şirketlerin sürdürülebilirlik konusunda attığı adımları dikkate aldıklarını, dolayısıyla bu anlayışa sahip olup raporlar ile paydaşlara bildiren şirketlerin uzun vadede bu eylemi gerçekleştirmeyen şirketlere karşı rekabet avantajı sağlayacakları görüşünü dile getirmişlerdir.

Özçelik, Öztürk ve Gürsakar, Borsa İstanbul 100 endeksi içerisinde bulunan şirketlerin 2010 ve 2012 yılları arasındaki verilerine lojistik regresyon analizi⁵ uygulamışlardır. Yapılan istatistiksel analiz

⁵ **Lojistik Regresyon Analizi (LRA):** Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için kullanılan bir istatistiksel analiz yöntemidir (Taşkın 2022: 6-8).

sonucunda şirket büyüklükleri ve raporlama özelliği arasında anlamlı bir korelasyona rastlanırken, finansal performans ve raporlama arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadığını belirtmişlerdir. Araştırmanın sonuç bölümünde sürdürülebilirlik çalışmaları yapan ve bu çalışmaları raporlayan şirketlerin daha büyük olma eğilimi gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Bu doğrultuda, araştırma sonuçlarının sürdürülebilirlik raporlarının bir itibar ve büyüklük göstergesi olduğu görüşünü desteklediği söylenebilmektedir (Özçelik, Öztürk, Gürsakal 2014).

Ayrıca Düzer ve Önce'nin çalışmasında, sürdürülebilirlik raporları yayımlayan ve yayımlamayan şirketlerin finansal performansları arasında bir farklılık olup olmadığı ölçülmüştür. Bu doğrultuda, BİST'te işlem görüp rapor yayımlayan 30 şirket ile aynı sektörde faaliyet gösteren benzer varlık büyüklüğüne sahip rapor yayımlamayan 26 şirketin finansal performansları karşılıklı olarak çözümlenmiştir. Elde edilen bulgulara, rapor yayımlayan şirketlerin aktif karlılık ve öz kaynak karlılığı oranlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte rapor yayımlayan şirketlerin fiyat/kazanç göstergesinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bu gösterge, yatırımcıların bir birimlik kazanç için katlanması gereken birim maliyeti temsil ettiği için, bunun yatırımcılar için avantajlı bir durum olduğu dile getirilmiştir (Düzer, Önce 2017).

Bu bakımdan, literatürde yapılan çalışmalarda ölçülen niteliklerin değişikliği sebebiyle elde edilen sonuçlar farklılık göstermektedir. Ancak, genel sonuçlar dikkate alındığında sürdürülebilirlik stratejisi oluşturmanın bu stratejilerin sonuçlarını raporlamanın ve raporları paydaşların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda güncellemenin şirketlere rekabet ve finansal performans, şirket itibarı ve büyüklüğü, yatırımcı kazanma gibi konularda avantajlar sağladığı ortaya konmaktadır.

3.3.1. Yeşil Yatırım Stratejileri

Sürdürülebilir stratejiler incelendiğinde karşımıza çıkan önemli başlıklardan biri de yeşil yatırım stratejileridir. Kavram temel olarak sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğin üç boyutunu da içine almaktadır. Yeşil finansal araçlara yapılan yatırımlar, yeşil altyapı projeleri, sosyal konut projeleri, çevre duyarlılığıyla ilgili fonlar bu kapsama dahildir. Kısacası, sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda oluşturulmuş her projeye sağlanan para akışı ve bu akıştan sonra beklenen ekonomik performans ve sürdürülebilirlik boyutlu fayda çıkışları yeşil yatırım olarak kabul edilmektedir. Bu yatırımlara harcanacak paranın akış şeklini belirlemek, yatırım portföyü oluşturmak ise yeşil yatırım stratejileri olarak ele alınmaktadır (Ambec, lanoie 2008: 54; Van Veelen 2021: 133-135).

Yeşil yatırım stratejilerini ön plana çıkartan diğer bir nokta ise hem bireysel hem de kurumsal yatırımcılar tarafından uygulanabilir olmalarıdır. Özellikle finans sektöründe bulunan işletmeler, bir yandan sürdürülebilirlik kapsamındaki projelere kurumsal destek sağlarken diğer yandan çıkardıkları

yeşil finansal araçlarla toplumun da bu yatırımlara entegre edilmesini sağlamaktadır. Ancak, bu noktada yatırımcıların karşısına portföy diversifikasyonu ile risk ve getiri analizi gibi konular çıkmaktadır.

3.3.1.1. Portföy Diversifikasyonu

Portföy diversifikasyonu, yatırımcının riskini azaltmak amacıyla farklı varlık sınıflarına, sektörler veya finansal araçlara yatırım yaparak portföyünü çeşitlendirmesini ifade etmektedir. Temel prensip, farklı varlık sınıfları veya yatırım araçları arasındaki fiyat hareketlerinin birbirinden bağımsız veya zıt olabileceği düşüncesine dayandırılmaktadır (Bodie vd 2014:10).

Diversifikasyonun amacı, belirli bir varlık sınıfındaki olası kayıpları dengelemek ve portföyün genel riskini azaltmaktır. Bu sayede portföydeki bir varlık sınıfı değer kaybederse, diğer varlık sınıflarının bu kaybı telafi edebileceği veya etkisini hafifletebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, çeşitli varlık sınıflarına dağılmış bir portföyün, daha dengeli ve dayanıklı olabileceğine inanılmaktadır.

Diversifikasyon stratejileri, hisse senetleri, tahviller, emtialar, gayrimenkul gibi farklı varlık sınıfları arasında dağılım sağlamakla birlikte, aynı varlık sınıfı içinde de sektörler, coğrafi bölgeler veya şirketler arasında çeşitlendirme yapılabilir. Ancak, çeşitlendirmenin tam anlamıyla riski ortadan kaldırmadığını ve piyasa koşullarına bağlı olarak bazı riskleri azaltabilirken bazılarını artırabileceğini unutmamak önemlidir (Koumou 2020).

3.3.1.2. Risk ve Getiri Analizi

Yeşil yatırım stratejileri, çevresel ve sosyal etkileri azaltmaya odaklanan yatırımları teşvik eden bir yaklaşım sunmaktadır. Bu stratejiler, sadece finansal getiri odaklı değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkileri de değerlendiren bir perspektife sahiptir. Risk ve getiri analizi, yeşil yatırım stratejileri açısından kritik bir önem taşımaktadır. (Gedik 2020b: 46-65).

2009 yılında, OECD üyesi ülkelerin Bakanlar Kurulu'ndan “Yeşil Büyüme Bildirgesi” yayınlanmıştır. Bildiride çevresel ve sosyal açıdan sürdürülebilir ekonomik büyümenin, günümüzde büyük bir problem olduğu belirtilmiş olup, yeşil yatırımı özendirmek için kamu yatırımlarının uzun vadeli bir çerçeve ile bağlantılı olması, kısa vadede ekonomik anlamda düzenlenmeye ve uzun vadede yeşil bir ekonomi için gerekli olan çevre dostu altyapının yapımına yardımcı olması gibi birçok politika aracına ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. (Özaslan,2023:101-102).

Yeşil yatırım projeleri genellikle geleneksel yatırımlar gibi belirli risk faktörleri taşımaktadır. Örneğin, çevresel düzenlemelere entegre olma, iklim değişikliği etkileri, doğal kaynak kullanımı gibi faktörler,

yeşil yatırımları diğer yatırım türlerinden ayıran özelliklerdir. Bu nedenle, yeşil yatırımların risk ve getiri profillerinin dikkatlice analiz edilmesi gerekmektedir.

Risk ve getiri analizi, yeşil yatırım stratejilerinin sürdürülebilirliğini değerlendirmek açısından önemlidir. Yeşil yatırımların çevresel ve sosyal faydaları, uzun vadeli finansal performanslarına doğrudan etki edebilmektedir. Bu analizler, yatırımcılara sadece finansal getirilerini değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkilerini de dahil ederek bilinçli yatırım kararları vermelerine yardımcı olmaktadır.

Yeşil yatırım stratejilerinin başarılı olabilmesi için, risk ve getiri analizi sadece kısa vadeli finansal kazançları değil, aynı zamanda uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerini de içermek zorundadır. Bu yaklaşım, ancak yatırımcıların çevresel ve sosyal sorumluluklarını da dikkate alarak finansal başarıyı elde etmelerini sağlayabilmektedir. Bu nedenle, yeşil yatırım stratejileri güncellenip geliştirilirken, risk ve getiri analizi titizlikle incelenmeli ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu bir şekilde değerlendirilmelidir. (Gedik 2020b: 46-65).

3.3.2. Kurumsal Yeşil Stratejiler

Yeşil stratejiler, ekonomik büyüme, sosyal yapının gelişmesi ve çevresel kalitenin artırılması adına büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda işletmeler, bu yeşil stratejilerinden güç alarak ülke ve toplumların sürdürülebilir kalkınma amaçlarını sağlamaya yardımcı olabilmektedir. (Tunç,2020:2289)

Çevresel sürdürülebilirlik, günümüz iş dünyasında öncelikli konular arasında yer almaktadır. İşletmeler, sadece ekonomik başarıya odaklanmak yerine, çevresel etkilerini azaltmak, bu anlamda toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek adına stratejik planlamalar yapmaktadırlar. Bu bağlamda, "Kurumsal Yeşil Stratejiler" adını verdiğimiz stratejik yaklaşımlar, işletmelerin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olan temel bir çerçeve sunmaktadır.

Kurumsal yeşil stratejiler, işletmelerin çevresel etkilerini azaltma, doğal kaynakları daha etkin kullanma, karbon ayak izini azaltma ve sürdürülebilir iş uygulamalarını benimseme amacını taşıyan stratejik planları içermektedir. Bu stratejiler, işletmelerin yalnızca finansal getirileri değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal sorumluluklarını önemseyen bir iş modeli benimsemelerini de sağlamaktadır.

Kurumsal yeşil stratejilerin ilk adımı, işletmenin çevresel etkilerini belirlemek ve izlemektir. Bu, enerji tüketimi, su kullanımı, atık yönetimi ve karbon emisyonları gibi çevresel göstergelerin analizini içermektedir. (Gedik 2020b: 46-65).

İşletmeler, çevresel sürdürülebilirlik çatısı altında duyarlılık kapasitesinin artması, devletler, tüketiciler ve sivil toplum kuruluşlarının her geçen gün çevreye karşı daha sağduyulu olması sebebiyle, işletmeler de bu duyarlılığa uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, işletmelerin üretim ve tüketim

süreçlerinde çevresel duyarlılıklarında artışlar meydana gelmektedir. Çevresel duyarlılığa sahip işletmeler, faaliyetlerini yürütürken sadece karlılığı hedefleyen stratejilerden uzaklaşarak çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarına da yer vermektedir. (Gövdere,Ünsal 2022:2).

İşletmeler yeşil stratejiler ile enerji verimliliğini artırmaya ve sürdürülebilir kaynak kullanımını teşvik etmeye odaklanmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve kaynakların etkin bir şekilde yönetilmesi bu prensiplere örnek teşkil etmektedir. Verilerin dijital ortamlarda saklanması, enerji verimliliği yüksek cihazların kullanılması, karbon ayak izinin küçültülmesi gibi amaçlar, şirketlerin yeşil stratejilerini belirlemelerinde yön gösterici olmaktadır.

İşletmeler, yeşil stratejileri desteklemek adına çevre dostu teknolojileri benimseyerek, ürün ve süreçlerinde yeşil inovasyonu teşvik etmektedirler. Ayrıca, tedarik zinciri boyunca çevresel etkileri azaltmayı amaçlamaktadırlar. Sürdürülebilir malzeme tedariki, lojistik optimizasyon ve etik tedarik zinciri uygulamaları bu prensiplere hizmet etmektedir. Bu doğrultuda, yeşil teknolojilerin işletme faaliyetlerinin oluşturulmasında kullanılmasının sürdürülebilirliği sağlamak adına işletmeye entegre etmek, işletmelere belirli faydalar sağlamaktadır.

Söz konusu avantajlar, işletmelerin çevre dostu uygulamalarını ve stratejilerini duyurmalarıyla kazandıkları sosyal statü ve itibar, enerji tasarrufu ve sürdürülebilir kaynak kullanımı uygulamalarıyla maliyetlerin etkin bir şekilde azaltılması, toplum nazarında uyandırılan sosyal ve çevresel farkındalık sayesinde diğer işletmeler karşısında elde edilecek rekabet avantajı ve antlaşmalar çerçevesinde oluşturulmuş yasal düzenlemelere uygunluk olarak sıralanabilir.

Bu bakımdan, kurumsal yeşil stratejilerin işletmelerin çevresel sürdürülebilirliği artırmak ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek adına kritik bir rol oynadığı söylenebilmektedir. Bu stratejilerin etkili bir şekilde uygulanması, işletmelerin uzun vadeli başarılarını sürdürülebilir bir şekilde güvence altına almasına yardımcı olacağı ön görülmektedir (Gedik 2020b: 46-65).

3.4. Yeşil Sermaye Arttırımı

Çevresel sorunların giderek arttığı günümüz dünyasında, iş dünyası ve finans sektörü, sürdürülebilirlik prensibine dayalı çözümler arayarak yeşil büyümeyi hedeflemektedir. "Yeşil Finans" kavramı, bu hedefe ulaşmada önemli bir role sahiptir. Bu bölümde, yeşil sermayenin artırılması ve yeşil büyüme kavramının unsurları, özellikleri, sebepleri ve sonuçlarına odaklanılacaktır. Ardından, halka açık şirketlerde yeşil sermaye arttırımının rolü ile yeşil sermaye arttırımı ve yatırımcı ilişkileri arasındaki etkileşim değerlendirilecektir. (Keskin 2023b: 59-92).

3.4.1. Yeşil Büyüme Kavramı

Geçmişte ve günümüzde krizlerin sebep olduğu sosyal sorunların çözülmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ve durgunluktan çıkılabilmesi adına büyük bir güce sahip olan kavramlardan biri yeşil büyüme kavramıdır. (Özaslan,2023:100)

Yeşil büyüme, sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliği içeren bir büyüme stratejisidir. Bu strateji, çevresel sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk ve ekonomik verimlilik unsurlarını bir araya getirmektedir. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını hedeflemekte ve bu çerçevede ekonomik faaliyetleri dengelemeyi amaçlamaktadır.

Yeşil büyümenin temel özellikleri arasında, karbon ayak izinin düşürülmesi, enerji verimliliğinin artırılması, atık azaltımı ve doğa dostu üretim süreçlerinin benimsenmesi bulunmaktadır. Aynı zamanda, sosyal eşitsizlikleri azaltmaya yönelik adımları içeren bir yaklaşıma da dayanmaktadır.

Yeşil büyüme; sürdürülebilir yatırım, yeşil kredi ve çevre dostu finansal ürünleri içermektedir. Sürdürülebilir yatırım, çevresel ve sosyal etkileri değerlendirirken finansal getirileri de göz önünde bulundurmaktadır. Yeşil finansal araçlar, bu büyüme ve sermaye arttırma amaçlarını destekleyen unsurlardır.

Yeşil büyümeyi teşvik eden bir dizi sebep bulunmaktadır. Bu sebepler arasında çevresel bilinçlenmenin artması, enerji verimliliği odaklı teknolojik gelişmeler, çevresel düzenlemelerin güçlenmesi ve yeşil finansal araçların popülerleşmesi yer almaktadır. Ayrıca, toplumun sürdürülebilirlik beklentilerinin yükselmesi ve geniş kitlelerin çevre dostu ürün ve hizmetlere olan talebi de yeşil büyümeyi destekleyen etkenler arasında sayılabilmektedir.

Yeşil büyüme, çevresel ve sosyal sorumluluğun artmasına, enerji verimliliğinin yükselmesine ve doğal kaynakların daha sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda, işletmelerin rekabet avantajı elde etmelerine, finansal sürdürülebilirliklerini güçlendirmelerine ve toplumsal itibarlarını artırmalarına olanak tanımaktadır. Yeşil büyümenin sonuçları arasında, ekonomik kalkınma, iş yaratma, inovasyon ve çevresel sürdürülebilirlik alanındaki küresel hedeflere katkı yer almaktadır.

Bu bakımdan ekonomik büyüme, sermaye arttırımı gibi kavramlara sürdürülebilirliğin entegre edilmesi, mevcut kıt kaynakları en verimli şekilde değerlendirmeyi, işletmelerin ve insanların sınırsız ihtiyaçlarını çevreci ve sosyal yaklaşımlarla karşılamayı kolaylaştırmaktadır. Söz konusu yaklaşımların kaynak tasarrufu, çevre koruma ve gelecek nesiller için kaynak oluşturma gibi amaçları insanlığın dünya üzerindeki yaşamının devamını sağlamak adına önem taşımaktadır.(Keskin 2023b: 59-92).

3.4.2. Halka Açık Şirketlerde Yeşil Sermaye Arttırımının Rolü

Ekolojik krizler, küresel mali krizler, iklim değişikliği gibi çevresel ve ekonomik problemler, sürdürülebilir kalkınma kapsamında yeşil büyüme, yeşil ekonomi, düşük karbonlu ekonomi, sürdürülebilir üretim ve tüketim gibi kavramları ortaya çıkarmıştır. Yeşil büyüme ile çevresel sürdürülebilirliğe destek sağlanırken ekonomik gelişme, gelir artışı, istihdam ve yoksulluğun azaltılmasına da faydalı olacağı düşünülmektedir. Çevreye yapılan yatırımların kazandıracağı faydaların ortaya konulması özellikle ekonomik kriz sonrasındaki isteksizliğin de azalması hatta isteksizliğin bitmesini de öngörmektedir. (Yılmaz 2018:80).

Yeşil sermaye arttırımı, şirketlerin çevresel sürdürülebilirlik projelerini finanse etmek ve yeşil büyümeyi desteklemek amacıyla sermaye arttırımı yapmalarını ifade etmektedir. Bu arttırım, genellikle yeşil projelere yönelik yatırımları desteklemek, enerji verimliliğini arttırmak, karbon ayak izini azaltmak ve çevresel etkileri minimize etmek için kullanılmaktadır. Bu doğrultuda, halka açık şirketlerin, finansal performanslarıyla birlikte sürdürülebilirlik konularına yönelik artan talep ve baskılarla karşı karşıya oldukları söylenebilmektedir. Yatırımcılar, paydaşlar ve tüketiciler, şirketlerden sadece finansal getirilerini değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkilerini de dikkate almalarını beklemektedir. Bu bağlamda, halka açık şirketlerin yeşil sermaye arttırımını benimsemesi, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarını ve bu beklentilere yanıt vermelerini sağlamaktadır.

Söz konusu beklentilerin işletmeler tarafından karşılanabilmesi işletmelere bazı avantajlar sağlamaktadır. Yeşil sermaye arttırımı, halka açık şirketlere çevre dostu projeleri finanse etme imkânı tanımaktadır. Bu projeler arasında yenilenebilir enerji yatırımları, enerji verimliliği projeleri ve karbon azaltımı stratejileri bulunmaktadır. Bu yatırımlar, dolaylı yoldan işletme sürdürülebilirliğine katkıda bulunurken işletmenin itibarının da artmasını sağlamaktadır.

Yeşil sermaye arttırımı, şirketlere sürdürülebilirlik konusundaki liderliklerini vurgulama ve yeşil pazarlarda rekabet avantajı elde etme fırsatı sunmaktadır. Yeşil girişimlere yapılan yatırımlar, şirketin çevresel performansını iyileştirerek tüketiciler ve yatırımcılar nezdinde olumlu bir itibar oluşturmaktadır. Yeşil girişimlerle oluşturulan bu itibar, tüketicilerin işletme ürününe olan talep üzerinde etkili olabileceği gibi yatırımcıların tasarruflarını bu girişimlerde bulunan işletmelere yönlendirmesini sağlayabilmektedir. Bu eylemler sonucunda elde edilen kaynaklar yeni girişimlerin finansmanı ve rekabet avantajı oluşturabilmektedir. Bu sayede kaynak ve statü elde eden işletmeler devamlılık ve kaynak yönetimi açısından bir adım öne geçebilmektedir.

Sermaye arttırımı çalışmalarında yeşil girişimler, çevresel risklere karşı daha dirençli ve hazırlıklı hale gelmeyi sağlayabilmektedir. İklim değişikliği, enerji fiyatlarındaki dalgalanmalar ve çevresel

düzenlemeler gibi faktörlere karşı şirketlerin sürdürülebilir bir finansal yapı oluşturmaları gerekmektedir. Sürdürülebilirlik bilinciyle yürütülen girişimler bu bilince aşına olduklarından problem süreçlerini daha etkin ve verimli atlabilmektedir. Bu sayede işletmenin kriz ve risk yönetimi gelişebilmektedir.

Yeşil sermaye artırımı, sürdürülebilirlik odaklı yatırımcıları çekme ve sosyal sorumluluk algısını artırma potansiyeline sahiptir. Bu durum, şirketin uzun vadeli yatırımcı ilişkilerini güçlendirerek finansal sürdürülebilirliğin arttırılmasında fayda yaratabilmektedir. Bu bakımdan halka açık şirketlerin yeşil sermaye artırımını benimsemesi, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarını desteklerken aynı zamanda finansal sürdürülebilirliğini de güçlendirebilmektedir. Yeşil sermaye artırımı, çevresel projelerin finanse edilmesi, rekabet avantajı sağlanması, risk yönetimi ve sosyal sorumluluk gibi alanlarda önemli bir rol oynamaktadır. Bu yaklaşımla hem şirketin uzun vadeli başarısı hem de çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlaması amaçlanmaktadır (Keskin 2023b: 59-92).

3.4.3. Yeşil Sermaye Artırımı ve Yatırımcı İlişkilerinin Etkileşimi

Yeşil sermaye artırımı, şirketlerin sürdürülebilirlik projelerini desteklemek ve yeşil büyüme hedeflerini gerçekleştirmek adına sermaye sağlamayı amaçlamaktadır. Temel unsurları arasında yeşil tahviller, yeşil krediler ve sürdürülebilir yatırım fonları gibi finansal araçlar yer almaktadır. Bu unsurlar, çevresel projelere yönelik yatırımları teşvik etmek ve yeşil finansman sağlamak için kullanılmaktadır.

İşletmelerin bu faaliyetleri hem yatırımcılar hem de işletmeler için bazı avantajlar taşımaktadır. Yeşil sermaye artırımı, yatırımcıların çevresel bilinçlenmesini artırabilmektedir. Şirketin sürdürülebilirlik projelerine yönelik sermaye artırımı, sürdürülebilirliğe önem veren yatırımcıları çekebilmektedir ve bu da yeşil projelere yatırım yapma eğilimini destekleyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yeşil sermaye artırımı, şirketin çevresel performansını iyileştirmeyi hedeflediğini göstermektedir. Bu durum, yatırımcıların çevresel risklere karşı daha güvenli bir şirket algısı oluşturmaktadır. Yeşil sermaye artırımı, şirketin sürdürülebilirlikle ilgili taahhütlerini finansal olarak desteklemesi nedeniyle yatırımcılara daha güçlü bir risk yönetimi sinyali verebilmektedir.

Yeşil sermaye artırımı, sürdürülebilir projelerin finansmanını güvence altına aldığı için şirketin uzun vadeli değerini artırma potansiyeline sahiptir. Bu durum, yatırımcıların finansal performansın yanı sıra çevresel ve sosyal faktörlere de odaklanmalarını teşvik edebilmektedir. Ayrıca, şeffaf bir iletişim stratejisi ile birleştiğinde, şirketin çevresel taahhütlerine olan bağlılığını vurgulayan bu uygulamalar, yatırımcılara düzenli olarak sunulan çevresel performans raporları ve sürdürülebilirlik stratejileri, şirketin şeffaf bir yönetim anlayışına sahip olduğunu göstermelerini sağlamaktadır.

Bu bakımdan, yeşil sermaye artırımı, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için şirketlerin finansal stratejilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu strateji, aynı zamanda yatırımcı ilişkilerini güçlendirme, çevresel bilinçlenmeyi artırma ve uzun vadeli değeri destekleme potansiyeline sahiptir. Yatırımcılar açısından ise yeşil sermaye artırımı, çevresel sorumlulukları destekleyen şirketlere yatırım yapma konusundaki ilgilerini artırma ve finansal performansın yanı sıra sürdürülebilirlik faktörlerini de göz önünde bulundurmaları konusunda yardımcı olmaktadır.

3.5. Sürdürülebilirlik Kapsamında Projeler

Sürdürülebilirlik anlayışına sahip işletmeler ve bireysel yatırımcılar, çevresel etkileri gözeten, yenilenebilir enerji kullanan ve kullanımını teşvik eden, sosyal sorumluluk uygulamaları sayesinde şirket tasarruflarını desteklemiş olurlar. Bu durum, sosyal ve çevresel duyarlılığa sahip girişimcileri sürdürülebilirlik alanında faaliyete geçirmektedir. Bu girişimleri altyapı projeleri, sosyal konut projeleri ile tarım ve gıda güvenliği projeleri gibi unsurlar oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı, 2030 yılına kadar sera gazı emisyonunda referans senaryoya göre artış üzerinden %41 oranında azaltım sağlanacağını belirtmektedir. Bu hedef, Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelede taahhüt ettiği önemli bir adımdır. (Türkiye Cumhuriyeti Güncellenmiş Birinci Ulusal Katkı Beyanı,2024:2) Türk finans sektörü de sürdürülebilirlik konusunda çeşitli inisiyatifler almıştır. Örneğin, Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayımlanan "Bankacılık Sektörü İçin Sürdürülebilirlik Kılavuzu" ve Borsa İstanbul'un oluşturduğu Sürdürülebilirlik Endeksi gibi önemli çalışmalar sektörde sürdürülebilirlik bilincinin artırılmasına katkı sağlamaktadır.

Ayrıca, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact) üyesi sekiz banka tarafından hazırlanan "Global Compact Türkiye Sürdürülebilir Finansman Bildirgesi" ve bankalarda gerçekleştirilen çeşitli iyi uygulama örnekleri de sürdürülebilirlik politikası ve kurumsal kapasite alanında önemli adımları temsil etmektedir. Sürdürülebilirlik politikasına sahip olan bankaların oranı %86'dır ve bu bankaların çoğu üyelik ve taahhütlerini raporlamaktadır.

Çevresel ve sosyal risk yönetimi de finans sektöründe önemli bir konudur. Bu kapsamda, çevresel ve sosyal risk yönetimi sistemine sahip olan bankaların oranı %62'dir ve bu bankaların çoğu hizmet alımı ve yasaklı sektör ve faaliyet listesi gibi önlemleri uygulamaktadır. Ancak, bu alanda bazı zorluklar da bulunmaktadır. Örneğin, çevresel ve sosyal risk değerlendirmesi sonucunda düşük, orta ve yüksek riskli kredilerin oranları incelendiğinde, %51'inin düşük, %30'unun orta ve %20'sinin yüksek riskli olduğu görülmektedir.

Sürdürülebilir finansmanın sağlanması da Türk finans sektörünün öncelikli hedeflerinden biridir. 2017 yılında sağlanan nakdi finansmanın büyük bir kısmı yenilenebilir enerji, kadın girişimciliği ve

sürdürülebilir tarım gibi alanlara yönlendirilmiştir. Ancak, finansmandan beklenen olumlu katkının hesaplanması ve sosyal sorumluluğa ayrılan kaynakların artırılması gibi konularda daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Son olarak, finansal otoriteler tarafından atılan adımlar da sürdürülebilir finansmanın geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun IFC Sürdürülebilir Bankacılık Ağı'na üyeliği ve Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi gibi çalışmalar, finans sektöründe sürdürülebilirlik konusunun daha da güçlendirilmesine yönelik önemli adımları temsil etmektedir.

3.5.1. Altyapı Projeleri

Sürdürülebilir altyapı projeleri, günümüzde kentsel ve kırsal bölgelerde karşılaşılan çeşitli çevresel, ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm sağlamayı hedefleyen kapsamlı stratejilerdir. Bu projeler, inşaat, enerji, ulaşım, su ve atık yönetimi gibi altyapı alanlarında sürdürülebilirlik prensiplerini benimsemektedir. Sürdürülebilir altyapı projeleri, çevre dostu malzeme kullanımı, enerji verimliliği, karbon ayak izinin azaltılması, su tasarrufu ve atık yönetimi gibi unsurları içererek doğal kaynakları etkin bir şekilde kullanmayı ve çevresel etkileri en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, bu projeler toplumların ihtiyaçlarına odaklanarak sosyal eşitsizlikleri azaltmaya, istihdam sağlamaya ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik stratejiler de içermektedir. Sürdürülebilir altyapı projeleri, uzun vadeli planlama, çeşitli paydaşların iş birliği ve inovasyonu teşvik eden bir yaklaşım benimseyerek, gelecek nesillerin ihtiyaçlarına uygun, çevresel olarak sürdürülebilme ve ekonomik olarak verimli altyapı sistemlerinin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.

Altyapı projeleri, kurumsal ve bireysel yatırımcıların tasarruflarıyla destekledikleri projelerin önemli unsurlarından biridir. Sürdürülebilir altyapı gücünün oluşturulması ve gelecek nesle sorunsuz aktarılması için altyapı projelerinin finansal destek bulması son derece önemlidir. Dolayısıyla, yenilenebilir enerji altyapısı ve sürdürülebilir ulaşım altyapısı projeleri yeşil finans kaynaklarının aktığı projelerde üst sıralarda yer almaktadırlar.

3.5.1.1. Yenilenebilir Enerji Altyapısı Projeleri

Yenilenebilir enerji altyapısı projeleri, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden bakıldığında, enerji sektöründe önemli bir dönüşümü simgelemektedir. Bu projeler, temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayanarak çevresel etkileri en aza indirirken, ekonomik büyümeyi destekleyen ve sosyal faydalar sağlayan bir yaklaşımı temsil etmektedir.

Yenilenebilir enerji altyapısı projeleri, öncelikle güneş, rüzgâr, hidroelektrik, biyoenerji ve jeotermal gibi doğal kaynaklara dayanmaktadır. Bu projeler, büyük oranda kullanılan fosil yakıtlara bağımlılığı azaltarak karbon emisyonlarını düşürmeyi amaçlayan uygulamaları içermektedir. Ayrıca, enerji verimliliği odaklı altyapı geliştirmelerini desteklemekte ve bu da enerji tüketimini optimize ederek kaynakların sürdürülebilir kullanımını teşvik etmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma bağlamında yenilenebilir enerji altyapısı projeleri, çevresel sürdürülebilirlikle birlikte ekonomik ve sosyal boyutları da kapsamaktadır. Ekonomik açıdan, bu projeler, yeşil istihdamı desteklemekte ve yeni iş olanakları yaratarak yerel ekonomilere katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda, enerji altyapısı projeleri genellikle topluluklar arası iş birliğini artırırken enerji erişimini geliştirerek enerji yoksulluğu ile mücadele edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Sosyal sürdürülebilirlik açısından bakıldığında, yenilenebilir enerji altyapısı projeleri, enerji kaynaklarının adil bir şekilde dağıtılmasını sağlamaktadır. Topluluklar arasında enerji eşitsizliklerini azaltarak, enerji güvenliğini artırmaktadır ve enerji arzını daha dirençli hale getirmektedir. Ayrıca, bu projeler genellikle yerel halkın katılımını teşvik ederken diğer bir yandan proje planlama ve uygulama süreçlerini şeffaflıkla açıklayarak ilgili paydaşları bu süreçlere dahil etmektedir.

Bu bakımdan, yenilenebilir enerji altyapısı projeleri, sürdürülebilir kalkınma amaçlarını destekleyen kapsamlı stratejiler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, yenilenebilir altyapı projelerinin çevresel, ekonomik ve sosyal alanlarda sürdürülebilirlik ilkelerine odaklanarak enerji sektörünü dönüştürme amaçlarıyla gelecek nesillerin ihtiyaçlarına uygun, yaşanabilir bir dünya inşa etmeye katkıda bulundukları söylenebilmektedir (Arslan 2023: 833-846).

3.5.1.2. Sürdürülebilir Ulaşım Altyapısı Projeleri

Sürdürülebilir kalkınma perspektifinden ele alındığında, sürdürülebilir ulaşım altyapısı projeleri, toplumların hareketliliğini destekleyerek ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği hedefleyen önemli girişimlerdir. Bu projeler, ulaşım sektöründe sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyerek, diğer altyapı projeleriyle benzer şekilde karbon emisyonlarını azaltmak, enerji verimliliğini artırmak ve toplulukların ulaşım ihtiyaçlarını etkili bir şekilde karşılamak amacına hizmet etmektedir.

Sürdürülebilir ulaşım altyapısı projeleri, öncelikle toplu taşıma sistemlerini güçlendirmeyi, bisiklet yolları ve yürüyüş yolları gibi alternatif ulaşım yöntemlerinin teşvik etmeyi ve sıfır emisyonlu taşıma araçlarını desteklemeyi içermektedir. Bu projeler, aynı zamanda trafik yoğunluğunu azaltarak hava kalitesini iyileştirerek hava kirliliğini önlemeyi, kentsel alanlarda yeşil alanları artırmayı ve ulaşımın çevresel etkilerini en aza indirmeyi planlamaktadır.

Ekonomik sürdürülebilirlik açısından, sürdürülebilir ulaşım projeleri genellikle uzun vadeli maliyet avantajlarına da katkı sağlamaktadır. Yatırımlarının geri dönüşümlerini zaman içinde sağlamalarının yanı sıra, toplu taşıma sistemleri, altyapı geliştirmeleri ve sıfır emisyonlu taşıma araçları, enerji maliyetlerini düşürerek şirketlerin ve bireylerin ekonomik yükünü hafifletmiş olmaktadır.

Sosyal sürdürülebilirlik bağlamında, sürdürülebilir ulaşım projeleri toplulukların yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir. Bu projeler, ulaşımın daha erişilebilir ve güvenli olmasını sağlarken diğer bir yandan topluluklar arası eşitsizlikleri azaltarak ve toplumun farklı kesimlerine ulaşım imkanları sunarak sosyal bütünleşmeyi teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Sürdürülebilir ulaşım altyapısı projeleri, genellikle bütünsel ulaşım planlaması, teknolojik inovasyonlar ve çeşitli paydaşların iş birliğini içeren bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu projelerin başarılı olabilmesi için şehir planlamacıları, ulaşım uzmanları, çevre koruma uzmanları ve toplum temsilcileri gibi farklı disiplinlerden gelen paydaşların etkileşimi ve iş birliği büyük önem taşımaktadır.

Bu bakımdan, sürdürülebilir ulaşım altyapısı projeleri, ulaşımın çevresel, ekonomik ve sosyal etkilerini dengeleyerek, toplumların daha sürdürülebilme ve yaşanabilir bir geleceğe doğru ilerlemesine katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda, ulaşım altyapısı projelerinin, sadece mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılamakla kalmadığı, aynı zamanda gelecek nesiller için daha sürdürülebilir bir ulaşım altyapısı bırakma amacını taşıdığı söylenebilmektedir (Öncü ve Öncü Yıldız 2011: 15-28).

3.5.2. Sosyal Konut Projeleri

Sürdürülebilir kalkınma perspektifinden ele alındığında, sosyal konut projeleri, toplumların yaşam kalitesini artırmayı, ekonomik eşitsizlikleri azaltmayı ve sürdürülebilir kentsel gelişimi teşvik etmeyi amaçlayan önemli bir altyapı inisiyatifi olarak öne çıkmaktadır. Bu projeler, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları içeren bütünlükçü bir yaklaşımla tasarlanmakta ve genellikle düşük gelirli gruplara uygun konut imkanları sağlama amacını taşımaktadır.

Sosyal konut projeleri, öncelikle konut erişimini genişleterek, uygun fiyatlı konutlar inşa ederek veya mevcut konutları iyileştirerek ekonomik sürdürülebilirlik ilkesini desteklemektedir. Bu projeler, düşük gelirli bireyler ve aileler için uygun fiyatlı konut seçenekleri sunarak konut sahibi olma hakkını güçlendirerek ekonomik eşitsizlikleri azaltmayı hedeflemektedir.

Çevresel sürdürülebilirlik açısından, sosyal konut projeleri genellikle enerji verimli tasarım ve yeşil bina standartları gibi uygulamaları içermektedir. Bu yaklaşımlar, enerji tüketimini azaltarak çevresel etkileri minimize etme amacı taşımaktadır. Ayrıca, sosyal konut projeleri genellikle kentsel alanlarda

sürdürülebilir ulaşım seçeneklerini destekleyip ve yeşil alanları artırarak çevresel yaşam kalitesi üzerinde de etkili olabilmektedir.

Sosyal sürdürülebilirlik bağlamında, sosyal konut projeleri toplulukları güçlendirmeyi ve sosyal bütünleşmeyi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu projeler, çeşitli kültürlerden gelen bireyleri bir araya getirerek sosyal hizmetlere erişimi artırmakta ve yerel topluluklara katılımı destekleyerek sosyal sermayeyi güçlendirici etki yaratmaktadır.

Sosyal konut projeleri genellikle yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör iş birliği ile gerçekleştirilmektedir. Bu projelerin planlanması ve uygulanması aşamalarında paydaşların etkileşimi, toplulukların ihtiyaçlarına duyarlılık ve katılımcılık önemlidir. Ayrıca, sürdürülebilir sosyal konut projelerinin başarılı olabilmesi için uzun vadeli bakım ve yönetim stratejileri belirlenmeli ve sürdürülebilirliği sağlamak için ekonomik, çevresel ve sosyal faktörler dikkate alınmalıdır.

Bu bakımdan, sosyal konut projeleriyle, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına katkıda bulunarak, ekonomik eşitsizlikleri azaltmak, çevresel sürdürülebilirliği artırmak ve toplulukları güçlendirmek gibi amaçların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu projeler, sadece konut sorunlarına çözüm getirmekle kalmaz, aynı zamanda kentsel gelişimin sürdürülebilirliğini sağlama amacını taşıırken toplumun kalkınmasında olumlu bir etki yaratılmasına olanak sağlamaktadır (Ataol Akpınar ve Erdönmez 2013).

3.5.2.1. Yeşil Yapı Kredileri

Sürdürülebilir konut projeleri kapsamında kullanıcılara enerji verimliliği sınıflandırmasına göre verilen yeşil krediler, çeşitli finansal kuruluşlar tarafından konut ve yapı sahiplerine sunulan özel kredi ürünleridir. Bu krediler genellikle enerji verimliliği ile çevre dostu uygulamalara yatırım yapmayı teşvik etmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu krediler, kullanıcılara bazı kolaylıklar sağlamaktadır.

Yeşil krediler genellikle belli bir enerji verimliliği standardına veya sınıflandırmasına sahip konut veya yapı projelerine odaklanmaktadır. Bu standartlar, binaların enerji tüketimini azaltmaya yönelik çeşitli özellikleri içermektedir. Ayrıca finansal kuruluşlar, kredi başvurusu sırasında, konut veya yapı sahiplerinin projelerinin enerji verimliliğini belgelemeleri isteyebilmektedir. Enerji sertifikaları veya bağımsız bir değerlendirme, projenin yeşil kredi alabilmesi için şart koşulabilmektedir. Bu unsurlar, kullanıcıların yeşil konut kredilerine sahip olabilmek için ihtiyaç duyulan koşulları oluşturmaktadır.

Diğer bir yandan, yeşil kredilerin enerji verimli projelere finansal teşvik sağlamak amacıyla düşük faiz oranları veya özel kredi koşulları ile sunulması, borçlanan kişilere maliyet avantajı sağlamaktadır. Ayrıca yeşil krediler, çevre dostu teknolojilere ve uygulamalara yatırım yapmayı teşvik etme özellikleriyle enerji tasarrufu sağlayan çatı, yalıtım, ısıtma-soğutma sistemleri gibi unsurlarla konutların

sürdürülebilirlik standartlarına yükseltilmesi için de kullanılabilmektedir. Bu unsurlar, finansal kuruluşların yeşil kredilerle konut sahipleri ve yeşil yapı kullanan tacirler için sağladığı kolaylıkları oluşturmaktadır (Kanberoğlu ve Aksoy 2022: 4).

3.5.3. Tarım ve Gıda Güvenliği Projeleri

Sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliği, küresel düzeyde çevresel, ekonomik ve sosyal zorluklarla karşı karşıya olan modern tarım sektörünü ele almak adına önemli bir odak noktası oluşturmaktadır. Yeşil tarım uygulamaları, çiftçilik faaliyetlerini doğal kaynakların etkili bir şekilde kullanılmasını ve ekosistemlerin dengesinin korunmasını sağlayacak biçimde düzenleyen bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu uygulamalar, kimyasal gübre ve pestisit kullanımını azaltarak çevre dostu tarım yöntemlerini teşvik etmektedir, biyolojik çeşitliliği destekleyerek toprak verimliliğini artırmaktadır.

Yeşil tarımın gıda güvenliği üzerindeki olumlu etkileri, temiz ve sağlıklı gıda üretiminin yanı sıra uzun vadeli tarım sürdürülebilirliğini içermektedir. Sürdürülebilir tarım uygulamalarının benimsenmesi, su kaynaklarının korunması, erozyonun azaltılması ve tarım alanlarının verimliliğinin artırılması gibi faktörler aracılığıyla gıda güvenliğine katkıda bulunmaktadır.

Sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliği ile ilgili yapılan yatırımların önemi, bu sektördeki uzun vadeli etkileri vurgulamaktadır. Sürdürülebilir yatırımlar, tarımın çevresel ve toplumsal etkilerini azaltmayı hedefler ve bu da gelecek nesillere sağlıklı bir çevre bırakma amacını güder. Özellikle, teknolojik yeniliklerin desteklenmesi, küçük çiftçilere yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi ve sürdürülebilir tarım uygulamalarını teşvik eden politika düzenlemeleri gibi alanlara yapılan yatırımlar, tarım sektöründe uzun vadeli sürdürülebilirlik ve gıda güvenliği açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Bu bakımdan, yeşil tarım uygulamalarının benimsenmesi, sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliği açısından önemli bir adımdır. Bu çerçevede yapılan sürdürülebilir yatırımlar, tarım sektörünü geleceğe taşıyacak ve küresel gıda güvenliği sorunlarına etkili çözümler getirecektir.

3.5.3.1. Yeşil Tarım Uygulamaları

Sürdürülebilir tarım ve gıda uygulamaları, besleyici niteliklere sahip gıdanın geniş bir kitleye ulaşabilmesi, doğal kaynakların günümüzde ve gelecekte ihtiyaçları karşılayabilmesi, kısacası dünyanın sürdürülebilir özellikler taşıyan bir şekilde yönetilmesi için büyük bir öneme sahiptir. Ancak, 19. yüzyılın sonlarında, üretim süreçlerinde yüksek enerji kullanımı ve hızla artan nüfusun etkisiyle şekillenen tüketim davranışı, doğal kaynakların kullanımıyla ilişkili bir dizi tartışmayı beraberinde getirmiştir.

Yükselen talepleri karşılamak amacıyla gerçekleştirilen konvansiyonel tarım, yüksek kimyasal girdi kullanımıyla ekolojik dengeye zarar vermiş ve gıda güvenliğinde bazı problemlere neden olmuştur. Bu durum, doğal kaynakların korunmasının, çevreci ve gıda güvenliğine odaklanan sürdürülebilir tarım kavramının önemini vurgulamaktadır. Sürdürülebilir tarım, doğal kaynak tüketiminde tasarruf yaratma, ekolojik dengeyi koruyarak güvenli gıda üretimi sağlama ve çiftçilere ekonomik düzeyleri ile yaşam kalitelerini artırma amaçlarını hedeflemektedir.

Sürdürülebilir tarımın içinde yer alan organik tarım ve iyi tarım uygulama sistemleri, dünya genelinde ve ülkemizde giderek daha fazla benimsenen sürdürülebilir tarım sistemleridir. Bu sistemler, güvenli ve sağlıklı gıda üretimine ve tüketimine katkı sağlamaktadır. Sürdürülebilir tarım, çevresel ve toplumsal etkileri göz önünde bulundurarak, gelecek nesiller için daha sürdürülebilir bir tarım modeli oluşturmayı amaçlamaktadır (Turhan 2005: 13-24).

3.5.3.2. Yeşil Tarım ve Gıda Güvenliği Yatırımlarının Önemi

Tarım sektörü, gün geçtikçe artan nüfusa ürün yetiştirme konusunda zorlanmakta ve gelecek nesillerin daha çok tüketime odaklı anlayışla yetiştirmeleri sebebiyle artık toplumun git gide beslenme ihtiyaçlarını karşılamak, içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Bu bağlamda tarım sektörü doğal kaynakları korumak ve iklim değişikliği ile mücadele etmek gibi önemli sorumlulukları üstlenmek durumundadır. Bu bağlamda, yeşil tarım ve gıda güvenliği yatırımları, sadece tarım pratiğini dönüştürmekle kalmayıp aynı zamanda toplumların refahını artırma potansiyeline sahiptir.

Yeşil tarım, çeşitli sürdürülebilir tarım uygulamalarını içermektedir ve bu uygulamalar, verimliliği artırarak tarım alanlarının uzun vadeli kullanımını sağlamaktadır. Doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılması, toprak verimliliğinin korunması ve su yönetimi gibi unsurlar, tarımın gelecek nesiller için güvenli ve verimli olmasını garanti etmektedir.

Yeşil tarım, güvenilir ve sağlıklı gıda üretimini destekleyerek gıda güvenliği konusunda kritik bir rol oynamaktadır. Kimyasal gübre ve pestisit kullanımının azaltılması, organik tarım uygulamalarının benimsenmesi ve genetik olarak değiştirilmiş organizmalara yönelik sıkı düzenlemeler, tüketicilere daha güvenilir gıdalar sunmaktadır.

Yeşil tarım, düşük karbon ayak izi ve iklim dostu tarım uygulamalarıyla iklim değişikliği ile mücadelede önemli bir araçtır. Karbon salımını azaltarak, tarımın çevresel etkilerini en aza indirme potansiyeli, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmeye katkı sağlamaktadır.

Yeşil tarım, sadece çevresel faydalar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda ekonomik ve sosyal kalkınmayı da beraberinde getirir. Küçük çiftçilerin desteklenmesi, kırsal bölgelerde istihdamın artırılması ve adil

ticaret uygulamalarının yaygınlaştırılması, toplumların sürdürülebilir bir gelecek inşa etmelerine yardımcı olmaktadır (Gülgönül 2019:27-30, 33-35).

4. YEŞİL FİNANSIN ÇEVRESEL, SOSYAL VE EKONOMİK ETKİLERİ

Çalışmanın bu bölümünde sürdürülebilirlik bakış açısından yeşil finansın sosyal ve ekonomik etkileri ele alınmaktadır. Bu kapsamda yeşil finansın çevresel, ekonomik ve sosyal sorumluluk bağlamında sonuçları değerlendirilmektedir.

Çevresel etkiler kapsamında ekosistem restorasyonu, iklim değişikliğine uyum sağlama başlıkları altında yeşil finansın çevresel etkilere karşı sağladığı sürdürülebilirlik avantajları ortaya konmaktadır.

Sosyal Projeler kapsamında eğitim, sosyal projeler, sağlık ve insan hakları başlıkları altında yeşil finansın sosyal sorumluluklar çerçevesindeki etkisi aktarılmaktadır.

Son olarak ekonomik etkiler kapsamında yeşil finansın sağladığı istihdam, sürdürülebilir şehir planlaması ve yeşil teknoloji ile inovasyon arasındaki ilişki ele alınmaktadır.

4.1. Ekosistem Restorasyonu

Ekosistem restorasyonu, doğal afetler, insan faaliyetleri veya diğer çevresel etmenler nedeniyle zarar görmüş ekosistemlerin, biyolojik çeşitliliği ve ekosistem hizmetlerini yeniden kazanmak amacıyla müdahale edilerek eski işlevselliğine kavuşturulması sürecini ifade etmektedir. Bu anlamda, ekosistem restorasyonu, sürdürülebilir çevresel yönetim ve doğal kaynakların etkin kullanımı için kapsamlı bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramıyla birebir örtüşen amaçları sebebiyle sürdürülebilirlik çalışmalarını önemseyen kişi, kurum ve kuruluşlarca sağlanmaya çalışan önemli bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Kavram, sahip olduğu unsurlarla bu çalışmaları desteklemektedir.

Bitki Örtüsü Yeniden Kurma ve Biyoçeşitlilik: Zarar görmüş alanlarda yerel bitki türlerinin doğal olarak ekilmesi veya rehabilitasyon çalışmaları ile yeniden kurulması, biyoçeşitliliğin teşvik edilmesi açısından kritik bir adımdır. Bu, ekosistemdeki türler arası etkileşimleri ve doğal dengeyi yeniden sağlamaya yardımcı olmaktadır.

Toprak Rehabilitasyonu ve Sürdürülebilir Tarım: Toprak erozyonu, tuzlanma ve verimlilik kaybı gibi sorunlarla mücadele edilmesi, ekosistem restorasyonunun ayrılmaz bir parçasıdır. Sürdürülebilir tarım uygulamalarının benimsenmesi, toprak sağlığının korunması ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması hedeflenmektedir.

Su Yönetimi ve Su Kaynaklarının Korunması: Ekosistem restorasyonunda, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi büyük önem taşımaktadır. Sulama sistemlerinin etkin bir şekilde planlanması ve uygulanması, su kalitesinin korunması ve ekosistemdeki su döngüsünün yeniden sağlanması amaçlanmaktadır.

Habitat Yeniden Oluşturma ve Tehlikedeki Türlerin Korunması: Zarar görmüş alanlarda habitatların yeniden oluşturulması, özellikle tehlikedeki veya endemik türlerin korunması için önemlidir. Bu, bir yandan ekosistemdeki biyolojik çeşitliliği artırırken diğer bir yandan da ekosistemdeki doğal dengeyi desteklemektedir.

İklim Değişikliği Uyumlaması ve Karbon Dengeleme: İklim değişikliği ile mücadelede ekosistem restorasyonu, karbon depolama kapasitesini artırarak ve ekosistemlerin iklim değişikliğine uyum sağlamasını destekleyerek etkin bir rol oynamaktadır.

Bu bakımdan ekosistem restorasyonu, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, biyolojik çeşitliliğin korunması ve iklim değişikliği gibi küresel sorunlara karşı etkili bir çözüm olarak öne çıkmaktadır. Bu süreç, multidisipliner bir yaklaşımı gerektirir ve yerel toplulukların, uzmanların ve paydaşların katılımını içermektedir. Bu doğrultuda, ekosistem restorasyonunun sadece ekosistemleri değil, aynı zamanda insanların refahını da artırarak sürdürülebilir bir geleceğe doğru önemli bir adım olduğu söylenebilmektedir.

4.1.1. Ekosistem Restorasyonunun Toplumsal Katkıları

Ekosistem restorasyonunun unsurları toplumsal etki oluşturabilmektedir. Bitki örtüsü ve biyoçeşitliliğin korunması, sürdürülebilir tarım ve gıda yönetimi, su yönetimi ve su kaynaklarının korunması, tükenme tehlikesindeki türlerin korunması, iklim değişikliği çalışmaları ve karbon salımının azaltılması gibi konularda topluma kazandırdığı katkıların yanında önemli bir etkisi daha bulunmaktadır.

Toplum bilinci ve sürdürülebilirlik birbiriyle ilişkili kavramlardır. Bu doğrultuda bireylerde oluşan bilinç ve farkındalığın topluma yansıdığı, topluma yansıyan bu bilincin sürdürülebilirlik çalışmalarını tetiklediği ve hızlandırdığı söylenebilmektedir. Aynı zamanda sürdürülebilirlik çalışmalarının aktarılması ve beraberinde getirdiği faydalar da toplumu daha bilinçli ve duyarlı hale getirmektedir.

Dünya ülkeleri, işletmeler ve paydaşların kıt kaynakların korunması ve gelecek nesle aktarılması konusundaki tutundurma çabaları, konuya dair küresel bir bilincin oluşmasını ve bu alana yapılan yatırım ile katkıların artmasını sağlamaktadır.

4.1.2. Ekosistem Restorasyonu ve Ekonomik Etkileri

Sürdürülebilirlik çerçevesinde yürütülen çalışmalar genel yapıları nedeniyle uzun dönemli stratejiler barındırmaktadır. Aynı zamanda etkilerinin de uzun vadede ortaya çıktığı söylenebilmektedir. Kıt kaynakların sürekli olarak yönetilmesi ve bilinçle beraber bu amaç ile kaynakların bir sonraki nesle aktarılması gerekmektedir. Sürdürülebilirlik, maddi açıdan kar elde etme faydasını çevresel, sosyal ve

ekonomik iyileştirme çabalarının arkasına koymaktadır. Ancak, orta ve uzun vadede sağlayacağı faydalar göz önünde bulundurulurken karlılık amacı da aynı şekilde korunmaktadır.

Ekosistem Hizmetlerinde Etkinlik ve Verimlilik:

Ekosistem restorasyonu, doğal alanlardaki ekosistem hizmetlerini yeniden canlandırmaktadır. Bu hizmetler, su temini, toprak verimliliği, iklim düzenlemesi, zararlı organizma kontrolü gibi ekonomik olarak değerli işlevleri içermektedir. İyileştirilmiş ekosistem hizmetleri, tarım, su kaynakları yönetimi ve diğer endüstrilerde verimliliği artırabilmektedir.

Turizm ve Rekreasyon:

Restore edilmiş ekosistemler, turizm ve rekreasyon için cazip yerler haline gelebilmektedir. Bu, turizm gelirlerini artırmakta ve yerel ekonomilere katkıda bulunmaktadır. Doğal güzellikleri korumak, turistlerin çekilmesine ve bölgeye olan talebi artırmaya yönelik ekonomik bir strateji olarak kullanılmaktadır.

Su ve Enerji Kaynaklarında Tasarruf:

Ekosistem restorasyonu, su havzalarının ve ormanların sağlıklı bir şekilde korunmasını içermektedir. Bu, su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesine ve enerji üretiminde kullanılan su kaynaklarının korunmasına katkıda bulunmaktadır. Çevresel ve ekonomik etkilerin ötesinde, bilim literatürüne göre enerjinin geleceği en büyük yenilenebilir enerji kaynağı olan güneşte yatmaktadır.⁶

İş Olanakları ve Ekonomik Kalkınma:

Ekosistem restorasyon projeleri, doğal alanlarda çalışacak uzmanlar, ekologlar, ormancılar ve diğer uzmanlara iş fırsatları yaratmaktadır. Bu, yerel ekonomilere katkıda bulunmanın yanı sıra beşerî sermayeyi geliştirme ve ekonomik kalkınma üzerinde de etki oluşturmaktadır.

4.2. İklim Değişikliklerine Uyum Sağlama

İnsanlığın gelişimi dünya üzerinde bazı olumsuz etkiler oluşturmuştur. Sanayide yaşanan gelişmeler ve diğer gelişmelerle doğaya salınan karbondioksit miktarı hızlı ve kontrolsüz bir biçimde artış göstermiştir. Bu durum küresel düzeyde iklimsel krizlere neden olmuştur.

⁶ **Kardashev Ölçeği:** Medeniyetleri tükettikleri enerji miktarına göre 3 sınıfa ayıran bir ölçektir. Adını Sovyet astronom Nikolai Kardashev'den almaktadır. Gezegene düşen tüm enerjiyi yönetebilen medeniyetler tip 1, yıldızının tüm enerjisini kontrol edebilen medeniyetler tip 2, galaksi boyutunda etkiye sahip medeniyetler tip 3 medeniyet olarak sınıflandırılmaktadır (Gülaçtı ve Bir 2019: 1-7).

Altıok, 2014 yılında yayımlanan araştırmasında bu sebepler doğrultusunda geçen son asırlık süreçte Kuzey kutbunun ortalama hava sıcaklığının 5 santigrat derece arttığını, önümüzdeki asır içinde ise ortalama dünya sıcaklığının 1,4 ile 5,8 santigrat derece artmasının beklendiğini aktarmıştır.

Güneş sisteminde yer alan en sıcak gezegen olan Venüs'ün yapılan bilimsel çalışmalar doğrultusunda bir zamanlar dünya benzeri yaşanabilir koşullar barındırdığı düşünülmektedir. Ancak, gezegende bulunan bugünkü kaotik yaşamsal koşulların Venüs'ün atmosferinde serbest halde bulunan sera gazlarının etkisiyle ortaya çıktığı düşünülmektedir (Tüzer ve Doğan 2021). İki gezegenin sahip olduğu atmosferik koşullar karşılaştırıldığında sera gazlarını oluşturan elementlerin Venüs atmosferinde serbest şekilde dolaşırken Dünya gezegeninde ise bir miktar sera gazı atmosfer tarafından tutulurken geri kalan miktarın kayalar arasında dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir.

İklim ve çevresel etkiler üzerindeki farkındalığın artmasıyla sera gazlarının salımının bu etkisinden kaçınılmak istenmektedir. Sürdürülebilirlik çalışmaları ve ekosistem restorasyonu bu amaçları gerçekleştirecek işlev ve unsurlara sahiptir.

Bu bakımdan ekosistem restorasyonu kapsamında uygulanan strateji ve faaliyetlerin iklim değişikliklerini kontrol altına alma ve uyum sağlama potansiyeline sahip olduğu söylenebilmektedir. Ancak küresel sera gazı salımının etkilerinin görülmesi ve bu etkilere karşı toplumun farkındalığının oluşturulması yüzyıllar aldığı gibi uyum sağlama ve yönetme üzerinde yapılan çalışmaların da genel yapısı nedeniyle uzun dönemde gerçekleşeceği düşünülmektedir.

4.2.1. Yeşil Finansın İklim Değişikliği ile Mücadeledeki Rolü

Sera gazı salımları, küresel ısınma, deniz seviyelerinin yükselmesi ve ekosistemlerdeki dengesizlikler gibi sorunlar, sadece çevresel değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal sonuçlar da doğurmaktadır. Bu zorluklarla başa çıkabilmek ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek için finans sektörü, yeşil finans araçlarıyla önemli bir rol oynamaktadır. Yeşil finans, finansal kararlar alırken çevresel etkileri ve sürdürülebilirlik kriterlerini dikkate almayı gerektirmektedir. Yeşil finansın temel ilke ve prensipleri arasında şeffaflık, hesap verebilirlik, çevresel etkilerin değerlendirilmesi ve finansal risk yönetimi bulunmaktadır. Dolayısıyla yeşil finansın, bu prensipler ve sahip olduğu araçlarla iklim değişikliğiyle mücadele etmeye çalıştığı, aynı zamanda bu çabaların finanse edilmesine olanak sağladığı söylenebilmektedir.

Yeşil finansın iklim değişikliğiyle mücadeledeki rolü, özellikle yeşil finans araçları ve ürünleri üzerinden açıklanabilmektedir. Yeşil tahviller, sürdürülebilirlik endeksli fonlar, çevresel riski değerlendiren kredi araçları gibi finansal enstrümanlar, çevresel projelere yatırım yapma ve

sürdürülebilir uygulamaları destekleme amacıyla yeşil projelerin finansmanını kolaylaştırarak iklim değişikliğiyle mücadelede somut bir katkı sağlamaktadır.

Finansal kurumlar, konu üzerindeki bilinç artışından doğan küresel talep sonucunda yeşil finans prensiplerine uygun ürün ve hizmetler sunarak sürdürülebilirlik amacına hizmet etmeyi vizyon ve misyonlarına eklemişlerdir. Bu doğrultuda Bankalar, sigorta şirketleri ve yatırım fonları gibi kurumlar, yeşil finans ilkelerini benimseyerek çevresel etkileri azaltan projelere yatırım yapmakta ve müşterilerine sürdürülebilir finansman seçenekleri sunmaktadırlar. Bu sayede finans sektörü iklim değişikliğiyle mücadeledeki rolü, iklim değişikliğine uyum ve sürdürülebilirlik çalışmalarının devamlılığını sağlama konusunda pozitif bir etki oluşturmaktadır. (Doğan 2022: 49-73).

Yeşil finansın etkisi sadece yerel değil, aynı zamanda küresel düzeydedir. Uluslararası finans kuruluşları, yeşil finansın global normlarını belirleyerek, sürdürülebilirlik standartlarını artırma potansiyeline sahiptir. Ayrıca, yeşil finans araçları, sürdürülebilir projelerin finansmanında uluslararası iş birliğini teşvik edebilme ve gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir kalkınmalarına destek olma konusunda etki oluşturmaktadır.

Bu bakımdan yeşil finans, iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Finans sektörünün yeşil finans prensiplerini benimsemesi, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen projelere kaynak oluşturmaları ve küresel düzeyde sürdürülebilirlik standartlarını artırması, iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir ilerleme sağlayabilme potansiyeli taşımaktadır. Yeşil finans, finansal kararlar alırken çevresel etkileri de göz önünde bulundurarak, ekonomik kalkınma ile çevresel sürdürülebilirliği dengeleme çabasında kilit bir rol oynamaktadır.

4.2.2. Uyum Sağlama Projelerinin Toplumsal Faydaları

İklim değişikliği, dünya genelinde pek çok olumsuz etkiyi beraberinde getirmekte ve çeşitli doğa olaylarını tetikleyerek toplumlar için büyük tehlikeler oluşturmaktadır. Bu bağlamda, iklim değişikliği adaptasyonu projeleri, çeşitli sektörlerde ve topluluklarda olası risklere karşı direnç oluşturarak, toplum refahını artırmayı amaçlamaktadır. Bu projelerin toplumsal refaha faydaları ise şöyle sıralanabilmektedir.

Çevresel ve Sosyal Duyarlılık:

İklim değişikliği adaptasyonu projeleri, toplumların çevresel ve sosyal duyarlılığını artırarak, doğal afetlere ve iklim değişikliğine bağlı risklere karşı hazırlıklı olmalarını sağlamaktadır. Bu projeler, su kaynakları yönetimi, erozyon kontrolü, orman restorasyonu gibi faaliyetleri içererek, ekosistemlerin korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını desteklemektedir.

Ekonomik Dayanıklılık ve Yenilikçilik:

İklim değişikliği adaptasyonu projeleri, yerel ekonomilere dayanıklılık kazandırarak, tarım, su kaynakları, enerji üretimi gibi sektörlerdeki risklere karşı koruma sağlamaktadır. Bu projeler aynı zamanda yerel iş imkanlarını artırarak istihdam yaratır ve yeni beceri geliştirmek için eğitim fırsatları sunmaktadır, bu da toplumların ekonomik yenilikçilik ve çeşitlilik açısından daha dirençli hale gelmelerine katkı sağlamaktadır.

Sağlık ve Güvenlik:

İklim değişikliği adaptasyonu projeleri, hava koşullarındaki değişikliklere karşı toplum sağlığını korumayı amaçlamaktadır. İleriye dönük planlamalar, su temini ve arıtma sistemleri, gıda güvenliği gibi konularda alınan önlemler, salgın hastalıkların yayılmasını önlemekte ve toplum sağlığını güvence altına almaktadır.

Su Kaynakları ve Gıda Güvenliği:

İklim değişikliği adaptasyonu projeleri, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini ve tarım uygulamalarının entegrasyonunu hedeflemektedir. Su kaynakları projeleri, kuraklık ve sellerle başa çıkma kapasitesini artırırken, tarım adaptasyon projeleri de verimliliği ve gıda güvenliğini güçlendirmektedir.

Toplumsal Katılım ve Dayanışma:

İklim değişikliği adaptasyonu projeleri, toplumların aktif katılımını ve dayanışmasını teşvik etmektedir. Yerel halkın projelere dahil olması, karar alma süreçlerine katkıda bulunması ve projelerin uygulanması konusunda etkin olması, toplumun projelerle daha iyi entegre olmasını sağlamaktadır.

Bu bakımdan iklim değişikliği adaptasyonu projeleri, toplum refahını artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu projeler, çevresel, ekonomik, sağlık ve sosyal boyutlarda toplumların daha dirençli ve sürdürülebilir olmalarını sağlayarak, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı etkili bir mücadele stratejisi sunmaktadır. Bu doğrultuda iklim değişikliği adaptasyonu projelerinin hayata geçirilmesi, kıt kaynakların doğru yönetilmesi ile gelecek nesillerin daha sağlıklı ve güvenli bir yaşam sürmelerine katkıda bulunacağı söylenebilmektedir (Türkeş 2022: 197-207).

4.3. Yeşil Finans ve Sosyal Sorumluluk Projeleri

Günümüzde çevresel sorunlar ve sosyal eşitsizlikler, finans sektörünü dönüştürme ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etme konusundaki önemli bir odak noktası haline gelmiştir. Bu bağlamda, yeşil finans ve

sosyal sorumluluk projeleri, finansal dünyayı sadece kar elde etmekten daha fazla bir amaca yönlendiren kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır.

Finans sektöründeki işletmelerin sürdürülebilir kalkınma kapsamında sadece çevresel çalışmaları değil sosyal sorumluluk projeleri de önemlidir. Eğitim, kadın hakları, yoksullukla mücadele gibi alanlarda da faaliyet göstermekte, yatırım yapmakta ve yatırım yapmak isteyen paydaşlara finansal araçlar sunarak bu alanlarda yapılan projelerin finanse edilmesine olanak sağlamaktadır.

Sosyal sorumluluk projeleri, finans kuruluşlarının toplumsal etkilerini göz önünde bulundurarak sosyal adaleti ve eşitliği destekleyen çeşitli girişimleri içermektedir. Eğitim, sağlık, istihdam ve gelir eşitsizliği konularında yapılan projeler, finans sektörünün toplumsal sorumluluğunu yerine getirmesine olanak tanımaktadır. Bu projeler, sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal bir getiri sağlamayı da hedeflemektedir.

Yeşil finans ve sosyal sorumluluk projeleri, giderek birbirini tamamlayan bir şekilde entegre edilmektedir. Finans kuruluşları, sadece çevresel sürdürülebilirlikle değil aynı zamanda sosyal sorumlulukla da ilgilenerek, sürdürülebilir bir dünya vizyonunu desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu entegrasyon, finansın gücünü kullanarak toplumsal ve çevresel açıdan olumlu değişikliklerin gerçekleşmesine destek olmaktadır.

Yeşil finans ve sosyal sorumluluk projeleri, finans dünyasını sadece kâr odaklı bir sektör olmaktan çıkarıp, daha geniş bir toplumsal ve çevresel perspektife taşımaktadır. Bu projeler, finans kuruluşlarının sadece kendi çıkarlarına değil aynı zamanda toplumun ve doğanın iyiliğine yönelik taahhütlerini yansıtarak, sürdürülebilir geleceğe doğru önemli adımları simgelemektedir.

4.3.1. Eğitim Yatırımları

Günümüzde sürdürülebilirlik ve eğitim, toplumların kalkınması ve geleceğin liderlerini yetiştirmek adına kritik öneme sahip iki ana unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, yeşil finansın eğitim yatırımları üzerindeki etkisi, çevresel sürdürülebilirlik ve eğitimde kalite arasında bir denge kurmayı amaçlayan önemli bir alanı oluşturmaktadır.

Yeşil finans, aynı zamanda eğitim sektörüne yönelik yatırımları desteklemektedir. Bu, sürdürülebilir okul binaları, çevre dostu eğitim materyalleri ve yeşil enerji projeleri gibi alanları içermektedir. Yeşil finansın eğitime sağladığı katkılar, sadece çevre bilinci değil, aynı zamanda öğrencilerin sağlıklı ve sürdürülebilir bir öğrenme ortamına erişimini de içermektedir.

Yeşil finans, eğitim sektöründe inovasyonu teşvik ederek sürdürülebilmekte ve çevre dostu uygulamaların yayılmasına katkı sağlamaktadır. Teknolojik ilerlemeler, eğitim materyallerinin

dijitalleşmesi ve çevre dostu uygulamaların sınıflara entegrasyonu, yeşil finansın eğitimdeki inovasyon rolünü güçlendirmektedir. Bu sayede, öğrencilere daha etkili ve sürdürülebilir eğitim fırsatları sunulmaktadır.

Yeşil finansın eğitim yatırımları üzerindeki etkisi, sadece finansal destek sağlamakla kalmaz, aynı zamanda sürdürülebilir bir geleceğe yönelik eğitim sisteminin temellerini atmada da kilit bir rol oynar. Bu rol, çevresel bilinç, sosyal sorumluluk ve inovasyonun bir araya geldiği bir eğitim modeli oluşturarak toplumların gelecek nesilleri için daha iyi bir dünya inşa etmelerine yardımcı olmaktadır.

Bu bakımdan finans dünyasının eğitim alanındaki yatırımları sürdürülebilirlik anlayışının gelecek nesle aşılması, bu neslin alandaki bilincini arttırarak sürdürülebilirliğin temel amaçlarından biri olan kıt kaynakları verimli ve etkin bir biçimde yönetme ve devamlılığını sağlama amacına hizmet etmektedir. Ayrıca eğitim alanındaki sosyal eşitsizliklerin toplumun finansal gücüyle azaltılmasına da katkı sağlamaktadır (Demir 2012).

4.3.1.1. Eğitim Yatırımlarının Toplumsal Etkileri

Eğitim, modern toplumların temel yapı taşlarından biridir ve eğitim yatırımları, bir ülkenin geleceği için stratejik öneme sahiptir. Eğitim alanına yapılan her yatırımın sürdürülebilirliğin temel amaçlarını yerine getirme çabası için kullanışlı bir araç olduğu söylenebilmektedir. İnsanlığın geleceğini oluşturacak olan çocuklar ve gençlerin sürdürülebilirlik bilinci kazanması, eğitim alanındaki sosyal eşitsizliklerin ortadan kaldırılması gibi amaçlar, özellikle toplumun her statü basamağındaki liderlerin ortaya çıkabilmesi dolayısıyla daha yüksek olasılıklarla toplumsal kalkınmanın sağlanması için önem taşımaktadır.

Birey ve Toplum Etkileri:

Eğitim, bireylerin hayatlarını zenginleştiren ve toplumsal dönüşümlere öncülük eden güçlü bir araçtır. Eğitim yatırımları, bireylerin sadece mesleki alanlarda değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bağlamda da gelişmelerini sağlamaktadır. Bireylerin kültürel farklılıkları anlamaları ve bir arada yaşama becerilerini kazanmaları, toplumsal uyumu artırarak daha hoşgörülü bir toplum oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.

Sosyal Eşitsizliği Ortadan Kaldırma Potansiyeli:

Eğitim yatırımları, toplumsal eşitsizlikleri azaltma potansiyeline sahiptir. Eğitime erişimdeki fırsat eşitliği, farklı sosyal sınıflardan gelen bireylere aynı eğitim imkanlarını sunarak toplumsal hareketliliği desteklenmesine olanak sağlamaktadır. Bu, toplumun daha çeşitli bir yetenek havuzuna sahip olmasına ve potansiyel liderleri her sosyal katmandan çıkarmasına olanak tanımaktadır.

Ekonomik Kalkınmaya Katkı:

Eğitim yatırımları, ekonomik kalkınmanın itici güçlerinden biridir. Eğitimli bireyler, iş dünyasında daha yüksek verimlilik sağlamak ve teknolojik ilerlemenin itici güçleri olabilme potansiyeli taşımaktadır. Ayrıca, girişimcilik ve yenilikçilik yeteneklerinin gelişmesi, yeni sektörlerin oluşturulmasına ve ekonominin çeşitlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Sosyal Uyum ve Kültürel Zenginlik:

Eğitim, bireyler arasında sosyal uyumu teşvik ederek kültürel çeşitliliği zenginleştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim yatırımları, öğrencilere farklı kültürleri anlama ve takdir etme fırsatları sunarak toplumlar arasında anlayışı artırıcı etki yaratmaktadır. Bu, toplumların daha açık fikirli, hoşgörülü ve birbirine daha yakın olmasına olanak tanımaktadır.

Bu bakımdan eğitim yatırımları, toplumsal kalkınma için bir katalizör olarak hareket etmekte ve sadece bireylerin kişisel gelişimine değil, aynı zamanda toplumun genel refahına da önemli katkılarda bulunmaktadır. Stratejik ve sürdürülebilir eğitim yatırımlarıyla, toplumlar daha eşit, adil, kültürel olarak zengin ve ekonomik olarak güçlü hale getirilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle, eğitim yatırımlarının artırılması, bir toplumun uzun vadeli kalkınma hedeflerine ulaşmasında hayati bir rol oynadığı söylenebilmektedir (Çalık ve Sezgin 2005: 61-65).

4.3.1.2. Eğitim Yatırımlarının Ekonomik Kalkınma Üzerindeki Etkisi

Eğitim, bir toplumun ekonomik kalkınması ve sürdürülebilir büyümesi için hayati bir öneme sahiptir. Eğitim yatırımları, bir ülkenin rekabet gücünü artırarak, insan sermayesini geliştirerek, teknolojik ilerlemeyi teşvik ederek ve işgücü piyasasını güçlendirerek ekonomik kalkınmanın temel taşlarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, eğitim yatırımlarının ekonomik kalkınma üzerindeki etkilerini incelemek, bir toplumun uzun vadeli başarı ve refahını şekillendirmede önemli bir adım olduğu söylenebilmektedir.

Eğitim, bireylerin bilgi, beceri ve yeteneklerini artırarak insan sermayesi oluşturur. Ancak sadece bilgiye erişim sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda analitik düşünce, problem çözme becerileri, iletişim yetenekleri ve takım çalışması gibi yumuşak becerilerin de geliştirilmesine odaklanmaktadır. Eğitimli işgücünün varlığı, karmaşık sorunlara yenilikçi çözümler üretme, daha etkili iletişim kurma ve iş süreçlerini daha verimli bir şekilde yönetmede etkin bir rol oynamaktadır.

Eğitimdeki bu çeşitlilik, bireylerin sadece belirli bir uzmanlık alanında değil, aynı zamanda çok disiplinli bir yaklaşımla da donatılmasını sağlamaktadır. Bu, iş süreçlerinin daha etkili bir şekilde entegre edilmesine ve şirket içindeki iş birliğinin artmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, sürekli eğitim

ve öğrenmeye dayalı bir kültür, çalışanların kendilerini sürekli olarak geliştirmelerine ve güncel kalmalarına olanak sağlar, bu da işyerindeki üretkenliğin desteklenmesine katkı sağlamaktadır.

Eğitim aynı zamanda teknolojik gelişmelere ayak uydurma ve dijital becerilerin geliştirilmesi konularında da kritik bir rol oynamaktadır. Günümüz iş dünyası hızla değişirken, eğitimle desteklenen bir işgücü, yeni teknolojilere uyum sağlama ve dijital araçları etkili bir şekilde kullanma yeteneğine sahip olmaktadır. Bu, iş süreçlerinin dijitalleşmesini hızlandırarak işyerinde verimliliği artırılmasını sağlamaktadır.

Bu bakımdan, eğitim ve üretkenlik arasındaki bağlantı sadece bireylerin mesleki bilgi kazanımı değil, aynı zamanda geniş bir beceri setinin geliştirilmesi ve sürekli öğrenme kültürünün teşvik edilmesi ile de güçlendiği söylenebilmektedir. Sürdürülebilir eğitim projeleri kapsamında desteklenen eğitim projeleri eğitilmiş işgücüne olanak sağlamaktadır. Eğitilmiş işgücü, kıt kaynakların verimli ve etkin yönetiminde oynadığı kritik rol ile ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesini sağlayan koşulların oluşmasını sağlamaktadır.

4.3.2. Kadın Hakları ve Sosyal Eşitsizliğin Giderilmesi

Küresel toplumlar kadın hakları ve sosyal eşitsizlik gibi önemli konularla mücadele etmekte ve bu konularda sürdürülebilir çözümler aramaktadır. Bu bağlamda, yeşil finansın bu mücadeledeki rolüne katkısı, her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Yeşil finansın sadece çevresel sürdürülebilirlikle sınırlı olmadığı, aynı zamanda toplumsal alanlara da odaklandığı bir dönemde, kadın haklarına ve sosyal eşitsizliğin giderilmesine katkılarını anlamak, geleceğin daha adil ve dengeli bir dünya olması için büyük bir önem taşımaktadır. Yeşil finans, çevresel sorunlara karşı duyarlı projelerin finansmanına odaklanmanın ötesinde, toplumsal sorunlara da çözümler sunmaktadır. Bu bağlamda, kadın hakları ve sosyal eşitsizlik, yeşil finansın kapsayıcı ve sürdürülebilir bir finansal gelecek inşa etme çabalarının temel unsurlarından biri haline gelmiştir.

Yeşil finansın temel ilkeleri, çevresel ve sosyal sorumlulukları ön planda tutarak finansal karar alma süreçlerini yönlendirmektir. Bu bağlamda, yeşil finansın kadın hakları perspektifinden ele alınması, finansal sistemlerin kadınların güçlenmesini desteklemesi anlamına gelmektedir. Kadınların finansal katılımı, ekonomik güçlerini artırmakta ve toplumun genel refahını olumlu bir şekilde etkilemektedir.

Yeşil finansın sürdürülebilir yatırımları destekleme özelliği, kadınları ekonomik faaliyetlere dahil etmeyi ve iş dünyasındaki liderlik rollerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Kadın girişimciliği ve iş dünyasındaki liderlik pozisyonlarına yeşil finansın sağladığı destek, kadınların ekonomik bağımsızlığını artırarak toplumsal eşitsizliğin azalmasını sağlamaktadır (Köksal Araç 2023: 117-130).

Yeşil finans, sosyal eşitsizlikle mücadelede de etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Eğitim, sağlık ve istihdama odaklanan yeşil finans projeleri, sosyal sermayenin güçlendirilmesine ve yoksullukla mücadele eden insanların yaşamlarında pozitif değişikliklere imkân tanımaktadır.

Yeşil finans, sürdürülebilirlik ve toplumsal sorumluluk alanlarında farkındalığı artırma potansiyeline sahiptir. Kadın hakları ve sosyal eşitsizlik konularında yapılan yeşil finans projeleri, bu konularda toplumda geniş bir farkındalık oluşturmaktadır. Bu farkındalık, bireylerin, kurumların ve hükümetlerin bu konulara yönelik politikalarını ve uygulamalarını daha bilinçli bir şekilde ele almalarına olanak tanımaktadır.

Bu bakımdan yeşil finansın, kadın hakları ve sosyal eşitsizlikle mücadelede oynayabileceği rol büyük öneme sahiptir. Bu doğrultuda sürdürülebilirlik kapsamında kadın hakları ve sosyal eşitsizliğin giderilmesi için yapılan yatırımların finansal katılımı desteklerken kadınların yaşam kalitesini iyileştirmeye de odaklandığı söylenebilmektedir. Yeşil finans, bu anlamda ekonomik kalkınmanın yanı sıra toplumsal adaletin ve eşitliğin güçlenmesine de katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, finans dünyasındaki yeşil ilkelerin daha geniş çapta benimsenmesi, kadın haklarına ve sosyal eşitsizlikle mücadeleye yönelik global çabaların desteklenmesinde kilit bir rol oynamaktadır.

4.3.2.1. Kadın Hakları ve Sosyal Eşitsizlik Yatırımlarının Toplumsal Etkileri

Sürdürülebilir kalkınma kapsamında kadın hakları ve sosyal eşitsizlik, toplumların gelişiminde büyük öneme sahiptir. Kadınların toplumsal, ekonomik ve politik hayatta eşit haklara sahip olmaları, bireysel özgürlüklerini artırmakla beraber toplumların sürdürülebilir kalkınmasına da katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, kadın haklarına ve sosyal eşitsizlikle mücadeleye yönelik yapılan yatırımlar, geniş bir toplumsal dönüşümü beraberinde getirmektedir.

Kadın haklarına yapılan yatırımların en önemli sonuçlarından biri, eğitimde eşitliğin sağlanmasıdır. Kadınların eğitim fırsatlarına erişimlerinin artması, toplumsal bilinci yükselterek daha etkin bir şekilde toplumsal yaşama katılmalarını sağlamaktadır. Eğitimle güçlenen kadınlar, işgücüne daha etkin bir şekilde katılmakta ve toplumsal rollerinde daha aktif olmaktadır.

Kadınların ekonomik olarak güçlenmesi, sadece bireyler için değil, aynı zamanda toplumlar için de önemlidir. Kadınlara iş dünyasında eşit fırsatlar tanındığında, ekonomik büyüme ve kalkınma daha sürdürülebilir hale gelmektedir. Kadın girişimciliği desteklendiğinde, toplumda ekonomik çeşitliliğin artması ve iş dünyası daha rekabetçi hale gelmesi sağlanmaktadır.

Sosyal eşitsizlikle mücadele, toplumsal adaletin sağlanması açısından önemlidir. Toplumsal cinsiyet, etnik köken veya ekonomik durum temelinde ayrımcılığın azaltılması, toplumun daha adil bir yapıya

kavuşmasına katkı sağlamaktadır. Bu durum, toplumun geniş kesimlerinin karar alma süreçlerine etkin bir şekilde katılımını teşvik etmektedir.

Sosyal eşitsizlikle mücadele, sağlık ve refah alanlarında da önemli etkiler oluşturmaktadır. Eşitsizliklerin azaltılması, sağlık hizmetlerine erişimde ve kalitesinde bir iyileşme sağlamaktadır. Bu durum, toplumun genel sağlığını artırarak bireylerin daha sağlıklı bir yaşam sürmelerine imkân tanımaktadır. (Şahyar Akdemir vd. 2023: 497-517).

4.3.2.2. Kadın Hakları ve Sosyal Eşitsizlik Yatırımlarının Ekonomik Çıktısı

Kadın haklarına ve sosyal eşitsizlikle mücadeleye yapılan yatırımların ekonomik çıktısı, sadece işgücüne katılımın artmasıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda ekonomik çeşitliliği ve inovasyonu da tetikleyen derinlemesine bir etki yaratmaktadır. Kadınların eğitim olanaklarına erişiminde yaşanan artış, toplumun genel bilgi seviyesini yükseltir ve bu da iş dünyasında daha nitelikli bir işgücünün oluşmasına olanak tanımaktadır. Bu durum, şirketlerin ve sektörlerin rekabet avantajı elde etmelerini sağlamaktadır.

Kadınların ekonomik hayata katılımının artması, aynı zamanda iş dünyasında liderlik pozisyonlarında daha fazla temsil edilmesine olanak tanımaktadır. Bu da iş kararlarında daha çeşitli bir bakış açısı getirmekte ve iş stratejilerini zenginleştirmektedir.

Kadınların ekonomik faaliyetlere etkin katılımı, aynı zamanda toplumun genel refahını artırmaktadır. Kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi, aileleri destekleme kapasitelerini artırarak toplumda yoksulluğun azalmasına katkıda bulunmaktadır. Bu, sosyal yardım ihtiyacını azaltarak devlet kaynaklarının daha etkili bir şekilde kullanılmasına da olanak tanımaktadır.

Bu bakımdan, kadın haklarına ve sosyal eşitsizlikle mücadeleye yönelik yapılan yatırımlar, sadece cinsiyet eşitsizliğini azaltmakla kalmayıp aynı zamanda ekonomik açıdan daha dinamik, çeşitli ve sürdürülebilir bir toplumun inşasına önemli katkılarda bulunmaktadır.

4.3.3. Yeşil Finans ve Sağlık Yatırımları

Yeşil finansın, sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda çevresel ve toplumsal etkileri göz önünde bulunduran bir finansal yaklaşım olduğu günümüzde, sağlık sektörüne yönelik yapılan yatırımların önemi giderek artmaktadır. Yeşil finansın sağlık alanındaki en belirgin katkılarından biri, çevre dostu projelere yapılan yatırımlar aracılığıyla hava kalitesinin artırılmasıdır. Temiz enerji projelerine ve çevre dostu teknolojilere yapılan yatırımlar, hava kirliliği seviyelerini azaltmayı hedeflemektedir. Bu hedef, solunum yolu hastalıkları ile diğer sağlık sorunlarının önlenmesine katkı sağlamaktadır.

Yeşil finans, sürdürülebilir şehir planlaması ve yeşil altyapı projeleri aracılığıyla sağlıklı yaşam alanları oluşturma hedefleriyle yeşil alanların artırılması, insanların fiziksel aktivitelerini teşvik ederek obezite ve bağlantılı hastalıkların önlenmesinde yardımcı rol oynamaktadır. Ayrıca, yeşil binaların ve enerji verimli altyapının benimsenmesi, iç mekân hava kalitesini artırarak bulaşıcı hastalıkların yayılma riskini azaltmaktadır.

Yeşil finansa yapılan yatırımlar, sürdürülebilir iş modellerinin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Yeşil enerji, geri dönüşüm ve diğer çevre dostu sektörlerdeki iş olanakları, istihdamı artırabilmekte ve bu da toplumların sağlık imkanlarına ulaşım düzeyini yükselmektedir. Aynı zamanda, yeşil finansın desteklediği projeler, sağlık sektörünün alt yapısını güçlendirerek acil durum müdahale kapasitesini artmasını sağlamaktadır.

Yeşil finansın sağlık alanına etkilerinden biri de salgınlara karşı dirençli sağlık sistemlerinin oluşturulmasına katkıda bulunmasıdır. Yeşil finansın desteklediği projeler, iklim değişikliğinin etkilerini azaltarak ve çevresel sürdürülebilirliği sağlayarak salgın risklerini minimize etme potansiyeline sahiptir.

Yeşil finansın sağlık sektörüne yönelik yatırımları, sadece çevresel sürdürülebilirliği artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal sağlığı iyileştirmek, ekonomik kalkınmayı desteklemek ve sağlık sistemlerini güçlendirmek gibi çok yönlü etkiler sağlamaktadır. Bu nedenle, yeşil finansın sağlık alanına yönelik yatırımları, sürdürülebilir bir geleceğin inşasına önemli bir katkı sunmaktadır (Çelik 2006: 26-35)

4.3.3.1. Yeşil Sağlık Yatırımlarının Toplumsal Etkileri

21. yüzyılda, sürdürülebilirlik ve sağlık arasındaki ilişki, yeşil sağlık yatırımlarının önemini ve etkilerini vurgulamaktadır. Çevresel sorunlara karşı duyarlılık arttıkça, yeşil finansın sağlık sektörüne yönelik katkıları daha da belirgin hale gelmektedir. Bu bağlamda, yeşil sağlık yatırımları, sağlık hizmetlerinin sadece bireylerin sağlığını korumakla kalmayıp aynı zamanda gezegenimizin ekolojik dengesini sürdürülebilir bir şekilde koruma amacına hizmet eden yenilikçi ve çevre dostu bir bakış açısını yansıtmaktadır.

Çevre Dostu Sağlık Hizmetleri:

Yeşil sağlık yatırımları, sağlık sektöründeki hizmetlerin çevre dostu ve sürdürülebilir bir temelde sunulmasını teşvik etmektedir. Bu, hastanelerin enerji verimliliği sağlaması, atıkları etkili bir şekilde yönetmesi ve çevre dostu malzemeler kullanması anlamına gelmektedir. Bu uygulamalar, toplumların sağlığını doğrudan etkilemeye ek olarak, çevresel sürdürülebilirliğe de katkı sağlamaktadır. Sürdürülebilirliğin etkisi sağlık alanında kendisini “Yeşil Hastane” gibi projelerle göstermiştir. Yeşil

hastaneler, sağlık sũreçlerini kıt kaynakları verimli ve etkin bir şekilde kullanarak yũrũtmeyi temel almaktadır (ũzdemir Karaca vd. 2018).

Yeşil İlaç ve Tedavi Yũntemleri:

Yeşil sağlık yatırımları, çevresel etkileri en aza indiren ve sũrdũrũlebilir kaynakları kullanarak ilaç geliştirme ve tedavi yũntemlerini desteklemektedir. Biyoteknoloji ve organik kimya alanındaki yenilikler, toplumların daha etkili ve çevre dostu tedavi seğeneklerine erişimini artırmaktadır. Bu da uzun vadeli sağlık sonuğlarında olumlu etki yaratmaktadır.

Sağlıklı Çevre ve Toplum Sağlığı:

Yeřil sağlık yatırımları, çevreyi koruma ve sũrdũrũlebilirliđi destekleme amacıyla toplumların çevresel bilincini artırmayı hedeflemektedir. Temiz hava, su ve gıda kaynaklarının korunması, toplum sağlığını iyileştirme ve kronik hastalıkların ẽnlenmesine katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Bu durum, sağlık harcamalarını azaltarak ekonomik ağıdan sũrdũrũlebilir bir etki yaratılmasına olanak sağlamaktadır.

Bu bakımdan yeşil sağlık yatırımları, çevresel sũrdũrũlebilirlik ve toplumsal sağlık ũzerinde olumlu etkiler yaratırken aynı zamanda ekonomik kalkınma ve sosyal adaleti destekleyen bir perspektife sahiptir. Toplumsal etkileriyle әне ıkınan yeşil sağlık yatırımları, sũrdũrũlebilir bir toplum ve sağlık sistemlerinin inşasında kilit bir rol oynayarak gelecek nesillere daha sağlıklı ve dengeli bir dũnya bırakma hedefine katkı sağlamaktadır.

4.3.3.2. Yeşil Sağlık Yatırımlarının Ekonomik Katkıları

Yeřil sağlık yatırımları, sadece çevre dostu sağlık uygulamalarını desteklemekle kalmayıp aynı zamanda ekonomik sũrdũrũlebilirliđin anahtarını oluşturan bir perspektifi de yansıtmaktadır. Bu kapsamda verimlilik, inovasyon, sağlık turizmi gibi unsurlarla sũrdũrũlebilir ekonomik kalkınmanın oluşturulmasında ẽnemli bir rol ũstlenmektedir.

Verimli Enerji Kullanımı ve Maliyet Tasarrufu:

Yeşil sağlık yatırımları, sağlık kuruluşlarının enerji altyapısını daha verimli hale getirerek maliyet tasarrufları sağlamaktadır. Enerji verimliliğine yũnelik uygulamalar, hastanelerin ve kliniklerin enerji maliyetlerini azaltırken, aynı zamanda karbon ayak izlerini dũřũrerek çevresel sũrdũrũlebilirliđi desteklemektedir. Bu uygulamaların amaçları yeşil hastane ve yeşil sağlık ocakları gibi araçlar kullanılarak gerėekleřtirilmektedir.

Yeşil Teknoloji ve İnovasyonun Ekonomik Getirileri:

Yeşil sağlık yatırımları, çevre dostu teknoloji ve inovasyona odaklanarak sağlık sektöründe yeni iş olanakları yaratmaktadır. Bu durum, yeşil sağlık teknolojilerinin geliştirilmesi, kullanılması ve pazarlanması aracılığıyla sektörde rekabet avantajı sağlayarak ekonomik büyümeyi tetiklemektedir. Aynı zamanda, yeşil sağlık inovasyonları, şirketlerin küresel pazarlarda daha rekabetçi olmalarına da olanak tanımaktadır. Protez saç ve diş sağlığı gibi alanlarda verilen hizmetlere sürdürülebilirlik bilincinin entegrasyonu gelişmiş sağlık hizmeti prestijini oluşturmada önemli bir yer tutmaktadır.

Bu bakımdan yeşil sağlık yatırımları, ekonomik sürdürülebilirlik ve sağlık sektörünün güçlenmesi açısından önemli bir rol oynadığı söylenebilmektedir. Verimli enerji kullanımı, yeşil teknoloji, sağlık turizmi ve yeşil istihdam gibi etkiler, sadece sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumların ekonomik refahına da önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu nedenle, yeşil sağlık yatırımları hem çevresel sürdürülebilirliği destekleyen hem de ekonomik kalkınmayı hedefleyen bir strateji olarak değerlendirilmelidir.

4.4. Yeşil Finansın Ekonomik Kalkınma ile İlgili Boyutları

Yeşil finansın sahip olduğu sürdürülebilirlik kapsamında finansal yatırımların yönlendirilmesi ve yönetilmesi amacı, işletmelerin yatırım faaliyetleri ve yatırım yapmak isteyen paydaşlara sunduğu yeşil finansal araçlarla gerçekleştirilmektedir. Bu alanlarda yapılan yatırımlar hem sürdürülebilirlik çalışmalarının ortaya çıkması ve geliştirilmesine katkıda bulunmakta hem de yatırımcılara finansal gelir sağlayarak finansal sürdürülebilirliği sağlamaktadır.

Sürdürülebilirlik çalışmaları kapsamında yaratılan girişim faaliyetleri ve projelerin sağladığı yeşil istihdam, sürdürülebilir şehir planlaması çalışmaları, yeşil altyapı projeleri, yeşil teknoloji ve inovasyon uygulamaları gibi unsurlar ekonomide sürdürülebilir kalkınmanın oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır.

4.4.1. Yeşil İstihdam

Sürdürülebilirlik bilinci kapsamında gerçekleştirilen, emisyonların indirgenmesi, çevre temizliği ve enerji verimliliğinin sağlanması, sosyal sorumluluğun arttırılmasını içeren faaliyetler ‘‘Yeşil İş’’ olarak tanımlanabilmektedir. Ancak, literatürde yeşil iş kavramı için kesin kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. Bu faaliyetlerin sağladığı iş imkanları ise ‘‘Yeşil İstihdam’’ olarak kabul edilebilmektedir. Ancak, konu üzerine yapılan akademik çalışmalarda da yeşil iş ve istihdam unsurlarının etkisi hakkında görüş birliği de bulunmamaktadır (Erden Özsoy 2016).

Sürdürülebilirlik bilincinin son dönemde ivmelenerek hız kazanması ve bu kapsamda yapılan çalışma ile projelerin katlanarak artması, yeşil iş ve yeşil istihdam kavramlarının da benzer bir büyüme yakalamasında etkili bir rol oynama potansiyeline sahiptir.

Topal ve Özerin 2014 yılında yeşil istihdam üzerine yaptıkları araştırma da bu görüşü desteklemektedir. Araştırmanın sonuç bölümünde yeşil politikaların uygulanmasının sürdürülebilir yaşamın sağlanmasında önemli bir rol oynayacağı ve bu kapsamda gerçekleştirilecek projelerin pek çok iş fırsatı yaratabileceği vurgulanmaktadır.

4.4.1.1. Yeşil İstihdamın Artırılmasının Önemi

21. yüzyılın başlarında, küresel çevre sorunları ve iklim değişikliğiyle mücadele, iş dünyası ve istihdam alanında önemli dönüşümlere neden olmaktadır. Bu bağlamda, yeşil istihdamın artırılması, sadece çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlamakla kalmayıp aynı zamanda ekonomik ve toplumsal kalkınmayı destekleyen bir stratejinin önemini vurgulamaktadır.

Yeşil istihdamın artırılması, çevresel sürdürülebilirlik ilkesine uygun ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Yeşil ekonomi, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, atık yönetimi ve sürdürülebilir tarım gibi sektörleri içermektedir. Bu sektörlerde artan istihdam, çevre dostu üretim ve hizmetlerin yaygınlaşmasını sağlamaktadır.

Yeşil istihdamın artırılması, çevre dostu teknolojilerin ve inovasyonların gelişmesini hızlandırmaktadır. Yeşil enerji, enerji verimliliği çözümleri, geri dönüşüm teknolojileri gibi sektörlerdeki iş olanakları, yeşil teknolojilerin yaygınlaşmasını teşvik etmektedir. Bu durum, sektöre yeni yeteneklerin katılımını artırma potansiyeline sahiptir.

4.4.1.2. Yeşil İstihdamın Toplumsal ve Ekonomik Etkileri

Dünya, iklim değişikliği ve çevresel sürdürülebilirlik gibi önemli meselelerle karşı karşıya olduğu bugünlerde, yeşil istihdamın önemi giderek artmaktadır. Sürdürülebilir bir geleceği inşa etme yolunda yeşil ekonomiye odaklanan bu istihdam modeli, sadece çevre dostu sektörlerde iş fırsatları yaratmakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal ve ekonomik bir dönüşümü de beraberinde getirmektedir.

Çevre dostu sektörlerde nitelikli işgücü ihtiyacını ortaya çıkması, yeşil istihdamın artmasına olanak sağlamaktadır. Nitelikli iş gücü ihtiyacı, toplumun genel eğitim düzeyini artırma amacıyla yeşil iş alanlarına yönelik eğitim programlarının oluşturulmasını teşvik etmektedir. Yeşil teknoloji, enerji verimliliği ve sürdürülebilir tarım gibi alanlarda sağlanan eğitim, bireylerin yeşil istihdam için uygun becerilere sahip olmalarına yardımcı olmaktadır.

Yeşil istihdamın artması, toplumda çevre duyarlılığını artırma potansiyeline sahiptir. Yeşil sektörlerle yönelik iş imkanları, bireyleri çevre sorunlarına karşı daha duyarlı hale getirerek sürdürülebilirlik ilkelerine daha fazla katılım yaratabilmektedir. Bu durum, toplumsal düzeyde çevre bilinci oluşturarak daha sürdürülebilir bir yaşam tarzına geçiş sürecini hızlandırma gücü barındırmaktadır.

Yeşil istihdam olanaklarının artması, çevre dostu teknolojilerin ve yenilikçi çözümlerin geliştirilmesini teşvik etmekte ve girişimcilere yeni bir girişim alanı yaratmaktadır. Yeşil enerji, geri dönüşüm ve su yönetimi gibi sektörlerdeki yenilikler, ekonomik büyümeyi desteklemekte ve şirketlerin rekabet avantajı elde etmelerine yardımcı olmaktadır. Bu durum, ekonomik çeşitliliği artırma ve yeşil sektörlerin büyümesine ivme kazandırmada etkin bir rol oynayabilmektedir.

Bu bakımdan yeşil istihdam, toplumsal ve ekonomik açıdan kapsamlı bir etki yaratırken, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine de katkıda bulunmaktadır. Eğitim ve farkındalık artışıyla birlikte ekonomik büyüme ve istihdam piyasasındaki çeşitlilik, yeşil istihdamın toplumsal ve ekonomik etkilerini daha da güçlendirmektedir. Bu nedenle, yeşil istihdam stratejileri, sadece iş dünyası için değil, aynı zamanda toplumun genel refahını artırmak ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamak için önemli bir araç olarak değerlendirilmelidir.

4.4.2. Sürdürülebilir Şehir Planlaması

Sürdürülebilir şehir planlaması, günümüzde hızla artan kentleşme ve çevresel zorluklar karşısında kararlı bir çözüm arayışı olarak tanımlanabilmektedir. Artan nüfus, doğal kaynakların baskı altında kalmasına yol açarken, iklim değişikliği ve çevresel bozulma gibi sorunlar, şehirleri daha sürdürülebilir bir geleceğe yönlendirmenin zorunluluğunu vurgulamaktadır.

Bu gereklilik karşısında şehirlerin yapıları sürdürülebilirlik anlayışıyla yeniden planlanırken yeşil teknolojiler, akıllı kentler yaratma çalışmalarında kullanılmaktadır. Bu çalışmalar, şehirlerin yapılanmasında enerji verimliliği sağlanması, çevresel etkilerin en aza indirgenmesi, toplumun çevre temizliği ve ekolojik denge konusunda bilgilendirilmesi, kıt kaynakların verimli ve etkin bir şekilde yönetilmesi ve yönlendirilmesi gibi unsurları kapsamaktadır.

Bu bakımdan şehirlerin sürdürülebilirlik bilinciyle yeniden şekillendirilmesi ve söz konusu unsurlarla verimli bir hale getirilmesi amacını içeren sürdürülebilir şehir planlaması çalışmaları, mevcut kaynakların tasarrufunda ve kaynaklar ile sürdürülebilirlik bilincinin bir sonraki nesle aktarılmasında etkin bir rol oynamaktadır (Erdede vd. 2014).

4.4.2.1. Sürdürülebilir Şehir Planlamasının Toplumsal Faydaları

Sürdürülebilir kalkınma ve çevresel bilincin giderek arttığı günümüzde, şehir planlaması da bu evrimin önemli bir parçası haline gelmiştir. Sürdürülebilir şehir planlaması, çeşitli faktörleri dikkate alarak kentsel alanların ekonomik, çevresel ve toplumsal açıdan daha sürdürülebilir bir hale getirilmesini amaçlayan bir yaklaşımdır.

Sürdürülebilir şehir planlaması çalışmaları ve bu çalışmaların kent sakinlerine duyurularak planlamadaki rollerinin ve sürdürülebilirlik kavramına dair bilinçlerinin artırılması, farkındalığı yüksek bir toplumun oluşmasında kilit rol oynamaktadır.

Sosyal sorumluluk kapsamında sürdürülebilir şehir planlaması, kentsel alanlardaki sosyal eşitsizlikleri azaltmayı hedeflemektedir. Devlet ve kamu özel sektör iş birliği ile yapılan konut projeleri⁷ ile alt gelir gruplarına daha uygun konutlar, ulaşım sistemlerine daha eşit erişim ve kamusal alanların adil bir şekilde dağılımı gibi stratejiler, toplumsal dengesizlikleri düzeltmeye yardımcı etkilere sahiptir.

Sürdürülebilir şehir planlamasında ulaşım stratejileri de önemli bir konumda bulunmaktadır. Trafik sıkışıklığının azaltılması ve kentsel ulaşım sistemlerini daha etkili hale getirilebilmesi için etkin ve verimli bir ulaşım ağı son derece önemlidir. Bisiklet yolları, yürüyüş yolları, toplu taşıma sistemleri ve araç paylaşım programları gibi uygulamalar, çevre dostu ulaşımı teşvik ederek hava kalitesini iyileştirme ve trafik sorunlarına çözüm sunma konusunda etkili olmaktadır.

4.4.2.2. Sürdürülebilir Şehir Planlamasının Ekonomik Katkıları

Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri, günümüzde kent planlamasında temel bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilir şehir planlaması, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları dikkate alarak kentsel alanların gelişimini şekillendiren bir yaklaşımı temsil etmektedir. Sürdürülebilir şehir planlamasının özellikle ekonomik açıdan bazı önemli katkılar sağlamaktadır.

Yeşil Ekonomi ve Yeni İş Fırsatları:

Sürdürülebilir şehir planlaması, çevresel sorumluluk ve ekonomik büyüme arasında bir denge sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, yeşil enerji projeleri, enerji verimli binaların inşası, geri dönüşüm tesisleri gibi sürdürülebilir uygulamalar, ekonomik olarak yeni iş fırsatlarının ortaya çıkmasına öncülük etmektedir. Yeşil ekonomi, sürdürülebilir teknolojilere dayalı sektörlerin gelişmesini teşvik ederek ekonomik çeşitliliği artırılmasına katkıda bulunmaktadır.

⁷ **TOKİ:** Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Türkiye Cumhuriyeti'nde sosyal konut projelerinden sorumlu bir kurumdur. Türk vatandaşlarının konut sahibi olmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Altyapı ve Kaynak Yönetimi:

Sürdürülebilir şehir planlaması, altyapı projelerinde çevre dostu teknolojilerin kullanımını vurgulamaktadır. Bu durum, enerji, su ve doğal kaynakların etkin bir şekilde yönetilmesine olanak tanımaktadır. Daha verimli altyapı, uzun vadede maliyetleri azaltarak ekonomik sürdürülebilirliği desteklemektedir.

Konut ve İnşaat Sektörü:

Sürdürülebilir şehir planlaması, enerji verimli konutlar ve çevre dostu altyapı projelerine odaklanarak inşaat sektöründe dönüşüm sağlamaktadır. Bu dönüşüm, sürdürülebilir malzeme kullanımını teşvik etmekte ve çevresel etkileri minimize ederek ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Şehir planlamalarının sürdürülebilirlik kapsamında yeşil teknoloji ve altyapılarla desteklenmesi inşaat sektörü için yeni girişim ve iş imkanları oluştururken bu işlerin gerçekleştirilmesi için işgücüne duyulan ihtiyaç da istihdam olanakları oluşturmaktadır.

Bu bakımdan sürdürülebilir şehir planlaması, ekonomik kalkınmayı destekleyen ve şehirlerin uzun vadede önemli miktarda kaynak tasarrufu sağlayan bir yapı kazanması için önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Ekonomik büyüme ile çevresel sürdürülebilirlik arasında kurulan bu denge, kentlerin gelecek nesillere daha yaşanabilir bir çevre bırakmalarına ve refah bir hayat sürdürmelerine olanak tanımaktadır.

4.4.3. Yeşil Teknoloji ve İnovasyon

Yeşil finansın yatırımda bulunduğu önemli alanlardan birini de yeşil teknoloji ve yeşil teknolojiye araştırma-geliştirme çalışmaları oluşturmaktadır. Bu çalışmada aktarılan yeşil finans unsurları, yeşil yatırım araçları, sürdürülebilir kentleşme gibi pek çok unsurun ortaya çıkmasını ve geliştirilmesini sağlayan ortamı oluşturan altyapı teknoloji ve inovasyon anlayışıdır.

Devletler, finansal kuruluşlar ve yatırımcı paydaşlar sürdürülebilirlik bilinci çerçevesinde geliştirilen yeni teknolojilere kaynak aktarımında önemli bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda teknoloji festivalleri, girişimi destekleyen yeşil krediler ve yeşil yatırım araçları üzerinden sağlanan fonlar ile yeşil teknoloji alanında yapılan çalışmaların finanse edilmesi sağlanmaktadır (Yiğit 2014).

Yeşil Teknoloji ve Sürdürülebilir Kalkınma:

Yeşil teknoloji, çevresel etkileri minimize eden ve doğal kaynakları verimli bir şekilde kullanan teknolojik çözümleri ifade etmektedir. Bu kapsamda, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kaynakları, atık yönetimi ve su tasarrufu gibi alanlarda çeşitlenmiş projelerin teknolojik altyapı ile desteklenmesini

içermektedir. Yeşil finans, bu teknolojilerin araştırılması, geliştirilmesi ve uygulanması için kaynak sağlayarak sürdürülebilir kalkınmayı desteklemektedir.

Yeşil İnovasyonların Finansmanı:

Yeşil finans, sürdürülebilir teknoloji ve inovasyonları desteklemek için çeşitli finansal araçları kullanmaktadır. Bu araçlar arasında yeşil tahviller, sürdürülebilir kredi programları ve yeşil yatırım fonları bulunmaktadır. Yeşil inovasyonların finansmanı, bu projelere yatırım yapan kuruluşların ve bireysel yatırımcıların çevresel ve sosyal etkileri de gözetmesini sağlamaktadır.

Yenilenebilir Enerji Projeleri ve Finansman:

Yeşil finans, aynı zamanda yenilenebilir enerji projelerine odaklanarak enerji sektöründeki sürdürülebilirliği desteklemektedir. Rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi, hidroelektrik enerji gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik projeler, yeşil finans araçları ile desteklenmektedir. Bu projeler, sürdürülebilir enerji üretimini teşvik ederken ekonomik büyümeye de katkı sağlamaktadır. Yeşil teknoloji ve inovasyon anlayışı ise bu çalışmaların etkinlik ve verimliliklerini arttırmada önemli bir rol oynamaktadır.

Enerji Verimli Teknolojiler ve Akıllı Şehir Projeleri:

Enerji verimliliğini artıran teknolojiler ve akıllı şehir projeleri, kentsel alanlarda sürdürülebilirliği sağlama konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Bu teknolojiler, yeşil finansın desteklediği inovasyonlar arasında yer almaktadır. Akıllı şehir çözümleri, ulaşım, enerji yönetimi, atık kontrolü gibi alanlarda sürdürülebilirliği artırmaktadır.

Akıllı şehirler, yeşil teknoloji ve yeşil finans sektörü ortak bir bilinçle hareket ederek sürdürülebilir bir faaliyet ortamı yaratmaktadır. Yeşil finans akıllı kentleşme projelerine kaynak aktarımı sağlarken yeşil teknolojiler ise bu şehirlerin kurulmasındaki teknolojik çözümleri meydana getirmektedir. Akıllı kentler ise enerji verimlilikleri ve sürdürülebilir nitelikleri sayesinde mevcut kaynakların tasarrufunda ve gelecek nesillere aktarılmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm Projeleri:

Yeşil finans, atık yönetimi ve geri dönüşüm projelerine yatırım yaparak çevresel sürdürülebilirliği desteklemektedir. Geri dönüşüm teknolojileri, atık azaltma stratejileri ve sürdürülebilir ambalajlama çözümleri, yeşil finansmanın kapsamındaki inovatif projeleri oluşturmaktadır. “Temizken Güzel” gibi projeler yeşil teknolojinin sağladığı imkanlarla sürdürülebilir çevrenin yaratılmasında önemli bir yere sahiptir.

Bu bakımdan yeşil teknoloji ve inovasyon anlayışı ile yeşil finans birbirini besleyen iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknoloji sayesinde, kaynakların aktarılmasını sağlayan finansal araçlara ulaşım

kolaylaştırırken sektördeki finansal kuruluş ve paydaşların teknoloji ve inovasyon alanına yaptıkları yatırımlar bu anlayışın devamlılığını sağlamaktadır.

4.4.3.1. Yeşil Teknolojilerin Ekonomik kalkınmaya Etkisi

Küresel çapta artan çevresel sorunlar ve iklim değişikliği endişeleri, sürdürülebilirlik perspektifinden çözüm arayışını hızlandırmıştır. Bu bağlamda, yeşil teknoloji ve inovasyonlar, çeşitli sektörlerde çevre dostu ve sürdürülebilir çözümler sunan projelerin içerisinde ekonomik kalkınmaya olumlu etkilerde bulunmaktadır.

Yeşil teknoloji sektörü, enerji verimliliği, atık yönetimi ve geri dönüşüm gibi alanlarda uzmanlaşmış iş gücü talebini artırarak yeni istihdam olanakları yaratmaktadır. Bu, sadece mevcut iş gücünün çeşitlenmesine değil, aynı zamanda iş piyasasına yenilikçi yeteneklerin kazandırılmasına da katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda, yaratılan yeni iş imkanlarından doğan üretimin sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi için kritik bir rol oynadığı söylenebilmektedir.

Yeşil teknolojilere yönelik yapılan yatırımlar, şirketler için yeni ticaret ve girişim fırsatları oluşturmaktadır. Yeşil enerji projeleri, enerji verimli teknolojiler ve çevresel sürdürülebilirlik odaklı ürünler, yatırımcılara çeşitli sektörlerde kârlı yatırım imkanları ile sürdürülebilirlik bilinci kapsamında tasarruflarını değerlendirme imkânı sunmaktadır. Yatırımcılar tarafından bu çalışmalara aktarılan fon da iş dünyasında rekabetin artmasına ve ekonomik büyümenin desteklenmesine katkı sağlamaktadır.

Yeşil teknoloji sektörü, sürekli teknolojik inovasyonları teşvik etmektedir. Bu durum, şirketlerin rekabetini artırarak daha etkili ve çevre dostu ürün ve hizmetler sunmalarına olanak tanımaktadır. Bu özellik, sürdürülebilirlik bilinci kapsamında geliştirilen projeler ve bu projelerde kullanılan teknolojinin etkinlik ve verimlilik düzeyinin sürekli olarak güncellenmesini ve artmasını sağlamaktadır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı yeşil teknolojiler, enerji bağımsızlığını artırma ve enerji maliyetlerini düşürme potansiyeline sahiptir. Yenilenebilir enerji alanındaki yeşil teknolojik gelişmeler sayesinde ülkeler, yerel olarak üretilen temiz enerjiye dayalı sistemlere geçerek enerji ithalatını azaltma ve enerji güvenliğini artırma fırsatı bulabilmektedirler. Bu durum, ulusal bütçeler üzerinde olumlu etkiler yaratarak ekonomik fayda da sağlamaktadır.

Yeşil teknolojilerin benimsenmesi, geleneksel endüstriyel faaliyetlerin neden olduğu çevresel maliyetleri azaltma potansiyeli taşımaktadır. Hava ve su kirliliği, doğal kaynakların tükenmesi gibi çevresel sorunlar, yeşil teknolojilerle daha sürdürülebilir bir şekilde ele alınarak bu teknolojilerin sunduğu verimlilik avantajıyla mevcut kaynaklarda tasarruf sağlanması imkânı yaratılabilmektedir. Bu

durum, ekonomik faaliyetlerin çevresel etkilerini en aza indirerek uzun vadeli çevresel sürdürülebilirliği desteklemektedir.

Yeşil teknolojilerin ekonomik kalkınmaya olan olumlu etkileri, çevresel sürdürülebilirliği destekleyerek kapsamlı bir etki yaratmaktadır. Bu teknolojiler, sadece ekonomik büyümeyi teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda çevresel sorunları ele alarak daha sürdürülebilir bir geleceğe yönelik çözümler sağlamaktadır. Yeşil teknolojilerin benimsenmesi, toplumların ekonomik refahını artırırken doğal kaynakları daha etkili bir şekilde kullanmalarına da imkân tanımaktadır.

4.4.3.2. Yeşil Teknoloji ve İnovasyonun Yeşil Finans ile Sinerjisi

Günümüzde, çevresel sorunlar ve iklim değişikliği endişeleri, yeşil teknoloji ve inovasyonun önemini artırmıştır. Bu bağlamda, yeşil finans, sürdürülebilir çözümler ve projelerin finansmanını sağlamayı amaçlayan bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Sürdürülebilir projelerin verimli ve etkin hale getirilmesinde teknolojik altyapı kullanılırken bu projelerin finanse edilmesi için de yeşil finansal araçlar kullanılmaktadır.

Yeşil finans, çevresel sürdürülebilirlik ilkesine dayanmaktadır. Yeşil finans araçları, yatırımların çevre dostu ve sosyal açıdan sorumlu projelere yönlendirilmesini hedeflemektedir. Bu temel ilke, finansal kaynakların sürdürülebilir teknoloji ve inovasyonlara yönlendirilmesi amacıyla yeşil finansın ana direğini oluşturmaktadır.

Yeşil teknoloji, çevre dostu ve sürdürülebilir çözümler sunan teknolojik gelişmeleri ifade etmektedir. Yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, atık yönetimi, su tasarrufu gibi alanlarda yapılan inovasyonlar, yeşil teknolojinin temelini oluşturmaktadır. Bu teknolojik gelişmeler, çevre dostu projelerin hayata geçirilmesini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır.

Yeşil teknoloji ve inovasyon projelerinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için finansman desteği önemlidir. Araştırma, geliştirme, prototip üretimi ve ticarileştirme aşamalarında önemli maliyetler ortaya çıkmaktadır. Yeşil finans, bu aşamalarda yeşil teknoloji projelerine kaynak sağlayarak sürdürülebilir çözümlerin hayata geçmesini kolaylaştırmaktadır.

Yeşil finans, sürdürülebilirlik projeleri ve teknoloji arasındaki bu sinerji ve karşılıklı bağımlılık sayesinde oluşan ortam sürdürülebilir kalkınma, daha refah bir yaşam ve sorumlu olduğumuz sonraki nesiller için kaynak temin etme amaçlarının gerçekleştirilmesi için toplum, devletler ve işletmelerin beraber çalışmasını gerektirmektedir.

Sürdürülebilirlik hedefleri, bütün bu alanlarda yapılan çalışma, proje ve araştırmaların ortak paydasını oluşturmaktadır. Bu ortak paydanın korunması ve gerçekleştirilmesi için atılan adımlar, çevresel

etkilerin yanında sağladığı ekonomik büyüme ile de medeniyetin gelişimi ve devamlılığı için büyük önem taşımaktadır.

Yeşil finans, sürdürülebilir projelerin finansmanını sağlayarak yeşil teknoloji ve inovasyonu teşvik edici bir rol üstlenmektedir. Yeşil tahviller, sürdürülebilir kredi programları ve yeşil yatırım fonları gibi finansal araçlar, yeşil teknoloji projelerine yatırım yapılmasını kolaylaştırarak bu alandaki şirketlere finansal destek sunmaktadır.

Bu bakımdan yeşil finans, sürdürülebilirlik projeleri ve inovasyon arasında devamlılık ihtiyacına dayalı bir ilişki bulunmaktadır. Teknolojik altyapılar, projelerin verimlilik ve etkinliğini artırırken yeşil finans sahip olduğu unsurlarla teknolojik gelişmelerin ve projelerin finanse edilmesini sağlamaktadır. Projeler ve inovasyon ile elde edilen çıktılar ise yatırımcılara kar elde etme fırsatı sunarak tasarruflarını bu alana aktarmaları için sebepler oluşturmaktadır. Bu dengenin korunması ve geliştirilmesi sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için büyük önem taşımaktadır.

4.5. İyi Uygulamalar

Yeşil finans, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk ilkelerini finansal karar alma süreçlerine entegre ederek, ekonomik büyümeyi destekleyen ancak aynı zamanda çevresel etkiyi en aza indiren bir finansal yaklaşımı ifade etmektedir. Bu bağlamda, yeşil finans konusunda benimsenen en iyi uygulamalar, sektördeki paydaşlar arasında şeffaflık, etkililik ve sürdürülebilirlik açısından öncü adımları temsil etmektedir.

Yeşil finansın en iyi uygulamalarından biri, finansal kuruluşların çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ÇSK) faktörlerini değerlendirmek ve bu faktörleri yatırım ve kredi kararlarına entegre etmek üzere kapsamlı çerçeveler geliştirmeleridir. Bu çerçeveler, projelerin çevresel etkilerini ölçmek, sürdürülebilirlik hedeflerine uyumunu sağlamak ve paydaşlara doğru ve şeffaf bir şekilde bilgi sunmak amacıyla tasarlanmıştır.

Bunun yanı sıra, yeşil tahvil pazarı da yeşil finansın başarılı bir örneğidir. Bu tahviller, özel sektörün sürdürülebilir projelere finansman sağlamak üzere çıkardığı menkul kıymetlerdir. Yeşil tahvil çıkaran kuruluşlar, fonlarını çevresel etkileri azaltan ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayan projelere yönlendirdiklerini beyan etmektedir. Bu uygulama, sürdürülebilir yatırımların finansmanını artırarak yeşil finansın büyümesine katkıda bulunmaktadır.

Ayrıca, kamu-özel sektör iş birliklerinin güçlendirilmesi de yeşil finansın etkin bir şekilde uygulanmasında önemli bir faktördür. Örneğin, hükümetlerin ve finans kuruluşlarının ortak projelerde

yer olarak sürdürülebilirlik hedeflerini desteklemesi, finansal kaynakların doğru kullanımını sağlar ve yeşil projelerin sürdürülebilirliğini artırmaktadır.

Son olarak, yeşil finansın en iyi uygulamaları arasında şeffaflığın ve standartların benimsenmesi bulunmaktadır. Sektördeki paydaşlar arasında ortak bir dil ve standartlar, yeşil finansın daha etkili bir şekilde uygulanmasına ve değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği'nin getirdiği taksonomi yönetmeliği, sürdürülebilir ekonomik faaliyetleri tanımlayarak bu alandaki şeffaflığı artırmaya yönelik bir adımdır.

Yeşil finansın en iyi uygulamaları, sadece finans sektörünü değil, aynı zamanda toplumun genelini etkileyen sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynar. Bu uygulamaların yaygınlaşması ve benimsenmesi, finansal sistemin daha sürdürülebilme ve etik bir temel üzerine inşa edilmesine katkı sağlamaktadır.

Yeşil finans projeleri, günümüzde çevresel güvenlik ve enerji verimliliği odaklı birçok önemli girişimi başlatma imkanı tanıyan yeşil yatırımlar ve diğer finansal mekanizmalar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu projeler genellikle çevre dostu ve sürdürülebilir uygulamaları kapsamaktadır.

4.5.1. Düşük Karbon Ekonomi Geliştirme

Düşük karbon ekonomi geliştirme projeleri, günümüzde çevre dostu ulaşım, sürdürülebilir enerji ve çevre dostu üretim uygulamaları gibi alanları içererek sürdürülebilir kalkınma amaçlarına önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu projelerin finansmanında etkin bir rol oynayan önemli finansal destekçilerden biri, küresel düzeyde sera gazı emisyonlarını azaltmayı ve sürdürülebilir arazi kullanımını teşvik etmeyi amaçlayan Yeşil İklim Fonu (GCF) olarak bilinmektedir.

Yeşil İklim Fonu, özellikle toplu taşıma, enerji kullanımı ve sürdürülebilir arazi kullanımı gibi sektörlerde önemli projelere finansal destek sağlamak amacıyla kurulmuştur. GCF'nin ana odak noktaları arasında çevre dostu ulaşım projeleri, enerji verimli altyapı geliştirmeleri ve toplu taşıma sistemlerinin güçlendirilmesi bulunmaktadır. Bu projeler, sera gazı emisyonlarını azaltma amacının yanı sıra ekonomik büyümeyi destekleme ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma konularında önemli bir rol oynamaktadır.

Avrupa Yatırım Bankası (EIB) ise Yeşil Tahvil Programı aracılığıyla düşük karbon ekonomi geliştirme projelerine odaklanmaktadır. EIB'nin Yeşil Tahvil Programı, yenilenebilir enerji projeleri, enerji verimli altyapı inşaatı ve sürdürülebilir ulaşımı desteklemek üzere özel olarak tasarlanmış bir finansman mekanizmasıdır. Bu program, yeşil tahvil ihraç eden kuruluşlara düşük karbon ekonomiye geçişte finansal destek sağlama amacını taşımaktadır.

Düşük karbon ekonomi geliştirme projeleri, sadece çevresel sürdürülebilirliği desteklemekle kalmayıp aynı zamanda istihdam yaratma, teknolojik inovasyonu teşvik etme ve enerji bağımlılığını azaltma gibi geniş bir etki alanına sahiptir. Bu projeler, küresel düzeyde finansal kuruluşlar ve fonlar tarafından desteklenerek, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma çabalarına güç katmaktadır.

4.5.2. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Geliştirilmesi

Yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi projeleri, günümüzde sürdürülebilir enerjiye geçiş ve temiz enerji hedeflerine ulaşma konusunda büyük bir öneme sahiptir. Ulusal ve uluslararası düzeyde desteklenen bu projeler, çeşitli enerji kaynaklarını kullanarak çevre dostu enerji üretimini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu alandaki önemli destekçilerden biri, Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı'nın (IRENA) Proje Tesisi'dir.

IRENA'nın Proje Tesisi, özellikle güneş, rüzgar, hidrojen ve jeotermal enerji kaynaklarına dayanan projeleri finanse etmek üzere tasarlanmış bir mekanizmadır. Bu projeler, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik teknolojik gelişmeleri desteklerken aynı zamanda temiz enerji üretimini artırmayı hedeflemektedir. IRENA'nın küresel çapta sağladığı destek, yenilenebilir enerji projelerinin daha geniş bir kitleye ulaşmasını ve sürdürülebilir ekonomik büyümeye katkıda bulunmasını sağlamaktadır.

Temiz Enerji Yatırım Girişimi (CEII), Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Finans Kurumu (DFC) tarafından desteklenen bir diğer önemli yenilenebilir enerji finansman inisiyatifidir. CEII, özel sektör yatırımlarını çekmeyi hedefleyen bir programdır ve temiz enerji projelerine finansal destek sağlamak için tasarlanmıştır. Bu program, özellikle güneş ve rüzgar enerjisi gibi temiz enerji kaynaklarına odaklanarak, sürdürülebilir ekonomik büyümeye katkıda bulunan projelere kaynak sağlamayı amaçlamaktadır.

Yenilenebilir enerji projeleri, sadece enerji sektöründe değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik, istihdam yaratma ve ekonomik büyümeyi teşvik etme konularında geniş bir etki yelpazesine sahiptir. Bu projeler, ulusal ve uluslararası düzeyde finansal kurumlar, enerji şirketleri ve sivil toplum örgütleri arasında iş birliği ile hayata geçirilerek, dünya genelinde temiz enerji dönüşümüne önemli bir katkı sağlamaktadır.

4.5.3. Yeşil Konut Kredileri

Yeşil konut kredileri, enerji-verimli evleri hedefleyen kredi projeleridir ve sürdürülebilir konut girişimlerini desteklemek amacıyla finans sektöründe önemli bir yer tutmaktadır. Bu krediler, çevre dostu ve enerji tasarruflu evleri teşvik etmeyi amaçlayarak çeşitli finans kuruluşları tarafından

sunulmaktadır. Örneğin, İngiltere'deki ulusal bir nakit geri ödeme programı, enerji-verimli ev alımlarını desteklemek üzere £500 geri ödemeler sunarak sürdürülebilir konut projelerini teşvik etmektedir.

İngiltere'deki bu program, enerji sınıfı A olan evlerin alımını teşvik etmek adına önemli bir finansal teşvik sağlamaktadır. Bu teşvik hem bireylerin hem de inşaat sektörünün çevresel etkiyi azaltma çabalarına katkıda bulunmasını amaçlamaktadır. Yeşil konut kredileri, enerji tasarrufu ve çevre dostu uygulamaların benimsenmesini özendirmekle kalmayıp aynı zamanda enerji verimliliği standartlarını artırarak sürdürülebilir konut pazarını büyötmektedir.

Ayrıca, Barclays, Halifax, NatWest, VirginMoney gibi önemli finans kuruluşları da yeşil konut kredisi ürünleri sunarak bu alanda önemli bir rol oynamaktadır. Bu kuruluşlar, özel yeşil konut kredi ürünleri aracılığıyla bireylere enerji-verimli ev alımlarında uygun şartlar sunarak çevresel sürdürülebilirliği desteklemeyi hedeflemektedir. Bu yeşil konut kredileri, hem bireylerin hem de finans kuruluşlarının çevresel sorumluluklarını yerine getirmelerine olanak tanıyan inovatif bir finansal araçtır.

Yeşil konut kredileri, sadece bireylerin çevre dostu konutlar edinmelerine olanak sağlamakla kalmayıp aynı zamanda inşaat endüstrisinin daha sürdürülebilir uygulamalara yönelmesini teşvik ederek genel çevresel etkiyi azaltma hedeflerine önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu finansal araçlar, sürdürülebilir konut sektörünün büyümesine ve yeşil ekonomiye geçişe yönelik küresel çabaların bir parçası olarak öne çıkmaktadır.

4.5.4. Yeşil Bankacılık

Yeşil bankacılık, finansal kuruluşların çevresel ve sosyal etkilerini azaltma amacı güden bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım, finans sektörünün sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemesi ve yeşil finans projelerine odaklanması üzerine kurulmuştur. Finansal kuruluşlar, yeşil bankacılık uygulamalarını benimseyerek sadece kâr amacı gütmekten öte, çevre dostu ve toplumsal olarak sorumlu bir konumda yer almayı hedeflemektedir.

Amalgamated Bank, yeşil bankacılık alanında öne çıkan bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu banka, sürdürülebilir yatırımlara odaklanarak fosil yakıt içermeyen bir portföy sunmaktadır. Aynı zamanda, karbon ayak izini dengelemek amacıyla sabit aylık katkılarla karbon-nötr hesaplar da sunmaktadır. Bu uygulamalar, müşterilere çevre dostu yatırım seçenekleri sunmanın yanı sıra karbon ayak izini dengeleme fırsatı da sağlamaktadır.

Yeşil bankacılık uygulamaları, finansal kuruluşların sadece kâr hedeflemek yerine çevresel ve toplumsal sorumluluklarını da gözetmelerini sağlamaktadır. Bu yaklaşım, müşteri sadakatini artırmanın yanı sıra

finans kuruluşlarının toplumsal etki yaratma ve sürdürülebilir bir finansal sistem oluşturma çabalarını desteklemektedir.

Yeşil bankacılık, finans sektörünün daha sürdürülebilir uygulamalara geçişine yönelik küresel bir trendi temsil etmektedir. Bu trend, finansal kuruluşların çevre dostu yatırımları desteklemesi ve yeşil ekonomiye geçişe katkı sağlaması açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Yeşil bankacılık uygulamalarının yaygınlaşması, finans sektörünün genelinde sürdürülebilirlik ilkelerinin daha fazla benimsenmesine ve yeşil finans projelerine daha fazla kaynak ayrılmasına yönelik bir dönüşümü simgeler.

4.5.5. Kirlilik Önleme ve Kontrol

Kirlilik önleme ve kontrol projeleri, özellikle gelişmekte olan ülkelerde çevresel sürdürülebilirliği artırmaya yönelik önemli girişimleri içermektedir. Bu projeler, hava ve su kirliliğinin kontrolü, etkili atık yönetimi ve tehlikeli kimyasalların güvenli bir şekilde bertaraf edilmesi gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösterir. Bu bağlamda, Dünya Bankası'nın Kirlilik Yönetimi ve Çevresel Sağlık (PMEH) Programı, kirlilikle mücadelede ve çevresel sağlığın korunmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Dünya Bankası'nın PMEH Programı, hava ve su kirliliği kontrol projelerini destekleyerek, atık yönetimi girişimlerine öncülük ederek, tehlikeli kimyasalların sorumlu bir şekilde bertarafını teşvik ederek çevresel sürdürülebilirliği artırmayı amaçlamaktadır. Bu projeler, özellikle gelişmekte olan ülkelerde çevresel sorunlara karşı etkili çözümler sunmayı hedefler ve böylece bu ülkelerin kirlilikle mücadelede daha dirençli hale gelmelerine yardımcı olmaktadır.

Asya Kalkınma Bankası'nın Kirlilik Kontrolü ve Çevresel Sürdürülebilirlik Programı ise Asya ve Pasifik bölgesinde benzer bir amacı taşımaktadır. Bu program, kirlilikle mücadele ve yeşil ekonomik büyüme konularına odaklanarak, bölgesel düzeyde çevresel sürdürülebilirliği desteklemektedir. Projeler, hava kalitesini artırmak, su kaynaklarını korumak, atık yönetimini geliştirmek ve tehlikeli kimyasalların güvenli bir şekilde ele alınmasını sağlamak gibi çeşitli hedeflere yönelik stratejiler içerir.

Bu kirlilik önleme ve kontrol projeleri, sadece çevresel sürdürülebilirliği artırmakla kalmaz, aynı zamanda yerel topluluklara ekonomik fırsatlar yaratır ve sağlık standartlarını iyileştirir. Bu tür projeler, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına katkı sağlayarak çevresel sorunlara karşı küresel bir çözüm sunma çabalarına önemli bir katkı sağlamaktadır.

4.5.6. Döngüsel Ekonomi Projeleri

Döngüsel ekonomi projeleri, kaynak verimliliği ve atık azaltma hedefleri doğrultusunda önemli girişimleri desteklemektedir. Bu projeler, ekonomik süreçlerde kullanılan kaynakları daha verimli bir şekilde kullanmayı ve atıkları en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle Ellen MacArthur Vakfı, bu alandaki maddi destek ve rehberlik ile kaynak verimliliği ve atık azaltma projelerine kritik bir destek sağlayan önde gelen bir aktördür.

Ellen MacArthur Vakfı'nın çalışmaları, döngüsel ekonomi prensiplerine dayalı olarak işleyen projelere odaklanmaktadır. Bu projeler, ekonomik faaliyetlerde kullanılan malzemelerin tekrar kullanımını, geri dönüşümünü ve iyileştirilmiş atık yönetimi stratejilerini içerir. Vakıf, bu konuda maddi destek sağlamanın yanı sıra sektörel liderlerle iş birliği yaparak döngüsel ekonomi anlayışını yaygınlaştırmaya yönelik çabalarını sürdürmektedir.

Aynı şekilde, North America'da faaliyet gösteren Closed Loop Fund, döngüsel ekonomi çözümleri üzerinde çalışan şirketlere etki yatırımları sağlayarak bu alandaki projelere finansal destek sunmaktadır. Bu fon, atık yönetimi, geri dönüşüm ve kaynak verimliliği konularında çalışan şirketlere sermaye enjekte ederek sürdürülebilir iş modellerini desteklemektedir.

Green Investment Group (GIG) ise döngüsel ekonomi projelerine destek veren bir diğer önemli finansal aktördür. GIG, yenilenebilir enerji kuruluşları, geri dönüşüm tesisleri inşası ve sürdürülebilir ulaşımı destekleyen bir fon olarak, ekonomik faaliyetlerin doğal kaynak kullanımını optimize eden projelere finansal kaynak sağlamaktadır.

Bu döngüsel ekonomi projeleri, sadece kaynak verimliliğini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda atık azaltma ve sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarını teşvik ederek çevresel sürdürülebilirliğe önemli bir katkı sağlamaktadır.

4.5.7. Biyoçeşitlilik ve Çevre Koruma

Biyoçeşitlilik ve çevre koruma projeleri, özellikle Avrupa Birliği Biyoçeşitlilik Stratejisi çerçevesinde, yeşil ve mavi altyapı projelerine yönelik yatırımları kapsamaktadır. Bu strateji, biyoçeşitliliğin korunması, sürdürülebilir tarım ve ormancılık uygulamalarının teşvik edilmesi, iklim değişikliği ile mücadele edilmesi, ve doğal felaketlere karşı direncin artırılması gibi konularda öncelikli hedeflere odaklanmaktadır.

Avrupa Birliği'nin bu stratejisi, yeşil finans kanallarının kullanılmasıyla çeşitli projelerin desteklenmesine olanak tanımaktadır. Bu projeler, biyoçeşitliliği korumayı, doğal yaşam alanlarını sürdürülebilir bir şekilde yönetmeyi ve ekosistem hizmetlerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Yeşil

finans, bu projelerin finansmanında önemli bir rol oynayarak çevre koruma çabalarını güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Bu kapsamda, tarım ve ormancılık alanında sürdürülebilir uygulamaların teşvik edilmesi, iklim değişikliği ile mücadelede doğa tabanlı çözümlerin geliştirilmesi ve felaket önleme projelerinin desteklenmesi gibi çeşitli çözümler öne çıkmaktadır. Bu projeler, biyoçeşitliliği artırmak, ekosistemlerin dayanıklılığını güçlendirmek ve insan-ekosistem etkileşimlerini sürdürülebilir bir şekilde yönetmek amacıyla tasarlanmıştır.

Yeşil finans araçları, bu projelerin başarılı bir şekilde hayata geçirilmesine katkı sağlamakta ve çevresel sürdürülebilirliği desteklemek amacıyla fon sağlamaktadır. Bu sayede, biyoçeşitlilik ve çevre koruma projeleri, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini sağlayarak hem ekosistemlere hem de toplumlara uzun vadeli faydalar sunmaktadır.

Yeşil finans projeleri, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmak ve çevresel etkileri azaltmak için finansal kaynakların etkili ve etkileyici bir şekilde yönetilmesini sağlamaktadır. Bu projeler, çevresel ve sosyal sorumluluğa dayalı finansal modellerin benimsenmesi ve küresel sürdürülebilirlik çabalarına önemli bir katkı sunmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışma, sürdürülebilirlik bilincinin yaygınlaşması ile bu alanda yapılan projelerin finanse edilmesi için ortaya çıkan yeşil finans kavramının, akademik alanda da incelenmesi gereken bir konu haline getirmiştir. Araştırmanın ilk bölümünde problem, amaç ve önem kısımları yer almaktadır. İkinci bölümde, sürdürülebilir kalkınma kavramı temel prensip ve unsurlarıyla okuyucuya aktarılmıştır. Sera gazı salımının en aza indirilmesi ve kirliliğin önlenmesi gibi faktörler sürdürülebilirliğin çevresel boyutunda ele alınmıştır.

Dünyanın daha yaşanabilir bir hale gelmesi için sosyal varlık olan insanların ortak yaşamayı öğrenmesi gerekmektedir. Yoksullukla mücadele kapsamında yapılan projeler, kadın hakları, gıda ve suya ulaşım hakkı gibi konular sosyal boyut kapsamında işlenmiştir.

Kıt kaynakların yönetilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için sürdürülebilirlik çalışmalarına kaynak aktarılması gerekmektedir. Uzun vadede değer yaratmak ve devamlılığı sağlamak için güçlü ve sürdürülebilir bir ekonominin gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. Bu kalkınmanın gerçekleştirildiği sırada doğaya olabildiğince zarar vermemek sürdürülebilirliğin ekonomik boyutlarında aktarılmıştır. Sürdürülebilirlik kavramı ve temel unsurlarından sonra sürdürülebilirlik çalışmalarının finans sektörüne yansımaları, sürdürülebilirliğin üç boyutu çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ‘‘Yeşil Finans’’ kavramı, tanımı ve unsurlarıyla birlikte aktarılırken yeşil finansın kapsamının belirsizliğine değinilmiş ve yeşil finansal araçlar ele alınmıştır. Bu bağlamda, finans kuruluşları tarafından çıkarılan, doğa ve çevrenin korunması, kadınların iş gücüne katılması, yenilenebilir enerji üretimi gibi konular üzerinde yapılan çalışmalara kaynak aktarımı sağlama amacı taşıyan yeşil finansal araçlar aktarılmış ve ardından her bir yeşil finansal aracın kullanım şekli ile ayırt edici özelliği verilmiştir.

Finansal araçlar tanıtıldıktan sonra, sürdürülebilirlik stratejiler kapsamında yatırımcıların göz önünde bulundurması gereken portföy çeşitlendirme ile risk ve getiri analizi yapmanın karlılık üzerindeki etkisi aktarılmıştır.

Sürdürülebilirlik kapsamında gerçekleştirilen projeler, konsept ve amaçlarıyla birlikte ele alınmıştır. Bu bölümde, işletmelerin kuruluş ve yatırımcılardan topladıkları paraları harcadıkları projelere değinilmiştir. Bu fonlar, yenilenebilir enerji, yeşil altyapı, tarım ve gıda güvenliği, sosyal konutlar gibi projelerin hayata geçirilmesi için kullanılmaktadır.

Araştırmanın dördüncü ve son bölümünde ise yeşil finansın çevresel, sosyal ve ekonomik etkileri okuyucuya aktarılmıştır. Sürdürülebilirlik bilincini oluşturan unsurlar ve kıt kaynakların tasarrufunun gelecek nesillere aktarımının önemi, bu projelerin gerçekleştirildiği alanlarla birlikte verilmiştir.

Bu kapsamda ekosistem restorasyonu, doğayı koruma ve doğa üstündeki insan etkisini azaltarak biyoçeşitliliğin korunması, su yönetimi, habitatların korunması, iklim değişikliğine uyum gibi çabalarıyla beraber aktarılmış ve ekosistem restorasyonu ile sürdürülebilirlik amaçlarının birbirine benzeyen noktalarına değinilmiştir.

Yeşil finansın iklim değişikliğiyle mücadeledeki önemli rolü, çevre düzenleme ve sosyal projelerin devamlılığının sağlanması için gerek duyulan kaynak ihtiyacının yeşil finans tarafından sağlandığı dolayısıyla iki kavramın birbirine olan bağlılığından bahsedilmiştir. Yatırımcılar sahip oldukları sürdürülebilirlik bilinciyle tasarruflarının hangi çalışmalarda kullanıldığını bilmek isteyeceklerinden şeffaflık ve açıklık ilkeleri ile hareket edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Ardından yeşil finans ve sosyal sorumluluk projeleri başlığı altında eğitim, sağlık, kadın ve insan hakları, yeşil istihdam ve sürdürülebilir şehir planlaması çalışmalarının topluma sağladığı faydalar ve bu faydaların ekonomik çıktıları ele alınmıştır.

Dördüncü bölümün son kısmında yeşil teknoloji ve inovasyonun sürdürülebilirlik çalışmalarındaki yerinden bahsedilmiştir. Sürdürülebilirlik projeleri, yeşil finans, teknoloji ve inovasyon başlıklarının mevcut kıt kaynakların yönetilmesi, yönlendirilmesi ve bu tasarruflarla sağlanan faydanın gelecek nesillere aktarılması faydasının devamlılığı için nasıl rol oynadığı okuyucuya aktarılmıştır.

Sürdürülebilirlik kapsamında gerçekleştirilen projelerin hayata geçirilmesi, etkinlik ve verimlilik düzeyinin artırılması gibi konularda yeşil teknoloji ve inovasyon çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Yeşil teknoloji ve inovasyon çalışmaları ise araştırma-geliştirme çalışmaları sırasında meydana gelen maliyetlerin karşılanması için kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Bu kaynak ise yeşil finans tarafından sağlanmaktadır. Yeşil finans alanında paydaşların tasarruflarını hem kar sağlayacak hem de sürdürülebilirlik bilinciyle hareket edecek yatırım alanı ihtiyacı ise sürdürülebilirlik projeleri ile yeşil teknoloji ve inovasyon çalışmalarının kaynak ihtiyacı tarafından doldurulmasını içeren döngü ve sinerji hali aktarılmıştır.

Araştırma, genel boyutlarıyla sürdürülebilirlik perspektifinden yeşil finansı, yeşil finansın yatırım yaptığı alanları, bu alanlara yapılması gereken yatırımların önemini aktarmaktadır. Küreselleşme süreciyle birlikte hızla yayılan sürdürülebilirlik bilincinin en önemli amaçlarından biri olan “Mevcut kıt kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ile tasarruf sağlanması ve bu tasarrufun gelecek nesillere yaşanabilmekte ve temiz bir dünya bırakılması.” amacının nasıl gerçekleştirildiğini aktarmaktadır.

Bu bakımdan, bu araştırma yeşil finansın sürdürülebilirlik perspektifinden ele alınarak ortaya çıkan derinlemesine anlayışıyla, finans sektörünün evrimi akademik bir dille ifade edilmiştir. Yeşil finans, çevresel ve sosyal etkileri değerlendirme ve bu faktörleri finansal karar alma süreçlerine entegre etme konusunda bir çerçeve sunarak, finansal aktörleri daha etik, şeffaf, açık ve sorumlu bir yol izlemeye teşvik etmektedir.

Araştırma gösteriyor ki, yeşil finansın, yatırımcıların sadece kâr hedeflerine odaklanmaktan ziyade çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik endişelerini de göz önünde bulundurmalarını sağlayarak, finansal dünyada önemli bir dönüşümü tetikleyebileceğini göstermektedir.

Çalışmanın ortaya koyduğu zorluklar, yeşil finansın uygulanabilirliğini artırmak için çeşitli paydaşların bir araya gelmesini gerektirdiğini göstermektedir. Politika yapıcılar, finans kurumları, akademisyenler ve diğer ilgili taraflar, bu zorlukları birlikte aşarak yeşil finansın yaygın bir biçimde benimsenmesini ve etkisini artırmasını sağlamalıdır. Bu, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma çabaları için önemli bir dayanak olmaktadır.

Gelecekte, yeşil finansın entegrasyonunun artması için sürekli eğitim, farkındalık artırma çabaları ve düzenleyici çerçevelerdeki güncellemelerin daha da önem kazanacağı düşünülmektedir. Finans sektörünün, yeşil finans prensiplerini benimseyerek ve bu alanda liderlik ederek, sadece kendi sürdürülebilirlik hedeflerini değil, aynı zamanda küresel düzeyde toplumsal ve çevresel iyileşmeye katkıda bulunabilme potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir. Yeşil finansın sürdürülebilirlik yolculuğu, finansal sistemimizi daha dirençli, adil ve gelecek nesillere karşı sorumlu bir şekilde dönüştürme potansiyeli taşımaktadır.

Araştırmada yer alan ve kaynak tarama yöntemiyle elde edilen bulgular ışığında sürdürülebilirlik çalışmalarının daha yaşanabilir bir dünya için gerekliliği savunulurken bu görüşleri destekleyen çalışmalara da değinilmektedir.

Söz konusu araştırmaların çözümlenmesi için nitel analizler uygulanmış çalışmaların potansiyellerine değinilmiştir. Bu bakımdan sürdürülebilirlik alanında yapılan çalışmaların artacağı, yeşil finansın kontrol ettiği fon miktarının büyüyeceği, bu alana aktarılan kaynakların yeşil teknoloji ve inovasyon ile yeşil projeler için kullanılarak sürdürülebilirliğin temel araçlarının gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

İnternet Kaynakları

4IRE,(2022) 2<https://4irelabs.com/> (Erişim Tarihi:21.01.2024).

Aksoy, A. D. (2022, Nisan). “Sürdürülebilirlik Kavramının Tarihçesi ve Gelişimi”,<https://arzudenizaksoy.com/yazi/surdurulebilirlik-kavraminin-tarihcesi-ve-gelisimi>. (Erişim Tarihi:10.10.2023).

Anadolu Ajansı. (2021) “Emlak Katılımından Türkiye'nin "ilk yeşil sukuk" ihracı”, <https://www.aa.com.tr/tr/sirkethaberleri/finans/emlak-katilimdan-turkiyenin-ilk-yesil-sukuk-ihraci/668673>_(Erişim Tarihi:10.09.2023).

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, (2023), “Güncellenmiş Birinci Ulusal Katkı Beyanı sunuldu”, <https://www.iklim.gov.tr/guncellenmis-birinci-ulusal-katki-beyani-sunuldu-haber-1139>. (Erişim Tarihi:17.02.2024)

İstanbul Boğaziçi Enstitüsü. (2023, 3 Aralık). “Sosyal Sorumluluk Nedir?” <https://l24.im/sTne> (Erişim Tarihi: 06.11.2023).

Jun, Ma, Christopher Kaminker, Sean Kidney ve Nicholas Pfaff (2016), Green Bonds: Country Experiences, Barriers and Options, G20 Green Finance Study Group Report. <https://l24.im/73RbZg> (Erişim Tarihi: 07.12.2023)

Kuveyt Türk. (2022), “Dünyanın ilk sürdürülebilir sukuk ihracına Bonds, Loans&Sukuk’tan ‘yılın işlemi’ ödülü”,<https://www.kuveytturk.com.tr/hakkimizda/kuveyt-turk-hakkinda/bizden-haberler/dunyanin-ilk-surdurulebilir-sukuk-ihracina-bonds-loansvesukuktan-yilin-islemi-odulu>. (Erişim tarihi:15.11.2023)

Tsoutsoura, M., (2004). Corporate Social Responsibility and Financial Performance. Center for Responsible Business. <https://escholarship.org/uc/item/111799p2>. (Erişim Tarihi: 05.12.2023).

Türk Dil Kurumu. (2023, 1 Aralık). “Güncel Türkçe Sözlük”. <https://sozluk.gov.tr>_(Erişim Tarihi:28.02.2024).

Türkiye Bankalar Birliği, (2024) <https://www.tbb.org.tr/tr> (Erişim Tarihi:15.03.2024).

World Bank, (2023) <https://www.worldbank.org/> (Erişim Tarihi:12.01.2024).

Tezler

- Ada, S. (2022). Sürdürülebilir Finans Yaklaşımı Çerçevesinde Yeşil Bankacılık ve Yeşil Finansman Araçları, Yüksek Lisans tezi, Trakya, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, A. (2012). Yeşil okul: Çevre, sağlık ve eğitime etkileri (Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Graczyk, A. M. (2019). The Formulation of Fundaments and Form of Paradigm of Sustainable Energy. In *VISION 2025: Education Excellence and Management of Innovations through Sustainable Economic Competitive Advantage* (s. 12823-12831).
- Gülgönül, A. (2019). Sınır Ötesi Tarım Yatırımları ve Küresel Tarım Yatırımlarının Geleceği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Halabak, D. (2006). Menkul Kıymet Yatırım Aracı Olarak Hisse Senetleri ve Türkiye’de Hisse Senedi Fiyatlarını Etkileyen Faktörler (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- İlkus, Ş. (2012). Rekabet Üstünlüğünün Sürdürülebilirliğinde Yeşil Rekabet Stratejilerinin Rolü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taşkın, S. (2022), “Edirne Turizminin Lojistik Regresyon ile Analizi”, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi.

Raporlar

- Alkan, H., & Ata, S. (2008). Menkul Kıymetlerde Değerleme. *Vergi Raporu*, 111, 40-50.

Kitaplar

- Bodie, Z., Kane, A., & Marcus, A. (2014). *EBOOK: Investments-Global edition*. McGraw Hill.
- Keskin, M. (2023). Çevre Dostu Yeşil Bankacılık Ürünleri ve Türkiye Uygulamaları. In *Finansal Piyasaların Evrimi: Bankacılık, Risk Yönetimi, Piyasa ve Kurumlar* (pp. 1-19). Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Keskin, M. (2023). Sürdürülebilir Tahvillerle Değer Yaratma. *Sosyal Bilimlerde Toplumsal Sorunlara Bakış: Teorik Çalışmalar*, 59.
- Keskin, M. (2023). Yeşil Portföy ve Türkiye Örnekleri. In *Finansal Piyasaların Evrimi-II* (pp. 161-179). Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

- Köksal Araç, S. (2023). The Role of “Women” in Sustainability: A Consumption-Based Approach. In: Bayram, A. T. & Agarwal, N. & Raza, A. (eds.), *Women’s Studies in Social Sciences I*. Özgür Publications.
- Lakstutiene, A., Sineviciene, L., ..., Melnyk, L. (2016). The importance of Green Economics in European Region, in the Context of Sustainable Economic Development. In *2016 ISSGBM International Conference on Social Sciences and Education (ISSGBM-SSE 2016)* (Cilt 64, ss. 15-20).
- Öncü, E., & Öncü, Y. A. (2011). Sürdürülebilir Ulaşım: Devlet Bunun Neresinde? *Sürdürülebilir Ulaştırma*, 9, 15-28.
- Pridane, A. (2013). The principles of sustainable development acquiring theme food within subject Home Economics and Technologies. In A. P. (Ed.), *Rural Environment. Education. Personality (REEP)* (Cilt 6, ss. 92-99).
- Wang, J. Q. (2017). On the Protection of Cultural Heritages from the Economic Perspectives- the Case Study of Cultural Industry Development. In *Proceedings of the 2017 Euro-Asia Conference on Environment and CSR: Tourism, Society and Education Session* (ss. 204-209).

Bildiriler

- Ataol Akpınar, Ö. & Erdönmez, M. E. (2013). Şehirleri Geleceğe Taşımak: Kentsel Yenileme Projelerinde Kamusal Alan Üzerinden Sosyal Sürdürülebilirlik, 146-165.
- Brocki, W. (2012). Sustainable Development - a New Paradigm of Modern Economics. In *Economic Science for Rural Development: Integrated and Sustainable Development* (s. 36-41).

Makaleler

- Akgül, U. (2010), “Sürdürülebilir kalkınma: uygulamalı antropolojinin eylem alanı”, *Antropoloji*, (24), 133-164.
- Aksoy, F. (2019). İşletmelerde sürdürülebilirlik raporlama çerçeveleri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(2), 324-346. doi: 10.31460/mbdd.459841.
- Aksoy, M. (2022). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Sürdürülebilirlik Problemleri. *Art-e Sanat Dergisi*, 14(28), 902-923. doi: <https://doi.org/10.21602/sduarte.987809>

- Alagöz, M. (2004), ‘‘Sürdürülebilir Kalkınmanın Paradigması’’. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 4(8), 1-23.
- Altıok, M. (2014). Ekolojik kriz, kapitalist birikimin sürdürülebilirliği, gelecek ve ütopya. *Journal of Economic Policy Researches*, 1(1), 81-97.
- Ambec, S., & Lanoie, P. (2008), ‘‘Does it pay to be green? A systematic overview’’, *The Academy of Management Perspectives*, 45-62.
- Arslan, H. (2023). Yenilenebilir Enerji Yatırımlarının Finansman Modelleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 10(4), 833-846.
- Aström, Z. H. O. (2011). Paradigm Shift for Sustainable Development: The Contribution of Islamic Economics. *Journal of Economic and Social Studies*, 1(1), 73-82. doi: <https://doi.org/10.1014706/JECOSS1116>
- Barbier, E. B. (1989). The contribution of environmental and resource economics to an economics of sustainable development. *Environmental & Resource Economics*, 20(3), 429-459. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-7660.1989.tb00354.x>
- Belyatsky, S. D. (2012). Stable development of economics in conditions of social guarantees: international experience and Ukrainian prospect. *Journal of Economic Development*, (11-12), 6-8. doi: <https://doi.org/10.21003/ea>
- Bem Yacoub, S. (2023), ‘‘Yeşil İslami Finans ve Sürdürülebilir Kalkınma’’, *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 11-26.
- Bıçakçı, A. B. (2012), Sürdürülebilirlik yönetiminde halkla ilişkilerin rolü. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1), 47-56.
- Bilgili, M. Y. (2017), Ekonomik, Ekolojik ve Sosyal Boyutlarıyla Sürdürülebilir Kalkınma, *Journal of International Social Research*, 10(49).
- Borisova, L. V., Tyurina, Y. G., & Momotova, O. N. (2022). Marketing Mix of Energy Companies of EnergyTech From the Positions of Their Contribution to Sustainable and Environmental Development of Energy Economics. *Energy Economics*, 10.
- Bradley, P. (2019). Integrating sustainable development into economics curriculum: A case study analysis and sector wide survey of barriers. *Teaching in Higher Education*, 24(3), 333-352.
- Bulut, Y., & Polat, Ö. (2019). Erken Çocukluk Eğitiminde Sürdürülebilirlik Kavramının İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 35-58. doi:10.3389/fenrg.2022.931891

- Canikli, S. (2022). Sürdürülebilir Finans Mekanizmaları, Araçları ve Sürdürülebilir Kalkınma İlişkisi. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 22(1), 26-39. doi: <https://doi.org/10.25294/auibfd.903364>
- Ceyhan, İ. F. (2022). Finansta Yeşil Dönüşümü Sağlayacak Bir Araç Olarak Yeşil Tahviller. 185-220.
- Çalık, T., & Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Çalışkan, A. Ö. (2012). Sürdürülebilirlik raporlamasının IFRS kapsamında değerlendirilmesi: Uluslararası sürdürülebilirlik standartları kurulu. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 5(1), 41-68.
- Çanakçıoğlu, M. (2023). Sürdürülebilir Ekonomik Kalkınma Çerçevesinde Yeşil Büyüme ve Yeşil Finans. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi-Journal of Social, Human and Administrative Sciences*. 6(4): 537-554. doi:10.26677/TR1010.2023.1217
- Çayırbaş, F., & Sakıcı, Ş. (2021). Avrupa Yeşil Mutabakatı (Green Deal) ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir kalkınma amaçları Perspektifinde Sürdürülebilir Dijital Pazarlama Stratejileri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(4), 1916-1937.
- Çelik, Y. (2006). Sürdürülebilir kalkınma kavramı ve sağlık. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 9(1), 19-37. doi: <https://doi.org/10.25229/beta.1066582>
- Çelik, Y., & Sofracı, İ. E. (2022). Sürdürülebilir Kalkınma Politikası Aracı Olarak Çevre Vergileri: Türkiye ve Seçilmiş Ülkelerde Çevre Vergilerinin Değerlendirilmesi. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 7(1), 1-31. doi: <https://doi.org/10.25229/beta.1066582>
- Çetin, M., & Sezen, S. (2018). Türkiye’de Yenilenebilmekte ve Yenilenemeyen Enerji Tüketimi, Ekonomik Büyüme ve Karbondioksit Salınımı Arasındaki İlişki: Bir Svar (Yapısal Var) Analizi. *Journal Of Management and Economics Research*, 16(1), 136-157. doi:<https://doi.org/10.11611/Yead.385401>
- Çetin, R., Okuş, F., & Çakmak, G. (2023). Yasal düzenleyici otoritelerin sürdürülebilirlik yaklaşımları. *Gazi Üniversitesi Fen Fakültesi Dergisi*, 4(2), 63-79.
- Debniak, P. (2018). Environmental Taxes and Their Role in the Economics of Sustainable Development. *Journal of International Studies*, 16(3), 72-87.
- Deliktaş, E. A. (2023). Avrupa Birliğinin Sürdürülebilir finans Düzenlemeleri perspektifinden “Yeşil Borçlanma Aracı, Sürdürülebilir Borçlanma Aracı, Yeşil Kira Sertifikası, Sürdürülebilir Kira Sertifikası Rehberi” ne Bakış. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(1). 899-973

- Demircioğlu, E. N., & Ever, D. (2019). Sürdürülebilirlik muhasebesinin teorik açıdan incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 28(3), 59-72. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.644980>
- Dewhurst, Y., & Pendergast, D. (2011). Teacher perceptions of the contribution of Home Economics to sustainable development education: a cross-cultural view. *International Journal of Consumer Studies*, 35(5), 569-577.
- Düzer, M., & Önce S. (2017). Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ve finansal performans: bist'te işlem gören şirketler için karşılaştırmalı bir analiz. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 637-648.
- Engin, E., & Akgöz, B. (2013). Sürdürülebilir Kalkınma ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Değerlendirilmesi. *Selçuk İletişim*, 8(1), 85-94.
- Erdede, S. B., Erdede, B., & Bektaş, S. (2014). Kentsel Dönüşümde Yeşil Binaların Uygulanabilirliği. Uzaktan Algılama-Cbs Sempozyumu (UZAL-CBS 2014).
- Erden Özsoy, C. (2016). Yeşil işler ve istihdam olanakları üzerine bir tartışma. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 51-60.
- Fokina, O. V., Sozinova, A. A., ..., Nikonova, N. V. (2022). Improving the quality of project management at EnergyTech through marketing in support of sustainable and environmental development of energy economics. *Energy Economics*, 10. doi: 10.3389/fenrg.2022.943447
- Gazibey, Y., Keser, A., & Gökmen, Y. (2014). Türkiye'de illerin sürdürülebilirlik boyutları açısından değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 69(3), 511-544.
- Gedik, Y. (2020). Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Boyutlarla Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(3), 196-215.
- Gedik, Y. (2020). Yeşil pazarlama stratejileri ve işletmelerin amaçlarına etkisi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 6(2), 46-65.
- Gedikli, E. Y., & Gökırmak, H. (2021). Katılım bankacılığı ve sürdürülebilirlik. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 16(1), 75-93.
- Gedikli, E. Y., & Gökırmak, H. (2021). Katılım Bankacılığı ve Sürdürülebilirlik. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 16(1), 75-93.
- Gençoğlu, Ü. G., & Aytaç, A. (2016). Kurumsal sürdürülebilirlik açısından entegre raporlamanın önemi ve BIST uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (72), 51-66.

- Gielen, D., Boshell, F., Saygin, D., Bazilian, M. D., Wagner, N., & Gorini, R. (2019). The role of renewable energy in the global energy transformation. *Energy strategy reviews*, 24, 38-50. doi: 10.1016/j.esr.2019.01.006
- Gülaçtı, M., & Bir, M. (2019). Dyson Sphere Research Paper. Antalya Bilim Üniversitesi. Antalya, Türkiye.
- Güler, O., & Tufan, E. (2015). Yeşil Bankacılık ve Yeşil Krediler: Antalya'daki 4-5 Yıldızlı Otel İşletmelerinin Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26(1), 80-96.
- Gürbüzer, G. B., & Hayta, A. B. (2020). Sürdürülebilir Kalkınma ile Sürdürülebilir Sigortacılık İlişkisi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(4), 609-619.
- Haro-Martínez, A. A., & Taddei-Bringas, I. C. (2014). Sustainability and economics: controversy on the environmental valuation. *Journal of International Studies*, 14(46), 743-767.
- Hoffman, J. (2000). Sustainable economic development: A criminal justice challenge for the 21st century. *Criminal Justice Review*, 34(3), 275-299. doi:10.1023/A:1008360426802
- Kanberoğlu, Z., & Aksoy, K. (2022). Yeşil Finansal Araçlar ve Türkiye. VI. Anadolu International Conference on Economics, May.
- Kanberoğlu, Z., & Kara, O. (2016). Finansal Sektör Gelişimi ve Sürdürülebilir Kalkınma İlişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(57).
- Kandır, S. Y., & Yakar, S. (2017). Yeşil Tahvil Piyasaları: Türkiye'de Yeşil Tahvil Piyasasının Geliştirilebilmesi İçin Öneriler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 159-175.
- Karakurt Tosun, E. (2017). Sürdürülebilirlik bağlamında ekolojik kent söylemi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 169-189.
- Kardeş Selimoğlu, S., & Yazıcı, R. (2021). Türkiye'de Kurumsal Yönetişim ve Sürdürülebilirlik. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 113-136.
- Kaypak, Ş. (2011). Küreselleşme sürecinde sürdürülebilir bir kalkınma için sürdürülebilir bir çevre. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2011(1), 19-33.
- Keleş, H. İ. (2018). İslami Finansta Yeni Yöntem: Yeşil Sukuk. *TURAN-SAM, Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*. 10(40), 110-117.

- Keskin, M. (2022). İklim Dönüşümü ve Yeşil Finansmanı. *Euroasia Journal Of Social Sciences & Humanities*. (9/2).ss: 54-69. doi: <http://dx.doi.org/10.38064/eurssh.339>.
- Kırer Silva Lecuna H. & Ertekin M. N. (2023). Exploring the relationship between energy sources, co2 emissions, and sustainable development in Türkiye. *The Journal of International Scientific Researches*, 8(3), 323-332
- Kortunay, N. (2023). Sürdürülebilir tüketim davranışına yönelik tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenleri: Kavramsal bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 699-716.
- Koumou, G. B. (2020). Diversification and portfolio theory: a review. *Financial Markets and Portfolio Management*, 34(3), 267-312.
- Kuloğlu, E., & Öncel, M. (2015). Yeşil Finans Uygulaması ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 2-19.
- Martínez-Alier, J., Pascual, U., ..., Zaccai, E. (2010). Sustainable de-growth: Mapping the context, criticisms and future prospects of an emergent paradigm. *Ecological Economics*, 69(9), 1741-1747.
- Noguera-Méndez, P., & Cifuentes-Faura, J. (2023). Environmental sustainability in economics teaching: analysing Spanish upper secondary economics textbooks. *Journal of Economic Education*, 29(9), 1221-1238.
- Öktem, B., & Öktem, R. (2023). Sürdürülebilirlik raporlamasının IFRS kapsamında değerlendirilmesi: Uluslararası sürdürülebilirlik standartları kurulu. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 44(2), 283-302.
- Özaslan, A. (2023), “Sürdürülebilir Kalkınma Yolunda Yeşil Büyüme Stratejilerinin Kentlere Yansıması”, *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 98-113.
- Özçelik, F. (2013). Sürdürülebilirlik performans karnesi. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 8(30), 4985-5008.
- Özçelik, F., Öztürk, B. A., & Gürsakal, S. (2014). Investigating the relationship between corporate social responsibility and financial performance in Turkey. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(3), 189-203.
- Özdemir Karaca, P., Atılgan, E., & Zekioğlu, A. (2018). Sağlık Hizmetlerinde Sürdürülebilirlik Bağlamında İnovatif Bir Uygulama: Yeşil Hastaneler. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 8(2), 77-87.

- Özkan, E., & Şahin, Y. (2021). Sürdürülebilir Sistemler: 2010-2020 Yılları Arası Literatür İncelemesi. *Uluslararası Batı Karadeniz Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 3(1), 18-47.
- Özsözgün Çalışkan, A. (2012). Sürdürülebilirlik raporlaması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 5(1), 41-68.
- Pearce, J. M. (2012). Limitations of nuclear power as a sustainable energy source. *Sustainability*, 4(6), 1173-1187.
- Pshtyka, V. V. (2012). Water tourism as line of sea region's sustainable development. *Scientific Bulletin of National Mining University*, 10(2), 154-157.
- Sarıcı, R., & Erikli, S. (2022). Yeşil Ürün, Yeşil Ekonomi, Yeşil Üretim ve Sürdürülebilirlik Kapsamında Yapılan Araştırmalara Yönelik İçerik Analizi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 25(1), 98-119.
- Sarokin, D., & Schulkin, J. (1993). The necessity of environmental economics. *Journal of Environmental Economics*, 37(4), 259-280.
- Sönmez, F., & Bircan, K. (2004). İşletmelerin sosyal sorumluluğu ve çevre sorunlarında ekonomik yaklaşımlar. *Yaklaşım Dergisi*, 133(12), 476-490.
- Statista Research Department. (2023, 7 Eylül). "Distribution of electricity generation worldwide in 2022, by energy source."
- Şahyar Akdemir, D., Tüfekçioğlu, S., & Karlıdağ, B. (2023). İnsan Hakları, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Avrupa Birliği Avrupa Parlamentosunda Kadın Temsiliyeti Üzerine Bir İnceleme. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), 497-517.
- Şen, H., Kaya, A., & Alpaslan, B. (2018). Sürdürülebilirlik üzerine tarihsel ve güncel bir perspektif. *Ekonomik Yaklaşım*, 29(107), 1-47. doi: 10.5455/ey.39101
- Şenbayram, E. A. Sürdürülebilir Kalkınma Perspektifinden Yeşil Finans. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 11(3), 399-409.
- Tamayo, C. A. V., & Motta, D. C. O. (2016). Sustainable development: approaches from economics. *Economia: Teoria e Prática*, 35(62), 15-52.
- Topal, M. H., & Özer, U. (2014). Ekoloji Odaklı Bir İş Yaratma Stratejisi: Yeşil İstihdam. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 5(11) 257-274.
- Tsoutsoura, M. (2004). Corporate social responsibility and financial performance. *Financial Analysts Journal*, 60(2), 33-42.

- Tufan, M. Z., & Özel, C. (2018). Sürdürülebilirlik kavramı ve yapı malzemeleri için sürdürülebilirlik kriterleri. *Uluslararası Sürdürülebilir Mühendislik ve Teknoloji Dergisi*, 2(1), 6-13.
- Tunç, T. (2020), “Yeşil Stratejiler ve Uygulama Alanlarına Yönelik Nitel Bir Araştırma: Türkiye Örneği”, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(4),2288-2322.
- Turgut, A. (2007). Türleri, nedenleri ve göstergeleriyle finansal krizler. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 20(4-5), 35-46.
- Turhan, Ş. (2005). Tarımda sürdürülebilirlik ve Organik tarım. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 11(1 ve 2), 13-24.
- Tüm, K., (2014). Kurumsal sürdürülebilirlik ve muhasebeye yansımaları: *Sürdürülebilirlik muhasebesi. Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 58-81.
- Türkeş, M. (2022). IPCC’nin Yeni Yayınlanan İklim Değişikliğinin Etkileri, Uyum ve Etkilenebilirlik Raporu Bize Neler Söylüyor? *Resilience*, 6(1), 197-207.
- Tüzer, M., & Doğan, S. (2021). “ İklim değişikliğinin bilimsel temelleri. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*”, 10(3), 639-656.
- Ünsal S.& Gövdere, B.(2022),“İşletmelerde Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanmasında Sürdürülebilir Ambalaj Kullanımının Önemi”, *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi (SOSGÜZ)*, 5(11), 11-15.
- Van Veelen, B. (2021). Cash cows? Assembling low-carbon agriculture through green finance. *Geoforum*, 118(12), 130-139.
- Wang, Y., & Zhi, Q. (2016). The role of green finance in environmental protection: Two aspects of market mechanism and policies. *Energy Procedia*, 104, 311-316.
- Yalçın, E. (2021). Sürdürülebilirlik ve İşletmelerin Sürdürülebilirlik Raporlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(4), 30-45.
- Yavuz, V. A. (2010). Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri/concept of sustainability and sustainable production strategies for business practices. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 63-86.
- Yazıcıoğlu, İ. E., & Baştan Töke, L. (2022). Sürdürülebilir Kalkınma Finansmanı Araçlarından Yeşil Tahvil ve Yeşil Sukuk Üzerine Bir Değerlendirme. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 14(27), 340-361.
- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma: Bir yazın taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 181-208.

- Yılmaz V. (2018), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Yeşil Büyüme Arasındaki İlişki”, *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 6 (2),79-89.
- Yılmaz, N. K. (2019). Sürdürülebilirlik Perspektifiyle Finansa Yeni Bir Yaklaşım: Yeşil Finans ve Uygulamaları. *Florya Chronicles of Political Economy*, 5(2), 139-160.
- Yiğit, S. (2014). İnovasyonun çevreci yüzü ve Türkiye. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 21(1), 251-265.
- Yücel, F. (2003). Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında çevre korumanın ve ekonomik kalkınmanın karşılıklı ve birlikteliği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11), 100-120.
- Yüksel, Y., & Yıldız, B. (2019). Lise Öğrencilerinde Sürdürülebilirlik Bilinci, *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 222-243.
- Zailani, S., Jeyaraman, K., Vengadasan, G., & Premkumar, R. (2012). Sustainable supply chain management (SSCM) in Malaysia: A survey. *International journal of production economics*, 140(1), 330-340.
- Zaremba-Warneke, S. (2015). Accomplishment of the economics of sustainable development as an opportunity to build a competitive advantage. *Business: Theory and Practice*, 16(1), 81-93.
- Zengin, B., & Aksoy, G. (2021). Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Yeşil Pazarlama ve Yeşil Finans Açısından Değerlendirilmesi, 4(2), 362-379